

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA U RIBARSTVU 2021. – 2027.

LOKALNE AKCIJSKE GRUPE U RIBARSTVU
„PLODOVI MORA“

Sufinancira
Europska unija

Sadržaj ove strategije isključiva je odgovornost LAGUR-a „Plodovi mora“

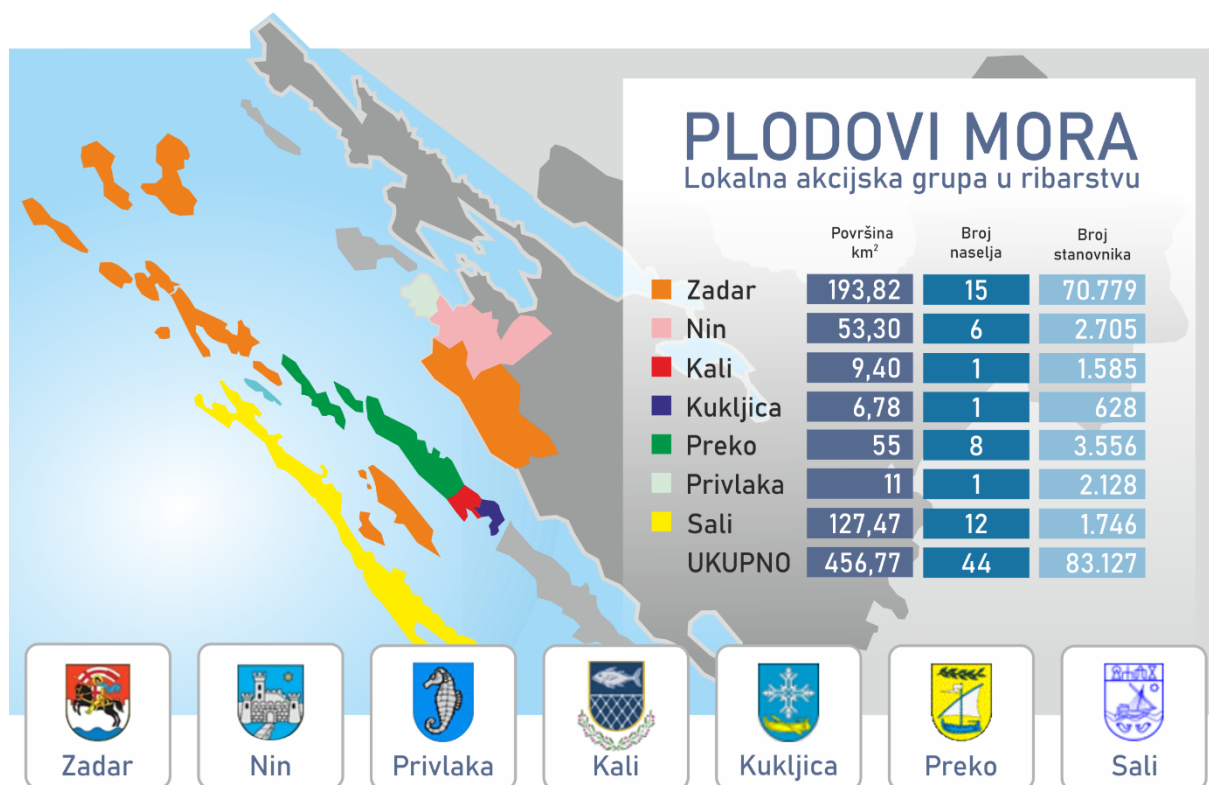
Listopad 2023.

Sadržaj

UVOD	3
1. Opis područja obuhvata strategije Lokalne akcijske grupe u ribarstvu „Plodovi mora“	4
1.1. Opće zemljopisne značajke i granice područja.....	4
1.2. Reljefne i klimatske karakteristike	6
1.3. Kulturna i povijesna baština	8
1.3.1. Kultura na području LAGUR-a	10
1.4. Prirodna baština	11
1.4.1. Natura 2000	12
1.5. Stanje društvene i komunalne infrastrukture	14
1.5.1. Društvena infrastruktura	14
1.5.2. Komunalna, prometna, informacijsko- komunikacijska infrastruktura	17
1.6. Demografske karakteristike područja.....	22
1.6.1. Broj stanovnika i radni kontingent	22
1.6.2. Demografska kretanja.....	23
1.6.3. Obrazovna struktura stanovništva	25
1.7. Gospodarske značajke područja	28
1.7.1. Ribarstvo i marikultura.....	29
1.7.2. Turizam.....	34
2. Partnerstvo i uključenost lokalnih dionika	36
2.1. Uključenost lokalnih dionika u izradu LRSR.....	36
2.2. Plan uključivanja lokalnih dionika u buduće aktivnosti.....	37
2.3. Opis partnerstva.....	37
3. Analiza razvojnih potreba područja, uključujući SWOT analizu.....	38
3.1. Analiza razvojnih potreba.....	38
3.2. SWOT analiza	40
4. Ciljevi, integrirani i inovativni karakter LRSR	43
4.1. Ciljevi i prioriteti LRSR	44
4.2. Opis djelovanja (mjera)	46
5. Upravljanje, praćenje i evaluacija LRSR	56
5.1. Opis sposobnosti za provedbu LRSR	56
5.2. Opis postupaka pripreme natječaja i odabira projekta.....	59
5.3. Način praćenja i evaluacije provedbe LRSR.....	61
6. Indikativni akcijski plan provedbe LRSR	64
7. Financijski plan	64
Prilozi	66

UVOD

Lokalna razvojna strategija u ribarstvu (u daljnjem tekstu: LRSR) je strateško-planski razvojni dokument koji izrađuje i provodi Lokalna akcijska grupa u ribarstvu „Plodovi mora“ za ribarstveno područje na koje se odnosi, a obuhvaća usklađen skup mjera, s pripadajućim aktivnostima, čija je svrha ostvarivanje lokalnih ciljeva i potreba te koje doprinose ostvarivanju strategije Unije za pametan, održiv i uključiv razvoj. Definirane mjere i aktivnosti predstavljaju odgovor na identificirane razvojne potrebe i potencijale područja temeljem provedenih analiza i radionica s dionicima (zemljopisne značajke područja, kulturno povijesne i prirodne posebnosti, stanje društvene, komunalne i ribarske infrastrukture, demografske značajke kao i gospodarske značajke područja s posebnim osvrtom na sektor ribarstva i akvakulture, i dr.). U nastavku su osnovne informacije o Lokalnoj akcijskoj grupi u ribarstvu „Plodovi mora“.

Slika 1: Pregled osnovnih podataka o LAGUR-u. Izvori: Prostorni planovi uređenja Općina i Gradova i Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Popis stanovništva iz 2021. godine

1. Opis područja obuhvata strategije Lokalne akcijske grupe u ribarstvu „Plodovi mora“

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu „Plodovi mora“ (u daljnjem tekstu: LAGUR) prostire se na otočnom, obalnom i zaobalnom dijelu Zadarske županije i uključuje 7 jedinica lokalne samouprave: Općinu Kali, Općinu Kukljica, Općinu Preko i Općinu Sali koje pripadaju otočnom dijelu LAGUR-a, Grad Nin i Općinu Privlaka koji pripadaju obalnom i zaobalnom dijelu te Grad Zadar koji pripada obalnom, otočnom i zaobalnom dijelu. Otočne općine smještene su na 2 otoka, otoku Ugljanu i Dugom otoku. Područje LAGUR-a obuhvaća 13 naseljenih otoka. Površina LAGUR-a iznosi 456,77 km² te broji 83.127 stanovnika i 44 naselja.

1.1. Opće zemljopisne značajke i granice područja

Područje LAGUR-a obuhvaća 6,28% ukupne površine Zadarske županije. Granice LAGUR-a u potpunosti prate administrativne granice područja. Na zapadnom dijelu LAGUR-a nalazi se otvoreno more; na istočnom dijelu graniči s općinama Poličnik, Zemunik Donji, Bibinje i Sukošan, a na jugu sa otocima Pašman, Žut i Kornat. Na sjeveru otoci Grada Zadra graniče s Primorsko – goranskom županijom i otokom Pagom. Po površini i broju stanovnika najveće i najnastanjenije je područje Grada Zadra, koje ima površinu od 193,82 km² i prema podacima Državnog zavoda za statistiku (Popis stanovništva iz 2021. godine) broji 70.779 stanovnika. Po površini i broju stanovnika najmanja je Općina Kukljica koja se prostire na 6,78 km² i ima 628 stanovnika. Grad Zadar predstavlja županijsko središte, s najvećom koncentracijom radnih mjesta i centralno-mjesnih funkcija koji bi trebao odigrati najveću ulogu u poticanju policentričnog razvoja cijelog područja. U hijerarhiji i sustavu naselja u Hrvatskoj ima ulogu većeg regionalnog središta kojem gravitira više od 200.000 stanovnika.¹

Na otoku Ugljanu su Općina Kali, Kukljica i Preko. Otok Ugljan četrnaesti je otok po veličini u RH, a četvrti u zadarskom arhipelagu. Veličinom spada u srednje velike naseljene otoke. Površina mu je 51,85 km². **Općina Preko** broji 8 naselja: Ugljan, Lukoran, Sutomišćica, Poljana, Preko te otoci Sestrunj, Rivanj i Ošljak. Prostire se na oko dvije trećine sjeverozapadnog dijela otoka Ugljana. Općina Preko broji 3.556 stanovnika, od čega u samom naselju Preko živi 1.250 stanovnika. **Općina Kali** smještena je na južnom dijelu otoka Ugljana. Općinu čini mjesto Kali koje ima 1.585 stanovnika i najveće je mjesto na zadarskim otocima.

¹ Strategija razvoja grada Zadra 2013 – 2020

Općina Kukljica smještena je na krajnjem jugoistoku otoka Ugljana. Općini pripadaju i četiri nenaseljena otočića: Bisage, Golac, Mišnjak i Karantunić.

Dugi otok površinom je najveći otok zadarskog arhipelaga (114,44 km²). Drugi je najveći među otocima sjevernodalmatinske skupine i sedmi najveći u Hrvatskoj. **Općina Sali** smještena je na Dugom otoku. Općinsko središte nalazi se u istoimenom mjestu koje broji 726 stanovnika. Općina obuhvaća 12 naselja: Božava, Brbinj, Dragove, Luka, Sali, Savar, Soline, Veli Rat, Verunić, Zaglav, Zverinac i Žman. **Općina Privlaka** smještena je na prostranom, ravnom poluotoku pjeskovitog tla koji sa sjeveroistočne strane zatvara Ninski zaljev, a s jugozapadne Zadarski kanal. Prostor općine Privlaka obuhvaća 11 km² s 2.128 stanovnika.

Grad Nin kao jedinicu lokalne samouprave čine 6 naselja: Grbe, Nin, Ninski Stanovi, Poljica-Brig, Zaton i Žerava. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine na području Grada Nina živi 2.705 stanovnika, a od toga u samom Ninu živi 1.101 stanovnik.

Grad Zadar kao jedinicu lokalne samouprave čini 15 naselja sa 70.779 stanovnika. Sam grad Zadar sa 67.309 stanovnika je po veličini na petom mjestu hrvatskih gradova, iza Zagreba, Splita, Rijeke i Osijeka, a među obalnim gradovima zauzima treće mjesto, iza Rijeke i Splita. Grad Zadar obuhvaća naselja: Babindub, Brgulje, Crno, Ist, Kožino, Mali Iž, Molat, Olib, Petrčane, Premuda, Rava, Silba, Veli Iž, Zadar i Zapuntel.

Spomenuta naselja su razvrstana u tri prostorno razvojne cjeline kako slijedi:

- Obalni pojas: Zadar, Kožino, Petrčane;
- Zaobalje: Babindub, Crno;
- Otoci: Olib, Silba, Premuda, Škarda, Ist, Molat, Iž, Rava.

Morski prostor Zadarske županije smješten je gotovo na sredini hrvatskog dijela Jadranskog mora i zauzima oko 3.633 km² površine. U Zadarski se kanal sa sjevera uplovljava iz Virskog mora, a iz Srednjeg kanala kroz dva prolaza: prolazom Veli Ždrelac te prolazom Mali Ždrelac iznad kojeg se nalazi most koji povezuje otoke Pašman i Ugljan. Za orijentaciju u plovidbi služe: svjetionik na južnom otočiću Tri Sestrice (četverokutna kamena kula uz kuću), svjetionik Oštri rat-Puntamika (kamena kula sa spiralnim stepenicama), grad Zadar s nekoliko zvonika te brda Kuran (150m) i Šćah (286m), kao i ruševna tvrđava Sv. Mihovila (250m) na otoku Ugljanu. Područje Grada Zadra okruženo je morem Zadarskog, Iškog i Pohlipskog kanala te Kvarneričkim vratima, Virskim morem, prolazom Maknare i Sedmovraće te s pučinskim dijelom Jadranskog mora s južnih strana otoka Premude, Škarde, Ista i Molata.²

² Lokalna razvojna strategija u ribarstvu Lokalne akcijske grupe u ribarstvu „Plodovi mora“ 2014. – 2020. (prosinac 2022)

1.2. Reljefne i klimatske karakteristike

Područje grada Zadra pripada geološki mladom dinarskom sustavu gorja i predgorskih prostora koji se pruža u pravcu sjeverozapad-jugoistok. Geološku građu kopnenog područja najvećim dijelom čine foraminiferski vapnenci, pješčenjaci, lapori, konglomerati i debelo uslojeni vapnenci. Obalni pojas kopna i otoka karakterizira velika razvedenost, a prevladavaju niske kamenite obale s brojnim pjeskovitim i šljunkovitim uvalama.³

Geomorfologija otoka znatno je različita u odnosu na kopno. Prevladavaju karbonatne stijene a izuzetno su značajne dolomitne agrarno vrednovane zone, uglavnom pogodno okrenute prema kopnu. Otoci su geološki uzdignute bore čiji se hrptovi pružaju usporedno s obalom u tzv. dinarskom smjeru. Ove forme reljefa poznate su kao „dalmatinski“ tip obale. Na oblikovanje reljefa otoka utjecao je i čovjek poljoprivrednom djelatnošću i nasipavanjem.³

Sjeveroistočno obalno područje općine Privlaka i obalno područje grada Nina karakteriziraju duboko uvučeni, pjeskoviti i plitki zaljevi. Sedimentne naslage ovog područja spadaju u eocenske vapnence na koje su se nataložili kvartarni eolski sedimenti zastupljeni pijeskom i prahom i taloženi posredstvom vjetera i vode. Sama obala je dominantno pjeskovita s izraženim erozijskim procesima kao posljedicama prirodnih (vjetar, valovi i struje) te antropogenih utjecaja (korištenje pijeska za građevinske radove). Iz mora se ovdje nekad, upravo zbog prisutnosti pješćanih morskih dna, kao jedna od glavnih djelatnosti, vadio pijesak (sabun) koji se koristio kao građevinski materijal.⁴

Posebnost Ninskog zaljeva je ljekovito Ninsko blato (peloid). Ono predstavlja pelitni mulj tamnosive do crne boje, koji se istaložio, a i danas se taloži, u mirnoj plitkoj morskoj uvali (laguni), odvojenoj od mora pješćanom barijerom.³

Cjelokupno zadarsko područje pripada blagoj mediteranskoj klimi koja je karakterizirana suhim i vrućim ljetima te blagim i vlažnim zimama s povremenim hladnim valovima. Srednja temperatura najhladnijeg mjeseca nije niža od -3°C. Najviša vrijednost temperature mora na području LAGUR-a je 23,8°C, a najniža 11,7°C. Bitno klimatsko obilježje je postojanje pravilnog ritma izmjene godišnjih doba. U lokalnim okvirima značajnu ulogu igra široko ravničarsko zaleđe grada, koje ublažava utjecaje nedalekog Velebita. Otoci se također odlikuju blagom mediteranskom klimom i ne odudaraju od onih zabilježenih na drugim otocima Jadrana. Potrebno je naznačiti malu i nedovoljnu količinu oborina te relativno visoke

³ Plan upravljanja područjima ekološke mreže Ninskog zaljeva i okolice (PU 6080) 2022. – 2031. (Natura-Jadera, 2021)

temperature koje u ljetnim mjesecima uvjetuju oskudicu vodom. Područje je dobro osunčano s prosječno oko 2.450 sunčanih sati godišnje.³

Prevladavajući vjetrovi u zadarskom akvatoriju su jugo, bura i maestral, ali je njihov utjecaj različit na različitim mjestima. Maestral u ljetnim mjesecima u znatnoj mjeri pridonosi ugodnosti klime. Bura se kao dominantni zimski vjetar, zbog ortografije u gradu javlja s manjom učestalošću i znatno manjim intenzitetom. U Velebitskom kanalu i Novigradskom moru te od rta Radman prema sjeverozapadu, bura puše učestalije i s većim intenzitetom. Otoci Molat i Ist izloženi su buri „paških rebara“, a Olib, Silba i Premuda senjskoj buri, što utječe na sigurnost prometa. U jugoistočnom dijelu, vjetar najčešće puše iz jugoistočnog smjera (jugo), a toj učestalosti pridonosi i kopneni vjetar obalne cirkulacije koji ima drugačija obilježja nego na drugim dijelovima obale. Područje Privlake i Nina okrenuto prema sjeveroistoku izloženo je snažnoj velebitskoj buri, koja nosi posolicu duboko u unutrašnjost obalnog područja.³

U projekcijama do 2040. godine, na području LAGUR-a očekuju se klimatske promjene, prvenstveno u godišnjem hodu oborine i temperatura. Predviđa se povećana učestalost ekstrema, neravnomjerniji raspored oborina, povećanje broja sušnih razdoblja, smanjenje srednje godišnje količine oborina, porast srednje brzine vjetra tijekom ljeta i jeseni, porast razine mora te povećanje srednje godišnje temperature za 1 do 1,4 °C.³ Uspješnost ribarstva kao gospodarskog sektora uvelike ovisi o klimatskim čimbenicima i na njega će klimatske promjene imati veliki učinak. U tablici 1 dan je prikaz utjecaja i izazova prilagodbe klimatskim promjenama u području ribarstva i akvakulture.⁴

Tablica 1: Prikaz utjecaja i izazova prilagodbe klimatskim promjenama u području ribarstva i akvakulture

Utjecaji i izazovi koji uzrokuju visoku ranjivost	Mogući odgovori na smanjenje visoke ranjivosti
<ul style="list-style-type: none"> • migracija prema sjevernom Jadranu ili dubljem moru hladnoljubivih vrsta zbog porasta temperature mora • porast brojnosti stranih vrsta i utjecaj na domaće vrste zbog porasta temperature mora • smanjenje primarne produkcije s posljedicama na brojnost pelagične ribe zbog promjene u cirkulaciji vode zbog termohalinih uzroka • slabiji rast i veća smrtnost školjkaša zbog povećane kiselosti mora • narušena sposobnost staništa za pružanje usluga ekosustava bitnih za održavanje gospodarski važnih vrsta • narušena socioekonomska stabilnost ribarskog sektora 	<ul style="list-style-type: none"> • jačanje kapaciteta za predviđanje budućeg stanja bioresursa • razvijanje tehnika i alata za iskorištavanje stranih vrsta i populariziranje njihovog korištenja • jačanje istraživačkih kapaciteta na području selektivnog uzgoja, hranidbe riba i uzgoja u recirkulacijskim sustavima • razvoj mjera očuvanja najranjivijih staništa koja pružaju usluge odražavanja populacija gospodarski važnih vrsta • povećanje otpornosti akvakulture na smanjenu dostupnost protočne vode, promjene fizikalno kemijskih parametara vode te pojavu i širenje bolesti • ublažavanje negativnih utjecaja klimatskih promjena primjenom integriranih oblika akvakulture • integriranje ribara u sektor turizma u svrhu sociogospodarske održivosti

⁴ Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu (NN 46/2020)

1.3. Kulturna i povijesna baština

Kulturna i povijesna baština, predstavlja ukupnost materijalnih i nematerijalnih obilježja i praksa naslijeđenih iz prošlosti, te kao takva svjedoči o identitetu određenog područja, koji je nužno očuvati, vrednovati i valorizirati u skladu s principima održivosti. Prema **Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara** su:

- pokretne i nepokretne stvari od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkog i znanstvenog značenja,
- arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru, a imaju umjetničku, povijesnu i antropološku vrijednost,
- nematerijalni oblici i pojave čovjekova duhovnog stvaralaštva u prošlosti kao i dokumentacija i bibliografska baština i,
- zgrade, odnosno prostori u kojima se trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i dokumentacija o njima.

Na području LAGUR-a „Plodovi mora“ nalazi se 110 zaštićenih i preventivno zaštićenih kulturnih dobara (Nepokretna pojedinačna, Kulturno povijesna cjelina, Kulturni krajolik, Arheologija i Nematerijalna) uvrštena u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske ⁵, koja svjedoče o kulturno povijesnom razvoju i kontaktima različitih kultura još od prapovijesnog doba. Navedena dobra (posebno ona materijalna) su u različitom stanju očuvanosti i valorizacije. Dok je na kopnenim područjima LAGUR-a kulturna baština u nešto povoljnijem položaju po pitanju zaštite i valorizacije, izražen utjecaj depopulacije otočnog prostora LAGUR-a značajno utječe i na kulturnu baštinu otoka.

„Smanjenje broja stanovnika ujedno znači smanjenje broja nositelja otočnog identiteta, odnosno različitih sastavnica materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Budući da je na otocima sve manje stanovnika mlađe dobi (uz koje se vezuju biološka vitalnost i ekonomska održivost) te da je mlađe stanovništvo snažno zahvaćeno tercijarizacijom gospodarstva i modernizacijom cjelokupnoga života, smanjuje se mogućnost međugeneracijskoga prijenosa tradicionalne otočne kulture. To se posebno odnosi na nematerijalnu kulturnu baštinu poput jezika (bogatog leksika uključujući mnoštvo toponima), glazbe (pučko glagoljaško pjevanje i dr.), vještina (u izradi ribarskih i poljoprivrednih alata i sl.), običajâ i dr.“⁶

⁵ <https://registar.kulturnadobra.hr/#/> (uvid u registar 2.10.2023.)

⁶ Faričić, Mirošević, Graovac Matassi: Utjecaj depopulacije na kulturnu baštinu hrvatskih otoka; Migracijske i etničke teme 29 (2013), 3: 405–431

Zaštita, očuvanje i održiva valorizacija kulturne baštine zahtjeva značajna financijska sredstva, a kako je istaknuto u brojnim strateško planskim dokumentima, pa tako i u Planu razvoja Zadarske županije 2021. – 2027., jedan od glavnih problema zaštite i valorizacije kao i razvoja kulturne ponude su nedovoljna i nestabilna financijska sredstva namijenjena za kulturni sektor. Obnova i valorizacija materijalne kulturne baštine je u nadležnosti vlasnika (ili delegiranih upravitelja) iste, a preduvjet su riješeni imovinsko pravni odnosi, provedena arheološka istraživanja, definirane smjernice konzervacije i zaštite te izrađena projektno tehnička dokumentacija (bilo za obnovu ili valorizaciju). Slijedom navedenog, vidljivo je da sama zaštita ili potencijalna valorizacija baštine zahtjeva značajna financijska sredstva već u samom procesu pripreme projekta. Nositelji takvih projekata su pretežno jedinice lokalne samouprave ili javne ustanove koje djeluju u području kulture i umjetnosti. Dionici javnog sektora koji skrbe o kulturnoj baštini i upravljaju razvojem kulture na području LAGUR-a, uz jedinice lokalne samouprave, su muzeji, pučka otvorena učilišta, knjižnice, kazališta te turističke zajednice. Njihova mogućnost djelovanja ograničena je prvenstveno financijskim sredstvima, ali i nedostatnim ljudskim resursima neophodnima za efikasnu pripremu i provedbu projekata zaštite, obnove i valorizacije kulturne baštine. Cjelokupan popis zaštićenih kulturnih dobara i privremeno zaštićenih dobara područja LAGUR-a dan je u Prilogu 1 dokumenta.

Osim već zaštićenih/uvrštenih u popis nematerijalnih/materijalnih dobara, na LAGUR području istakla se potreba za očuvanjem i obnovom antropoloških lokalnih vrijednosti koji su predispozicija za stvaranje ili već čine identitet lokalnih zajednica, odnosno koja su od glavnog značaja za stvaranje prepoznatljivosti i promocije ribarstva i marikulture područja te njihovo približavanje drugima što se pokazala kao jedan od nedostataka. Kao primjer takvih vrijednosti tu su stoljetno bavljenje ribarstvom i akvakulturom što dokazuju prvi spomeni ribara, ribarskih pošti i ulova na području LAGUR-a, značajni svjetski uspjesi koji se pripisuju ribarima i uzgajivačima s LAGUR područja, pionirstvo u uzgoju i velika uspješnost u poslovanju ribarskih zadruga i organizacija proizvođača. Osim toga, lokalne zajednice LAGUR područja bogate su znanjem o tradicionalnim aktivnostima poput krpanja mreža, izrade tradicionalnih alata od prirodnih materijala, tradicionalne brodogradnje koje treba obnoviti i očuvati. Područje LAGUR-a ističe se i po povijesnim/tradicijskim brodovima kao što su *Serilia Liburnica* (antičko razdoblje), *Condura Croatica* (starohrvatsko razdoblje), Ninska plazulja (novovjekovno razdoblje) i dr., koji zaslužuju snažniju valorizaciju i promociju.

1.3.1. Kultura na području LAGUR-a

Osim javnog sektora, koji uz ulogu zaštite i valorizacije kulturne baštine, ima i ulogu razvoja i unaprjeđenja cjelovite kulturne ponude svog područja, skrb o baštini i njenu valorizaciju, uz javni sektor provode i znanstvena zajednica, vjerske zajednice te udruge koje djeluju na području LAGUR-a. Od ukupno 1.136 udruga koje djeluju na ovom području, njih 196 djeluje u području kulture i umjetnosti (niže u tablici). To su pretežno kulturno umjetnička društva, pjevačke skupine, udruge mladih, udruge za očuvanje baštine i druge udruge koje svojim aktivnostima nastoje očuvati baštinu i tradiciju svog područja prvenstveno kroz organizaciju različitih kulturnih manifestacija (pretežno u ljetnom periodu), volonterskih aktivnosti/eko akcija čišćenja pristupa i okoliša baštine, ali i izdavanjem knjiga, monografija i drugih aktivnosti. Njihovo djelovanje je pretežno volontersko, i ovisno o nestabilnim izvorima financiranja. Odlikuje ih entuzijazam te znanje o pripremi projektnih prijedloga za dobivanje financijskih sredstava. Glavni nedostatak u njihovom djelovanju je upravo u nesigurnosti financiranja i nekonstantni ljudski kapaciteti budući da djeluju volonterski i okupljaju se entuzijastično oko određene ideje, odnosno nedostaje u određenim segmentima profesionalni pristup i kontinuiranost rada.

Tablica 1: Organizacije civilnog društva na području LAGUR-a

Grad/općina	Broj udruga ukupno	Broj udruga područja djelovanja Kultura i umjetnost
Zadar	978	147
Nin	38	9
Kali	16	5
Kukljica	11	5
Preko	47	17
Privlaka	16	2
Sali	30	11
LAGUR ukupno	1.136	196

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske ⁷; uvid u registar: 2.10.2023.

Premda gradovi Zadar i Nin (sa svim uključenim dionicima sektora kultura i umjetnost) prednjače u skrbi za kulturno povijesnu baštinu kao i organizaciju kulturnih događanja (zahvaljujući značajnijim proračunskim sredstvima i ljudskim resursima), i ostala područja LAGUR-a imaju preduvjete za unaprjeđenje kulturne ponude. Nužno je pri tome jačati ljudske kapacitete s potrebnim znanjima i vještinama (npr. priprema i provedba projekata; primjena novih tehnologija u kulturnom sektoru; itd.) kako bi se osigurala što veća razina održivosti, odnosno smanjila ovisnost o proračunskim sredstvima te osigurala veća stopa samofinanciranja djelovanja i kulturne produkcije, istraživanja, zaštite i valorizacije.

⁷ <https://registri-npo-mpu.gov.hr>

Područje LAGUR-a „Plodovi mora“ je područje bogate ribarske tradicije, mora i pomorstva te je kao takva i sastavni dio identiteta područja koja se valorizira kroz različite manifestacije tijekom ljetnog perioda. Međutim, uočen je nedostatak sadržaja (posebno na otočnom dijelu LAGUR-a) u kojima je moguće organizirati manifestacije u hladnijem periodu godine, kao i nedostatak prostora koji prezentiraju povezanost s morem, ribarstvom, pomorstvom i tradicijom područja.

Izazovi i prijetnje	Prilike i potrebe
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Razlike u stupnju očuvanosti i valorizacije materijalne kulturne baštine u različitim područjima LAGUR-a (razlika između urbanih kopnenih područja i otočnih područja)</i> • <i>Depopulacija otočnog prostora LAGUR-a negativno utječe na otočni kulturni identitet. Smanjuje se intenzitet međugeneracijskoga prijenosa tradicionalne otočne kulture što se posebno odnosi na nematerijalnu kulturnu baštinu (jezik, glazbu, tradicionalnu vještine, običaje i druge sastavnice otočnog identiteta)</i> • <i>Nedostatak financijskih sredstava za zaštitu, očuvanje, valorizaciju, kulturnu produkciju i razvoj kulturne infrastrukture</i> • <i>Potreba za kontinuiranim usavršavanjem dionika kulturnog sektora (javnog, civilnog i privatnog) kako bi se unaprijedili uvjeti za zaštitu i valorizaciju kulturne baštine te kako bi se unaprijedila kulturna ponuda i produkcija</i> • <i>Nedostatna (neadekvatna) infrastruktura za održavanje kulturnih i zabavnih sadržaja, prezentaciju nasljeđa, i poticanja kulturne produkcije</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Primjena novih tehnologija, posebno digitalizacije kulturnog nasljeđa s ciljem očuvanja, osiguranja dostupnosti široj javnosti, daljnjem istraživačkom radu, valorizaciji i dr • Razvoj novih oblika suradnje između kulturnog sektora i turističke industrije, partnerstva između javnog, znanstvenog, civilnog i privatnog sektora u svrhu zaštite, očuvanja i valorizacije baštine • Valorizacija baštine kroz razvoj i daljnje unaprjeđenje ponude kulturnog turizma uz poštivanje smjernica održivog razvoja i osiguranje održivosti upravljanja • Identifikacija zajedničkih „tema“ cijelog područja LAGUR-a kao preduvjet razvoja zajedničkih projekata u kulturi • Valorizacija tradicionalnih / povijesnih brodova LAGUR područja - <i>Serilia Liburnica</i> (antičko razdoblje), <i>Condura Croatica</i> (starohrvatsko razdoblje), Ninska plazulja (novovjekovno razdoblje) i dr. kroz projekte digitalizacije, znanstveno istraživačke projekte i turističku valorizaciju

1.4. Prirodna baština

Prirodna obilježja područja određena su mediteranskom klimom, razvedenom obalom te čistim i toplim morem. Zbog blizine nacionalnih parkova i parkova prirode te otoka zadarskog arhipelaga, područje LAGUR-a je odredište brojnih posjetitelja koji uživaju u prirodnim ljepotama. ²

Pješčane plaže s plitkim toplim morem, tj. muljevite i pjeskovite morske obale prisutne na području Nina i Privlake, glavna su turistička atrakcija i resurs koji se koristi za razvoj raznih oblika održivog turizma. Kraljičina plaža u Ninskom zaljevu poznato je kupalište te centar zdravstvenog turizma utemeljenog na ljekovitom ninskom blatu. ³

Prirodne značajke otoka Ugljana utječu i stvaraju povoljne uvjete za određene atrakcije poput prirodnih lječilišta, sportsko–rekreacijskih terena, turističkih i biciklističkih staza te ostalih

vrsta atrakcija poput kulturno-povijesnih događaja i različitih manifestacija. Na otoku se uz brojne sportske terene nalazi i veliki broj biciklističkih i pješačkih staza. Osim staza ističe se i centar ronjenja u mjestu Ugljanu te penjanje po litici Željina koja privlači mnoge avanturiste.² Na području LAGUR-a nalazi se 6 zaštićenih područja prirode sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19), navedenih u Prilogu 2.

Na Dugom otoku nalaze se sljedeća zaštićena područja: Park prirode „Telašćica“, Poseban botanički rezervat Saljsko polje, Značajni krajobraz Sjeverozapadni dio Dugog otoka i Zaštićeni dio prirode nalazište fosila dinosaura Brbišćica, proglašeno 2021. godine.⁸ Otok Ošljak zaštićen je u kategoriji značajnog krajobraza i nalazi se ispred otoka Ugljana te administrativno pripada Općini Preko. U gradu Zadru nalazi se Park Vladimir Nazor zaštićen u kategoriji Spomenik parkovne arhitekture.

NATURA-JADERA javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije kroz aktivnosti očuvanja, zaštite i promicanja zaštićenih dijelova prirode na području Zadarske županije upravlja s 13 zaštićenih dijelova prirode i s 86 područja europske ekološke mreže Natura 2000 (osim područjima koji su unutar granica NP Paklenica i PP Telašćica, PP Vransko jezero i PP Velebit). Zaštićena područja na području LAGUR-a kojima upravlja NATURA-JADERA javna ustanova su: posebni botanički rezervat Maslinik Saljsko polje i značajni krajobraz Sjeverozapadni dio Dugog otoka (Dugi otok), značajni krajobraz otok Ošljak (otok Ugljan) i spomenik parkovne arhitekture Park Vladimira Nazora (Zadar).

1.4.1. Natura 2000

Natura 2000 europska je ekološka mreža koju čine područja važna za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije i čini najveće zaštićeno područje na svijetu. Temelji se na Direktivi o očuvanju divljih ptica (Council Directive 79/409/EEC; 2009/147/EC) i Direktivi o očuvanju prirodnih staništa koja obuhvaća floru i faunu (osim ptica) (Council Directive 92/43/EEC). Za razliku od zaštićenih područja, u područjima ekološke mreže Natura 2000 nisu zabranjene društveno gospodarske aktivnosti, ali je potrebno jamčiti da njihovim provođenjem neće doći do pogoršanja stanja vrsta i staništa zbog kojih je područje prvenstveno i proglašeno dijelom ekološke mreže. U upravljanje ekološkom mrežom uključeni su različiti sektori (zaštita prirode, prostorno planiranje, ribarstvo, pomorstvo, turizam i dr.) te je za njezino očuvanje potrebna koordinacija i suradnja različitih institucija.⁹

⁸ Rješenje o proglašenju fosila dinosaura i njihovih nalazišta zaštićenim dijelovima prirode (NN 40/2021)

⁹ Plan razvoja otoka Zadarske županije 2021. – 2027., Teritorijalna strategija razvoja otoka Zadarske županije 2021. – 2027.

Područje LAGUR-a obuhvaća područja očuvanja značajna za ptice (POP): HR1000035 NP Kornati i PP Telašćica (nalazi se u nadležnosti PP Telašćica i NP Kornati), HR1000034 S dio Zadarskog arhipelaga, HR1000024 Ravni kotari i HR1000024 SZ Dalmacija i Pag (nalaze se u cijelosti ili djelomično u nadležnosti NATURA-JADERA javne ustanove).

Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) uključuju 38 Natura 2000 lokaliteta koja se nalaze cijela ili djelomično u nadležnosti NATURA-JADERA javne ustanove. Detaljan pregled Natura 2000 područja temeljem Uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 80/2019) na području LAGUR-a dan je u Prilogu 3.

Za razvoj ribarstva, iznimno su bitna sljedeća staništa koja podržavaju visoku bioraznolikost ribljih populacija: pješčana dna trajno prekrivena morem, naselja posidonije (*Posidonium oceanicae*), grebeni te velike plitke uvale i zaljevi. Sva ova staništa nalazimo zastupljene u velikoj mjeri na području LAGUR-a. Na žalost, brojni antropogeni pritisci ugrožavaju ova staništa a samim time i opstanak ribljih i drugih biljnih i životinjskih populacija. Najčešći pritisci na morska staništa su nautičari koji neadekvatnim sidrenjem mogu oštetiti naselja posidonije, komunalne otpadne vode, pogotovo na otocima na kojima nije razvijen sustav kanalizacije završavaju direktno u more, otpad koji s kopna (najčešće s plaža) završi u moru. Prekomjerni turizam, pogotovo na otocima i obalnim dijelovima, zajednički je nazivnik brojnim pritiscima s kojima se susreću ova područja u ljetnim mjesecima. Potrebno je raditi na ublažavanju šteta od pritisaka, ali i na samo smanjenje pritisaka što kroz primjenu alternativnih rješenja (npr. ekološki prihvatljiva sidrišta), tako i kroz edukaciju o osjetljivosti maritimne baštine i potrebi za njenim održivim korištenjem.

U sklopu projekta „Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom NATURA 2000“ kojeg je provelo Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, izrađeni su Planovi upravljanja (PU) kojima su se utvrdila stanja zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže te odredili ciljevi upravljanja i/ili očuvanja, aktivnosti za postizanje ciljeva i pokazatelji provedbe plana. PU su se donijeli za razdoblje od deset godina, uz mogućnost izmjene i/ili dopune nakon pet godina ili iznimno, za planove upravljanja ekološkom mrežom, i prije navedenog roka.³ Na području LAGUR-a izrađeni su Planovi upravljanja koji se nalaze u Prilogu 4.

Za provedbu Planova upravljanja zadužene su javne ustanove koje upravljaju tim područjima. Na žalost, zbog nedostatnih kapaciteta (ljudskih i financijskih) veliki broj aktivnosti zahtjeva alternativne izvore financiranja i suradnju s drugim dionicima (organizacije civilnog društva, javni i privatni sektor, volonteri). Istraživanja podmorja, akcije čišćenja, edukacija o maritimnoj baštini te njena promocija samo su neke od aktivnosti koje doprinose očuvanju i zaštiti morskih

staništa značajnih za održivi razvoj i opstanak ribljih populacija. Iako su ljudi generalno sve više informirani i osviješteni o potrebi zaštite okoliša i prirode i o održivom razvoju morskih resursa, promjena u ustaljenim obrascima ponašanja je i dalje izazov na kojem se treba sustavno raditi.

Izazovi i prijete	Prilike i potrebe
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Povećani pritisci na morska staništa koja su bitna za riblje populacije</i> • <i>Nedostatak ljudskih i financijskih kapaciteta upravljača zaštićenih i Natura 2000 područja</i> • <i>Klimatske promjene</i> • <i>I dalje prisutna ponašanja koja nisu u skladu s održivim razvojem</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Suradnja različitih dionika s područja LAGUR-a (organizacije civilnog društva, javni i privatni sektor, volonteri) • Legislativa koja podržava održivi razvoj i zaštitu prirode (nacionalni i EU) • Povišena svijest o potrebi zaštite okoliša i prirode i o održivom razvoju morskih resursa • Dostupnost različitih izvora financiranja

1.5. Stanje društvene i komunalne infrastrukture

Za područje LAGURA-a po pitanju društvene (negospodarske) infrastrukture u ovom poglavlju dat će se osnovni prikaz društvene infrastrukture, točnije zdravstvene, socijalne zaštite i državne uprave. Analiza stanja društvene infrastrukture sektora kulture elaborirana je u poglavlju 1.3. Pregled stanja gospodarske infrastrukture obuhvaća promet, energetiku, sustav telekomunikacija i komunalne djelatnosti.

1.5.1. Društvena infrastruktura

1.5.1.1. Odgoj i obrazovanje

Sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj ¹⁰ sastoji se od ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, osnovnog obrazovanja, srednjeg obrazovanja i visokog obrazovanja. Na području LAGUR-a djeluje 31 dječji vrtić ¹¹ (sa svojim područnim objektima) od koji je 25 sa sjedištem u gradu Zadru, te po jedan u gradu Ninu te općinama Preko, Privlaka, Kali, Kukljica i Sali. Sustav osnovnoškolskog obrazovanja na području LAGUR-a ¹² obuhvaća 15 matičnih škola i 20 područnih (koje djeluju na području LAGUR-a). Većina osnovnih škola djeluje na području grada Zadra (11 matičnih i 11 područnih – uključujući otoke u sastavu Grada Zadra). U ostalim područjima djeluje po jedna matična s područnim školama na LAGUR području kako slijedi: Nin (1 matična i 2 područne škole); Privlaka (1 matična škola); Preko (1 matična i 6 područnih škola) i Sali (1 matična i 1 područna škola).

¹⁰ <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/109>

¹¹ Ministarstvo znanosti i obrazovanja; pregled dječjih vrtića <http://mzos.hr/dbApp/pregled.aspx?appName=Vrtici>

¹² Ministarstvo znanosti i obrazovanja; pregled osnovnih škola <http://mzos.hr/dbApp/pregled.aspx?appName=OS>

Područje LAGURA-a obuhvaća ukupno 16 srednjoškolskih ustanova ¹³ smještenih na području grada Zadra, a na kojem također djeluje i sveučilište u Zadru kao najveće potpuno integrirano sveučilište u Republici Hrvatskoj, s 27 sveučilišnih odjela. Sveučilišni odjeli od posebne važnosti za područje LAGUR-a u tematici ribarstva odnosno predmetne strategije su Odjel za ekologiju, agronomiju i akvakulturu, Odjel za ekonomiju, Odjel za geografiju, Odjel za informacijske znanosti, Pomorski odjel i Odjel za turizam i komunikacijske znanosti.

Izazovi i prijetnje	Prilike i potrebe
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Neujednačeni uvjeti rada i preduvjeti za kvalitetnu provedbu odgojno-obrazovnih programa na području LAGUR-a (dislociranost, nedostatak izvannastavnih aktivnosti, nedostatak kadrova, potreba za izgradnjom novih i obnovom postojećih objekata odgojno-obrazovnog sustava, dodatno opremanje te primjenu mjera energetske učinkovitosti)</i> • <i>Pad broja učenika posebno na otočnom području LAGUR-a</i> • <i>Slaba povezanost sektora istraživanja, obrazovanja i tržišta rada</i> • <i>Nizak udio stanovništva uključenog u programe cjeloživotnog obrazovanja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Primjena novih tehnologija za unaprjeđenje odgojno-obrazovnih programa i omogućavanje nastave na daljinu • Osmišljavanje i provedba izvannastavnih programa temeljenih na ribarskoj tradiciji područja za djecu vrtičke i školske dobi u suradnji s umirovljenim ribarima • Osmišljavanje i provedba praktičnih programa cjeloživotnog obrazovanja sa sudjelovanjem ribara kao gostiju predavača (transfer praktičnih znanja i vještina budućim ribarima)

1.5.1.2. Zdravstvena zaštita i socijalna skrb

Zdravstvena zaštita ¹⁴ iz obveznog zdravstvenog osiguranja na razini zdravstvenih zavoda provodi se na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini zdravstvene zaštite, te putem posebnih programa. Zdravstvene ustanove na području LAGUR-a „Plodovi mora“ su ¹⁵: Opća bolnica Zadar, Psihijatrijska bolnica Ugljan (općina Preko), Dom zdravlja Zadarske županije (RJ Zadar s ugovorenim liječnicima obiteljske medicine i dentalne medicine na prostoru LAGUR-a, a izvan grada Zadra) ¹⁶, Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije ¹⁷ (ispostave na području LAGUR-a Zadar, Nin, Preko, Božava, Ist, Iž, Sali/Žman, Silba), Zavod za javno zdravstvo Zadar, Ljekarna Zadar ¹⁸ (6 ljekarni u gradu Zadru i 1 u općini Preko). Osim navedenih, javnu zdravstvenu službu na primarnoj razini zdravstvene zaštite ¹⁹ obavljaju i privatni zdravstveni radnici u ordinacijama i zdravstvenim ustanovama koje imaju sklopljen

¹³ Ministarstvo znanosti i obrazovanja pregled srednjih škola <http://mzos.hr/dbApp/pregled.aspx?search=2&appName=SS>

¹⁴ <https://hzo.hr/pravni-akti/opis-zdravstvenog-sustava>

¹⁵ <https://www.zadarska-zupanija.hr/zdravstvene-ustanove>

¹⁶ <https://www.dzzdzup.hr/>

¹⁷ Mreža hitne medicine NN 49/2016

¹⁸ <http://ljekarna-zadar.hr>

¹⁹ <https://www.zadarska-zupanija.hr/ordinacije-primarne-zdravstvene-za%C5%A1tite-po-djelatnostima-i-lokacijama>

ugovor s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje za obavljanje djelatnosti iz obveznog zdravstvenog osiguranja. Glavnina zdravstvene infrastrukture i usluga smješteno je na području grada Zadra kao županijskog sjedišta, dok su ostala područja LAGUR-a pokrivena kroz djelatnosti opće/obiteljske medicine i djelomično dentalne medicine. Najveći izazov, posebno na područjima otoka, predstavlja potražnja za dodatnom liječničkom skrbi kako zbog pretežno starijeg stanovništva kao i povećanog pritiska, na već i sada skromne kapacitete, tijekom turističke sezone. Nedostatak ljekarni, pedijatrijskih ordinacija, dijagnostičkih laboratorija, palijativne skrbi i drugih usluga iz primarne razine zdravstvene zaštite značajno utječe na kvalitetu otočnog života. Poseban izazov predstavljaju hitne medicinske intervencije na otocima kada se u slučaju hitnih intervencija prijevoz bolesnika organizira kroz Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije (brodicama) te uz pomoć MUP-a (brodice) i Hrvatske vojske (helikopter). U svrhu poboljšanja povezanosti otoka s kopnom i unaprjeđenja medicinske skrbi, potrebna su ulaganja u izgradnju heliodroma na otocima, nabave dodatnih brodica za hitnu pomoć te razvoj i primjene telemedicine na području LAGUR-a.

Socijalna skrb ²⁰ kao djelatnost od javnog interesa ima za cilj pružanje pomoći socijalno ugroženim osobama, kao i osobama u nepovoljnim osobnim ili obiteljskim okolnostima. Obuhvaća prevenciju, pomoć i podršku pojedincu, obitelji i skupinama, u svrhu unaprjeđenja kvalitete života te poticanje promjena i osnaživanje korisnika, radi njihova aktivnog uključivanja u život zajednice. Djelatnost socijalne skrbi obavljaju ustanove socijalne skrbi (Zavod, Obiteljski centar, Dom socijalne skrbi i Centar za pomoć u kući), jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, udruge, vjerske zajednice i druge pravne i fizičke osobe te udomiteljske obitelji. Od ukupno 30 pružatelja socijalnih usluga ²¹ registriranih na području LAGUR-a „Plodovi mora“, čak 26 ih je registrirano na području grada Zadra, a samo 4 na ostalim područjima. Najveći broj pružatelja socijalnih usluga na otocima Zadarske županije usmjeren je na skrb za starije osobe, kao posljedica negativnih demografskih kretanja te povećanja udjela starijeg stanovništva u ukupnoj populaciji. ²²

Izazovi i prijetnje	Prilike i potrebe
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nedostatna pokrivenost područja LAGUR-a infrastrukturom i uslugama primarne zdravstvene zaštite – posebno na otočnom području LAGUR-a</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj i primjena telemedicine kao sustava koji uporabom telekomunikacijske tehnologije podupire izmjenu podataka i pružanje zdravstvene zaštite na daljinu • Razvoj i primjena ICT tehnologija za inovativne oblike socijalne skrbi, poboljšanje

²⁰ <https://gov.hr/hr/sustav-socijalne-skrbi/248>

²¹ Adresar pružatelja socijalnih usluga na području LAGUR-a Plodovi mora; <https://mrosp.gov.hr/adresari/11829>

²² Plan razvoja otoka Zadarske županije 2021. – 2027., Teritorijalna strategija razvoja otoka Zadarske županije 2021. – 2027. Dodatak Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.; Zadar; 2023; str. 9

- *Neadekvatna infrastruktura za hitne medicinske intervencije na otocima (nedostatak heliodroma, brzih brodova)*
- *Visok postotak starijeg stanovništva u ukupnoj populaciji stvara dodatan pritisak na sustave socijalne skrbi i zdravstva te zahtijeva dodatna ulaganja u svrhu poboljšanja dostupnosti usluga i potrebne skrbi na području otoka*

kvalitete života starijih osoba i lokalne zajednice

- Razvoj inovativnih usluga i centara za podršku (umirovljenim) ribarima kao npr. ribari-educatori (edukacija vrtičke i školske djece te budućih ribara; ribari-čuvari morske baštine (osvještavanje zajednice) i sl.

1.5.2. Komunalna, prometna, informacijsko- komunikacijska infrastruktura

1.5.2.1. Komunalna infrastruktura

Komunalnu infrastrukturu ²³ čine nerazvrstane ceste, javne prometne površine na kojima nije dopušten promet motornih vozila, javna parkirališta, javne garaže, javne zelene površine, građevine i uređaji javne namjene, javna rasvjeta, groblja i krematoriji na grobljima te građevine namijenjene obavljanju javnog prijevoza.

I u slučaju komunalne infrastrukture postoje određene razlike u razvijenosti između obalnih i otočnih područja LAGUR-a. **Prometna infrastruktura u nadležnosti otočnih jedinica lokalne samouprave** zadovoljava potrebe lokalnog stanovništva, a znatno bolja je u otocima koji su povezani s gradom Zadróm trajektnim linijama. Istaknuta je nužnost daljnjeg ulaganja u cestovnu infrastrukturu na svim otocima kako bi se omogućila bolja i brža povezanost među naseljima na otocima te povećala sigurnost svih sudionika u prometu. Tijekom radionica s dionicima, za potrebe izrade predmetne Lokalne razvojne strategije u ribarstvu LAGUR-a „Plodovi mora“, istaknuta je potreba ulaganja u obnovu i unaprjeđenje lokalnih nerazvrstanih puteva na otocima kako bi se omogućio pristup poljima i maslinicima te na taj način omogućio razvoj tematskih puteva vezanih uz ribarsku tradiciju i tradiciju poljoprivrede otoka.

Lokalna prometna infrastruktura na području gradova Zadar (kopneni dio), Nin i općine Privlaka je posebno opterećena tijekom ljetnih mjeseci, što je karakteristika cestovnog prometa u cijeloj Zadarskoj županiji. Veliki intenzitet cestovnog prometa u ljetnim mjesecima, nedostatak prostora namijenjenog prometu u mirovanju, manjak biciklističkih i pješačkih staza stvara značajna opterećenja na uža urbana područja, odnosno u slučaju područja LAGUR-a, na području Zadra Nina i Privlake. Javna **rasvjeta** kako na otočnom području tako i na kopnenom području LAGUR-a zahtijeva kontinuirana ulaganja građenjem nove i rekonstrukcijom postojeće javne rasvjete na način da se više koriste obnovljivi i učinkovitiji izvori energije. Sva naselja u sastavu područja LAGUR-a imaju vlastita groblja kojima pretežno upravljaju

²³ <https://mpgi.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug/komunalno-gospodarstvo-8131/komunalna-infrastruktura/8541>

komunalna društva. Pojedina područja kao Zadar, Preko i Kali pokrenuli su projekte proširenja ili izgradnje novih groblja s pratećom infrastrukturom.

1.5.2.2. Gospodarenje otpadom, vodoopskrba i odvodnja

Otoci su znatno ranjiviji u odnosu na kopno po pitanju pritiska na okoliš, posebno onih uzrokovanih ljudskim djelovanjem – neadekvatno/ilegalno odlaganje otpada, zbrinjavanje otpadnih voda, otpad iz mora kao posljedica ribarstva i nautičkog turizma i dr. U Planu razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. istaknuto je kako u cijeloj županiji (a samim time i na području LAGURA-a, op.a.) nije dovoljno razvijen sustav recikliranja otpada, a uz navedeno, velik je i broj ilegalnih i zatvorenih nesaniраних odlagališta. Navedeni problemi posebno dolaze do izražaja u ljetnom periodu kada je pojačan pritisak na infrastrukturu zbog dolazaka stranih i domaćih posjetitelja. Od ukupno 13 odlagališta komunalnog otpada na području LAGUR-a²⁴, 12 odlagališta je zatvoreno te je jedino aktivno odlagalište Diklo u Zadru. Na svim otocima organizirano je prikupljanje otpada koje se zatim odvozi na ugovoreno odlagalište otpada. Prikupljanje otpada organizirano je radom komunalnih tvrtki – Čistoća d.o.o. (na području LAGUR-a pruža usluge na području gradova Zadra s pripadajućim otocima, Nina te općina Privlaka, Preko, Kali i Kukljica) i Mulić d. o. o. (područje Dugog otoka). Na otocima postoje pretovarne stanice i reciklažna dvorišta. Kvaliteta sustava za zbrinjavanje otpada na razini Županije unaprijedit će se završetkom izgradnje i radom Centra za gospodarenje otpadom u Biljanima Donjim. Osim unaprjeđenja infrastrukture za prikupljanje i odvajanje otpada., istaknuta je potreba za edukativne kampanje za različite dionike – lokalno stanovništvo, posjetitelje i gospodarstvenike o održivom gospodarenju otpadom kako na kopnu tako i na moru. Područje LAGUR-a pokriveno je **elektroenergetskom** mrežom s relativno zadovoljavajućom gustoćom mreže i sigurnošću opskrbe te su gotovo sva kućanstva i gospodarski subjekti priključeni na elektro-energetski sustav. Problem **vodoopskrbe** posebno je izražen na otočnom području LAGUR-a. Uz nepostojanje vodoopskrbne mreže u većini otočnih naselja na području LAGUR-a, problem predstavlja i dotrajalost magistralne i sekundarne mreže. Podzemne vode kao potencijalni resurs, pretežno su slabije kakvoće zbog zaslanjenosti vode, stoga većina otočnog stanovništva koristi cisterne (gusterne) za prikupljanje kišnice. Otok Ugljan je povezan na vodoopskrbni sustav iz Zadra podvodnim cjevovodom te je na taj način riješeno pitanje vodoopskrbe za naselja Preko, Ugljan, Sutomišćica, Poljana, Lukoran te otok Ošljak. Transportnim cjevovodom pune se vodospremnici kojima se

²⁴ Pregled podataka o odlaganju i odlagalištima otpada za 2021. godinu; Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Zagreb, 2022.

opskrbljuju mjesta Kali i Kukljica.²⁵ Na Dugom otoku naselja Žman, Zaglav, Luka i Sali vodu dobivaju magistralnim cjevovodom iz Žmanskog polja, dok ostala naselja na Dugom otoku kao i ostala naselja na otocima u sastavu LAGUR-a opskrbu vodom rješavaju prikupljanjem kišnice u cisternama koje se grade za svaki objekt/kućanstvo zasebno, ili korištenjem javnih cisterni u kojima se samo djelomično sakuplja kišnica, a nadopunjuju se korištenjem usluge brodova vodonosaca (dodatno utječe na cijenu usluge). Navedeni problem vodoopskrbe posebno je izražen u ljetnom periodu zbog velikog broja korisnika i nedovoljnih oborina. Sustavi za desalinizaciju bočate ili morske vode nisu još uvijek planirani na otocima. Na kopnenom dijelu LAGUR-a opskrba vodom je zadovoljavajuća.

Na većini otoka Zadarske županije nije uspostavljen ili je djelomično uspostavljen javni sustav **odvodnje** otpadnih voda. Korištenjem sabirnih i septičkih jama te neadekvatnim podmorskim ispustima, ugrožava se biljni i životinjski svijet, prirodna staništa, uz onečišćavanje tla, mora i kopnenih voda, djelujući u konačnici nepovoljno za javno zdravstvo u cjelini.²⁶ Nadalje, prema podacima iz navedenog plana, općina Kukljica na otoku Ugljanu s priključenošću stanovništva u rasponu od 76 do 95 % spada pod najrazvijenije uređene sustave javne odvodnje među otocima Zadarske županije (koji su u sastavu LAGUR-a, op.a.), dok su na Dugom otoku, općinama Kali, Preko te otoku Viru, sustavi odvodnje u procesu izgradnje i postotak priključenosti stanovništva se kreće u rasponu od 17 do 26 %. Daljnjem razvoju sustava javne odvodnje i priključenosti stanovništva značajno će doprinijeti aktualni projekti Aglomeracija koji se provode na području grada Zadra, Nina, općine Privlaka, na Dugom otoku (naselje Božava) te Ugljanu (Preko – Kali). Ostali otoci područja LAGUR-a nemaju izgrađen javni sustav odvodnje. Zadarsku županiju odlikuje dobra prometna povezanost s državnim prometnim koridorima, međutim povezanost unutar urbanih područja, posebno grada Zadra, zahtijeva kontinuirana unaprijeđenja. Cestovna infrastruktura, posebno tijekom ljetnog perioda, zagušena je zbog povećanog broja vozila, te su nedostatne površine za promet u mirovanju. Autocesta A1 Zagreb-Split-Dubrovnik kao i rastući broj zračnih linija koje povezuju Zračnu luku Zadar s brojnim europskim avio destinacijama osiguralo je uključivanje područja Zadarske županije u europske prometne koridore. Željeznički promet je gotovo zanemariv te su u pripremi projekti rekonstrukcije željezničke infrastrukture na području Zadarske županije. Javni prijevoz na području LAGUR-a osigurava se autobusima i taxi službom. Javni autobusni

²⁵ Razvoj sustava vodoopskrbe Vodovoda d. o. o. Zadar za sufinanciranje iz fondova Europske unije, Studija izvedivosti, EU projekt Zadar, 2021., str. 59.

²⁶ Plan razvoja otoka Zadarske županije 2021. – 2027., Teritorijalna strategija razvoja otoka Zadarske županije 2021. – 2027. Dodatak Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.; Zadar; 2023; str. 43

prijevoz kojeg pruža (upravlja) komunalno poduzeće Liburnija d.o.o. odvija se kroz gradski, prigradski i otočki prijevoz.²⁷

1.5.2.3. Pomorski promet

Pomorski promet, kao gospodarska djelatnost obuhvaća prijevoz ljudi i dobara morem te se odvija putem morskih luka za javni promet i luka posebne namjene.

Luke osobitog međunarodnog gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku kojima upravlja Lučka uprava Zadar (sve se nalaze na području LAGUR-a) su luka Zadar – putnička luka, luka Gaženica – putnička luka, luka Gaženica – teretna luka, luka Vela Lamjana – ribarska luka.

Županijska lučka uprava Zadar vrši zadaće upravljanja, izgradnje i korištenja luka županijskog i lokalnog značaja, od kojih se na području LAGUR-a nalaze slijedeće:

- **Luke županijskog značaja:** Luka Silba – Žalić, Luka Brbinj/Lučina, Luka Zaglav, Luka Preko – putnička luka.
- **Luke lokalnog značaja:** Božava, Čeprljanda, Dragove, Ist – Kosirača, Iž Mali – Komoševo, Iž mali/Knež, Iž Veli, Kali/uvala Batalaža, Kali/uvala Mala Lamjana, Kožino/Primorje, Kukljica, Luka, Lukoran, Maestral, Molat/Lučina, Muline, Nin, Ošljak, Privlaka, Sali, Savar, Sestrunj/Kablin, Sutomišćica, Telašćica/uvala Čušćica, Telašćica/uvala Mir, Ugljan – Selo, Veli Rat, Verunić, Zadar/Jazine, Zaton/uvala Dražnik, Žman, Brbin /uvala Jaz, Brgulje, Draženica, Foša, Ist – Široka, Iž – Bržanj, Kali, Olib, Petrčane, Poljana, Preko, Premuda – Krijal, Premuda Loza, Privlaka – uvala Loznica, Rava Mala/Lokvina, Rava Vela/Marinica, Rivanj, Silba/Mul, Škarda/uvala Trate, Ugljan – Batalaža, Ugljan – Kobiljak, Zadar/Diklo.

Povezivanje otoka sa Zadrom vrlo je kompleksno, razvoj pomorskog prometa s otocima zahtijeva stalno poboljšanje brzine, frekvencije, udobnosti i sigurnosti putovanja. Pored navedenog potrebno je ostvariti međusobno povezivanje otoka manjim brodovima. Na području LAGUR-a plovi 14 državnih (trajektnih, brodskih i brzobrodskih) linija s obvezom javne usluge.²⁸ Osim navedenih, u ljetnom periodu Zadar je povezan s Anconom (Italija) kao i s Rijekom. Problemi koje stanovnici otočnog područja LAGUR-a navode odnose se na nedovoljan broj polazaka u danu, neadekvatnu povezanost brodskih linija (otoka s kopnom te otoka međusobno) te nekvalitetan vozni park. Dobra povezanost otoka i Zadra kao i drugih urbanih sredina iznimno je značajna za otočno stanovništvo i gospodarstvo jer se na taj način osigurava neometan rad, školovanje i općenito veća kvaliteta života.

²⁷ <https://liburnija-zadar.hr>

²⁸ <https://agencija-zolpp.hr/linije/>

1.5.2.4. Ribarske luke

Ribarske luke na području LAGUR-a „Plodovi mora“ su ribarska luka Gaženica i ribarska luka Vela Lamljana kojima upravlja Lučka uprava Zadar (LUZ).

Slika 2.: Ribarska luka Vela Lamljana

Slika 3.: Ribarska luka Gaženica

Ribarska luka Gaženica ²⁹ rekonstruirana je i dograđena sredstvima Europske unije, iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo i nacionalnim sredstvima. Projektom koji se sastojao od 3 faze rekonstruirani su i dograđeni obala i *travel* lift, manipulativni i servisni prostor, interne prometnice, zelene površine te skladište i pomoćni prostori.

LU Zadar provela je projekt modernizacije i dogradnje ribarske **luka Vela Lamljana** s kojim je dograđen operativni gat i produžena obala za 120 metara, izgrađen privez za 35 ribarskih i 20 sportskih plovila te uređen objekt za obradu ribe i održavanje ribarske flote. Dovođenjem uređenja ribarske luka u Veloj Lamjani, kao i završetkom projekta ribarske luke u Gaženici, značajno je unaprijeđena infrastruktura za prihvatanje ribarskih brodova te ukrcavanje i iskrcavanje ribe i ribarske opreme. U nastavku popis iskrcavnih mjesta za iskrcavanje ulova na području LAGUR-a.

Tablica 2: Popis iskrcavnih mjesta na području LAGUR-a

Iskrcajno mjesto	Plivarica srdelara	Plivarica tunolovka	Koća	Potegače	Male plivarice	Plavoperajna tuna – udičari alati	Iglun	Hranjenje tuna	Nadležno tijelo/Lučka uprava
Zadar – kod mosta	DA		DA						LU Zadar
Zadar – Gaženica	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	LU Zadar
Kali – Batalaža	DA		DA	DA	DA				ŽLU Zadar
Kali – Vela Lamljana	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	LU Zadar
Kukljica – ribarski gat	DA		DA						ŽLU Zadar
Silba – porat	DA		DA	DA	DA				ŽLU Zadar

²⁹ <https://www.port-authority-zadar.hr/završeni-radovi-u-sklopu-rekonstrukcije-i-dogradnje-postojeće-ribarske-luke-u-gaženici/>

Molat – Lučina	DA		DA		DA	DA				ŽLU Zadar
Sali – Mardešić	DA		DA		DA	DA				ŽLU Zadar

Izvor: Popis iskrcajnih mjesta za iskrcaj ulova s ribarskih plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru NN 39/2023; vlastita obrada

1.5.2.5. Telekomunikacija

Područje LAGUR-a potpuno je pokriveno fiksnim telefonskim linijama i mobilnom telefonijom. Premda je gustoća širokopojsnih priključaka u županiji malo veća od one koju ostvaruje državna mreža³⁰ i u Zadarskoj županiji prisutan je digitalni jaz između urbanih i ruralnih područja u pristupu širokopojsnom internetu, što je prisutno i na području LAGUR-a. Radom novog odašiljača na otoku Ugljan, poboljšale su se kvalitete usluga radijskih i televizijskih sadržaja, ali i mobilnih signala na području Zadarske županije i šire.

Izazovi i prijetnje	Prilike i potrebe
<ul style="list-style-type: none"> • Potreba za ulaganjima u obnovu, izgradnju i unaprjeđenje dostupnosti vodoopskrbne mreže, te sustava odvodnje • Visoki troškovi prikupljanja i odvoza/zbrinjavanja otpada na otočnom području LAGUR-a • Nedovoljna osviještenost lokalnog stanovništva o gospodarenju otpadom i ugrozama osjetljivog morskog ekosustava kao i zdravlja stanovništva • Potreba za opremanjem novih te proširenje postojećih kapaciteta za zbrinjavanje otpada, uz sanacije i prevencije ilegalnih odlagališta otpada te unaprjeđenje sustava prikupljanja i zbrinjavanja morskog otpada i otpada s brodova. • Međusobna prometna nepovezanost otoka na području LAGUR-a • Potreba za poboljšanjem prometne infrastrukture te povezanosti otoka s kopnom i drugim otocima (obnova, izgradnja i modernizacija luka, unaprjeđenje cestovne infrastrukture i prometa u mirovanju, izgradnja heliodroma za djelovanje hitnih službi, i dr.) • Neadekvatna infrastruktura za potrebe digitalizacije javnih usluga 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiranje projekata infrastrukturnog unaprjeđenja i unaprjeđenja usluga iz EU i nacionalnih fondova kao npr. Integrirani teritorijalni program (ITP), Program Konkurentnost i kohezija, Program Učinkoviti ljudski potencijali 2021.–2027., teritorijalne suradnje itd. • Korištenje novih tehnologija za unaprjeđenje razine digitalizacije javnih usluga u područjima javne uprave, obrazovanju i zdravstvu

1.6. Demografske karakteristike područja

1.6.1. Broj stanovnika i radni kontingent

Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, LAGUR broji 83.127 stanovnika što čini 52,03% ukupnog broja stanovnika Zadarske županije.³¹ Prosječna gustoća naseljenosti tog

³⁰ Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027., str. 252.

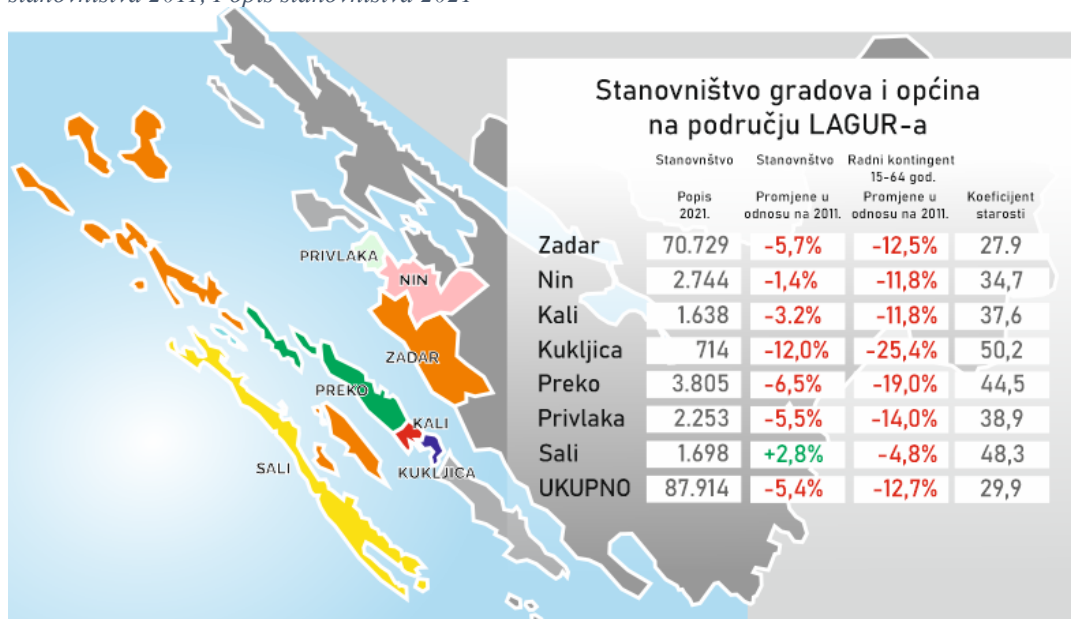
³¹ Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva 2021.

područja 2021. godine bila je 181,99 stanovnika na km². Radni kontingent na području LAGUR-a čini 51.241 osoba, od toga je 24.921 muškaraca i 26.320 žena. Sveukupni radni kontingent iznosi 61.64% ukupnog broja stanovnika LAGUR-a. Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine, prosječna starost stanovništva na području LAGUR-a iznosi 44,13 godina.

1.6.2. Demografska kretanja

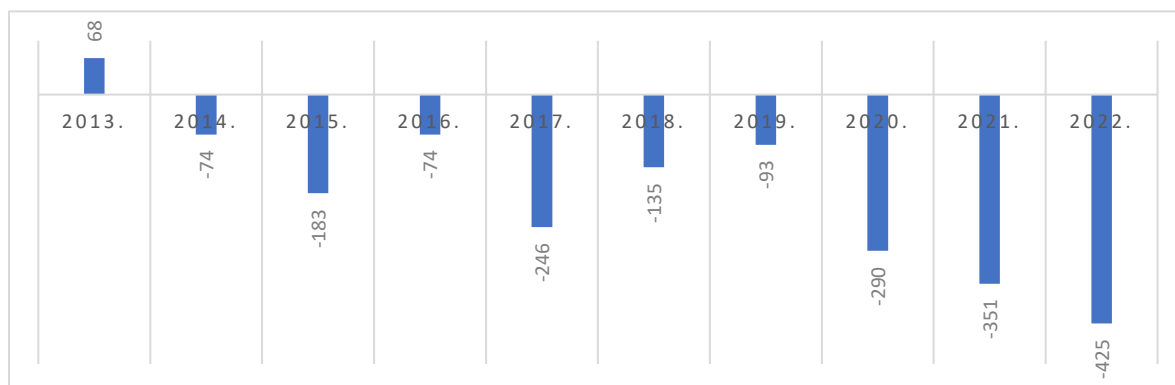
U usporedbi s rezultatima popisa stanovništva iz 2011. godine, primjetno je da je područje pod snažnim utjecajem depopulacije i starenja stanovništva.

Slika 3: Broj stanovnika, radni kontingent i koeficijent starosti LAGUR-a 2011 i 2021 – Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011, Popis stanovništva 2021

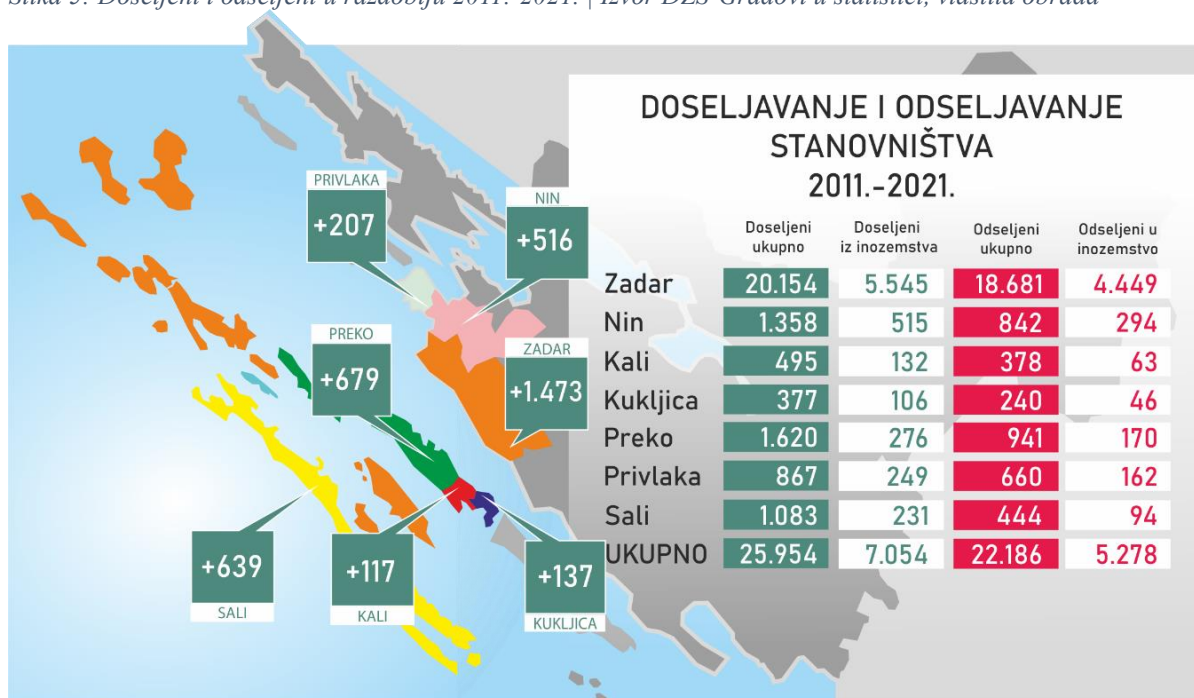
Koeficijent starosti je udio osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu. Kad prijeđe vrijednost 12%, smatra se da je stanovništvo zašlo u proces starenja. Sve JLS u sklopu LAGUR-a bilježe negativan prirodni prirast. Pozitivan prirodni prirast zadnji put je zabilježen 2013. godine. U proteklih 10 godina negativan prirast iznosi 1.803 stanovnika.

Tablica 4: Prirodni prirast na području LAGUR-a u razdoblju 2013-2021. | Izvor: DZS. „Gradovi u statistici“, vlastita obrada

Migracije imaju značajan utjecaj na promjene u broju i strukturi stanovništva, i društveno-gospodarski razvoj.

Slika 5: Doseljeni i odseljeni u razdoblju 2011.-2021. | Izvor DZS-Gradovi u statistici, vlastita obrada

Pozitivan rezultat bilježe svi gradovi i općine na području LAGUR-a. Ukupno je, u razdoblju od 2011. do 2021. godine na područje LAGUR-a doseljeno 3.768 osoba više nego što je odseljeno. Najveću pozitivnu bilancu područje bilježi u migracijama u odnosu na inozemstvo, gdje je zabilježena pozitivna razlika od 2.605 osoba. Posebno je važno primijetiti ukupan broj odseljenih i doseljenih osoba koji nam ukazuje da migracije imaju jako velik utjecaj na demografsku sliku područja.

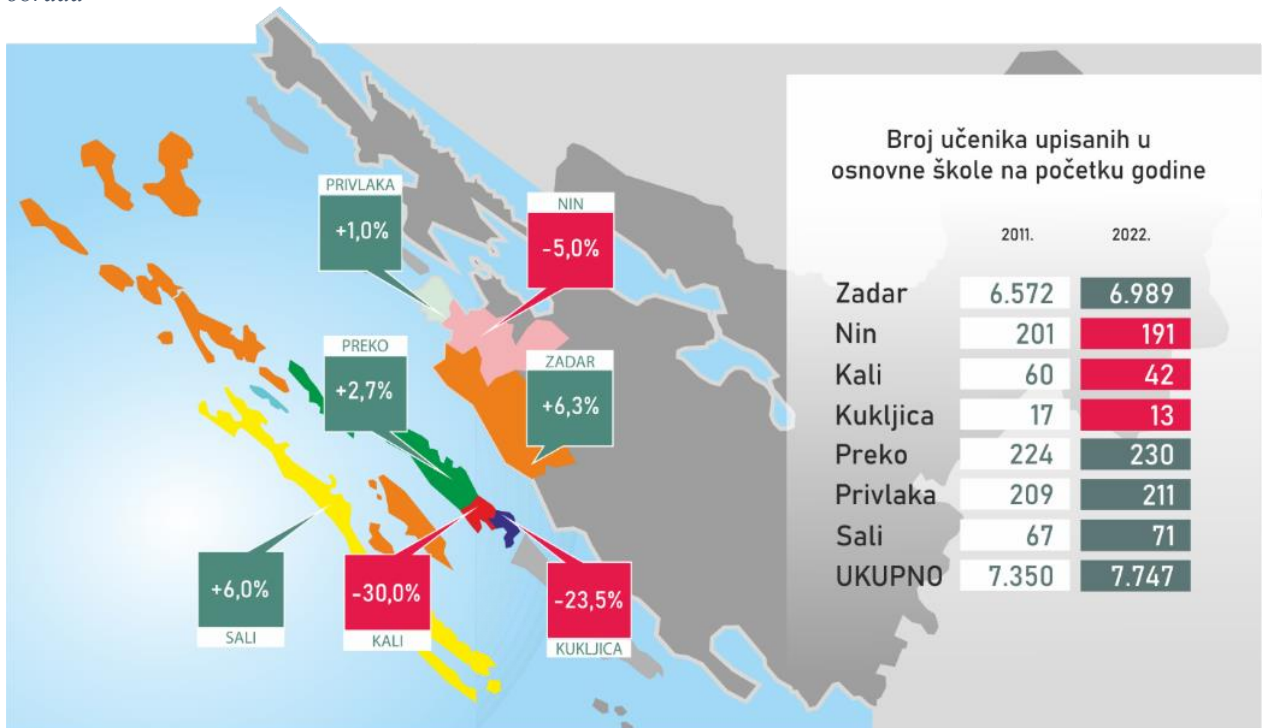
Depopulacija, migracije i očekivane promjene strukture stanovništva predstavljat će najveći i najvažniji izazov za sve jedinice lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj u desetljećima koja dolaze.

Izazovi i prijetnje	Prilike i potrebe
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Smanjivanje broja stanovnika negativno utječe na ekonomski razvoj i kvalitetu života u zajednici</i> • <i>Smanjenjem broja stanovnika opada ekonomska moć područja i primarno tržište za usluge, proizvode i kulturnu ponudu</i> • <i>Smanjenje udjela radnog kontingenta stavlja izazove pred dionike u gospodarstvu</i> • <i>Smanjen radni i kreativni potencijal, baza znanja i vještina</i> • <i>Povećanje udjela starijeg stanovništva u ukupnoj populaciji utječe na ekonomski potencijal, inovativnost i prilagodljivost zajednice na promjene.</i> • <i>Povećanje udjela starijeg stanovništva utječe na infrastrukturne, kulturne i socijalne potrebe zajednice</i> • <i>Negativan prirodni prirast nameće migracije kao jedino rješenje za ublažavanje depopulacijskih procesa</i> • <i>Migracijski procesi pred zajednicu stavljaju nove i nepoznate infrastrukturne, kulturološke i socijalne izazove</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Projekti i aktivnosti u različitim područjima (gospodarstvo, kultura, inovativnost, razvoj turizma i dr.) mogu ostvariti pozitivan učinak na demografska kretanja • Realizacijom projekata usmjerenih na mlade obitelji (zapošljavanje mladih, razvoj poduzetničkih ideja, stanovanje) ostvaruje se pozitivan utjecaj na demografska kretanja • Povećanje broja i udjela starijeg stanovništva zahtijeva posebnu pažnju pri planiranju mjera i aktivnosti. • Promjena strukture stanovništva stavlja naglasak na horizontalne teme i uključivost • Projekti aktivnog uključivanja u život zajednice, aktivnog življenja u mirovini i podizanja kvalitete života starijeg stanovništva dobivaju veći značaj • Starija populacija predstavlja riznicu znanja i vještina s područja kulturne baštine i tradicijskih djelatnosti koja se može iskoristiti za razvoj zajednice • Aktivnosti usmjerene na privlačenje radne snage i povratak odseljenog stanovništva dobivaju na važnosti. • Promocija otočnog načina života kao poželjnog okruženja za život i obitelj predstavlja potencijal u privlačenju ljudi • Interpretacijom i valorizacijom lokalnog načina života i vrijednosti promovira se kvaliteta života • Projekti i aktivnosti usmjereni na afirmaciju i integraciju doseljenih osoba mogu pomoći u smanjenju kulturoloških i socijalnih izazova i kreiranju pozitivne radne i životne sredine

1.6.3. Obrazovna struktura stanovništva

Pozitivan trend bilježi se u broju upisane djece u osnovnim školama. Ukupno je u osnovnim školama na području LAGUR-a 2022. godine bilo 397 djece više nego 2011. godine, što predstavlja povećanje od 5.12%. Pozitivan trend bilježe Zadar, Sali, Privlaka i Preko. Negativan trend bilježe Nin (-5,23%), Kukljica (-23,53%) i Kali (30%).

Slika 6: Broj djece u osnovnim školama na početku školske godine | Izvor: DZS - Gradovi u statistici, vlastita obrada

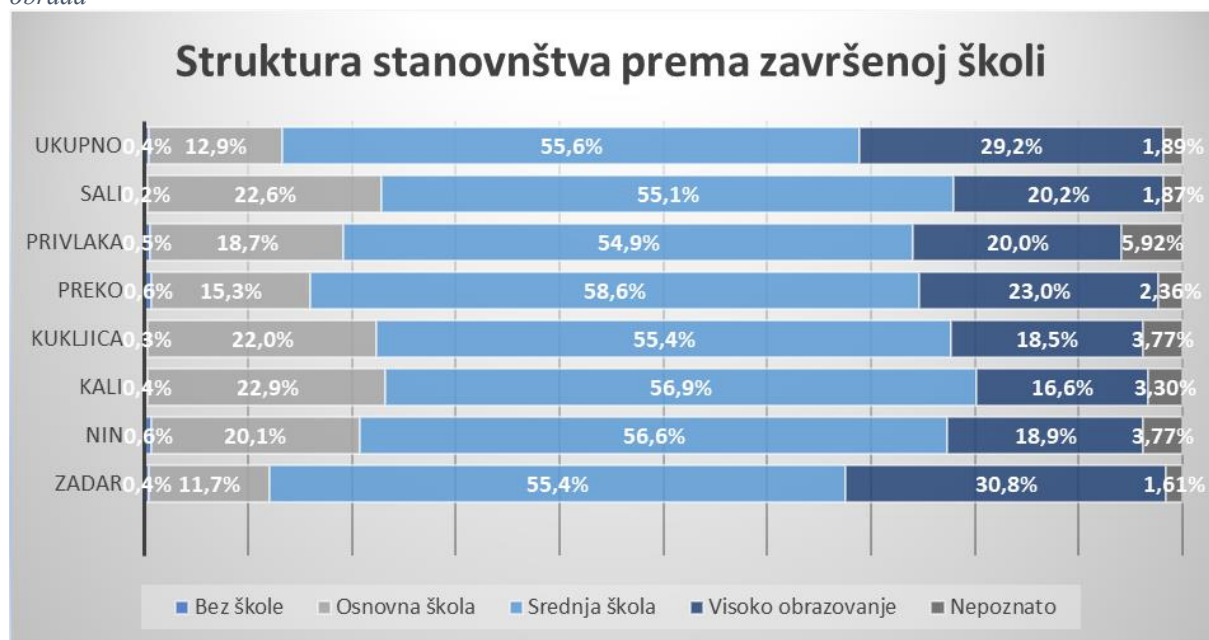
Za razliku od broja djece u osnovnim školama, broj učenika u srednjim školama opada.

Slika 7 Broj učenika u srednjim školama na početku školske godine | Izvor: DZS – Gradovi u statistici, vlastita obrada

Prema podacima iz Popisa stanovništva 2021.godine, osnovnu školu završilo je 9.065 osoba a srednju školu 39.237 osoba. Visoko obrazovanje ima 20.584 osoba s područja LAGUR-a, što iznosi 29,2% ukupnog stanovništva starijeg od 15 godina. U usporedbi s popisom stanovništva iz 2011. godine, primjetan je rast udjela osoba s visokim obrazovanjem.

Slika 8: Struktura stanovništva prema završenom stupnju obrazovanja. Izvor: DZS - gradovi u statistici, vlastita obrada

1.6.3.1. Obrazovanje za zanimanja u ribarstvu i akvakulturi

Na području LAGUR-a ne postoje ustanove koje provode formalno obrazovanje djece i mladih za poslove u ribarstvu i akvakulturi. U Zadru djeluje Pomorska škola Zadar koja obrazuje kadrove za zanimanja *Pomorski nautičar* i *Tehničar za brodstrojarstvo*.³² Na Pomorskom odjelu Sveučilišta u Zadru djeluju studiji *Brodstrojarstvo i tehnologija pomorskog prometa*, *Nautika i tehnologija pomorskog prometa*, *Organizacija u pomorstvu* i *Međunarodni studij pomorskog menadžmenta*.³³ U okviru Sveučilišta provodi se i *Poseban program obrazovanja pomoraca* i 14 tečajeva osposobljavanja za pomorce. Premda navedeni programi ne pokrivaju područje ribarstva i akvakulture, usko su povezani s njima jer pokrivaju teme pomorske plovidbe. LAGUR „Plodovi mora“ uspostavio je suradnju s navedenim ustanovama. Zanimanje „ribarsko – nautički tehničar“ u Zadru se može steći kroz programe cjeloživotnog obrazovanja učilištu „Libar“.³⁴ Može se pohađati u cijelosti, ali i kao prekvalifikacija (odnosno polaganje razlikovnih ispita), a sastoji se od općeobrazovnog i strukovnog dijela, dok se nastava izvodi u teorijskom i praktičnom obliku. Po završetku obrazovnog programa, polaznici dobivaju potvrdu o tome da su sposobni za samostalan, profesionalan i kvalitetan rad u obliku upisa stečenog zanimanja u e-radnu knjižicu.

³² Izvor: <https://www.pomskzd.hr/>

³³ Izvor: <https://pomorskiodjel.unizd.hr/>

³⁴ Izvor: <http://www.libar.net/tecaji/ribarsko-nauticki-tehnicar/21.html>

- Nedostatak interesa mladih u području znanosti, ribarstva i akvakulture smanjuje ljudske kapacitete sektora i gospodarstva i može dovesti do manjka stručnog kadra
 - Nedostatak formalnog srednjoškolskog i visokog obrazovanja za sektor ribarstva i akvakulture
 - Mladi kadrovi nisu upoznati s osnovama ribarstva i akvakulture i ne posjeduju vještine za rad s ribarskim alatima
 - Nastavni programi u školama ne pripremaju mlade kadrove za poslove u ribarstvu
 - Stručni kadar na području znanosti, ribarstva i akvakulture je vrlo tražen na međunarodnom tržištu rada te postoji velika mogućnost odljeva takvog kadra
 - Smanjen broj učenika u pojedinim mjestima može dovesti do zatvaranja škola, a time i daljnje depopulacije
- Rast udjela stanovništva sa srednjom i visokom naobrazbom te pozitivni trendovi u obrazovnoj strukturi stanovništva omogućava realizaciju projekata baziranih na inovacijama
 - Nužno je zagovarati uključivanje ribarstva i akvakulture u obrazovne programe srednjih škola i fakulteta na području LAGUR-a
 - Projekti i aktivnosti poticanja interesa mladih za rad u sektoru akvakulture i ribarstva mogu imati pozitivan utjecaj na sektor
 - Suradnjom s Pomorskom školom i odsjekom Pomorstva na Sveučilištu u Zadru upoznati buduće pomorce sa zanimanjima u ribarstvu i akvakulturi
 - Ukupan broj djece u školama je konstantan i predstavlja solidnu bazu za realizaciju edukacijskih projekata
 - Projekti vezani za edukaciju djece i uspostavu zdravih prehrambenih navika imaju dugoročni pozitivan efekt na život zajednice

1.7. Gospodarske značajke područja

Gradovi i općine na području LAGUR-a žive „na moru i od mora“. Njihovo gospodarstvo se temelji na takozvanoj „plavoj ekonomiji“ koja počiva na tri stupa: Marikultura i ribarstvo, brodarstvo i turizam.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provelo je postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne samouprave prema indeksu razvijenosti.³⁵ Za izračun indeksa razvijenosti koriste se slijedeći pokazatelji: prosječni dohodak po stanovniku, prosječni izvorni prihodi po stanovniku, prosječna stopa nezaposlenosti, opće kretanje stanovništva, stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje) i indeks starenja. Svih sedam JLS koje čine LAGUR ima indeks razvijenosti iznad hrvatskog prosjeka (indeks 100). Zauzimaju pozicije od 42. do 193. mjesta, između 556 gradova i općina u RH. Grad Zadar smješten je u najviši, 8. razred stupnja razvijenosti, dok se ostale JLS nalaze između 7. i 5. razreda (od 4. do 1. razreda se nalaze JLS s ispodprosječnim indeksom).

Tablica 5: Vrijednosti indeksa razvijenosti na lokalnoj razini (razdoblje 2014.-2016.) | Izvor: razvoj.gov.hr

Rank	JLS	Razred	Indeks razvijenosti
42.	Zadar	8	109,370
71.	Kali	7	107.130
80	Nin	7	106,441
106.	Privlaka	7	105,468
118.	Kukljica	7	104,882
170.	Sali	6	108.812

³⁵ <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>

193. Preko	5	102,098
------------	---	---------

Grad Zadar je administrativno i gospodarsko središte regije u kojem su, uz turizam i marikulturu zastupljene i druge djelatnosti, poput građevine, prerađivačke industrije, transporta i usluga.

Drugu cjelinu čine otočne općine Preko, Kali, Kukljica i Sali u kojima su marikultura i ribarstvo dominantne djelatnosti, uz velik utjecaj turizma. Marikultura i ribarstvo najrazvijeniji su na području općine Kali. U Kali djeluje ribarska flota za lov plave ribe (srdela, incun i tuna). Razvijena je marikultura, odnosno kavezni uzgoj tune, orade i brancina. Izlov tune većim dijelom je namijenjen izvozu. U Uvali Vela Lamjana nalazi se remontno brodogradilište za servis jahti i ribarskih brodova. U općinama Preko, Kukljica i Sali, uz ribarstvo i velike potencijale u marikulturi, značajan je i turizam. Nenaseljena područja oko mjesta su poljoprivredne zone na kojima dominira maslina.

Treću geografsku cjelinu čine grad Nin i općina Privlaka. Privlaka ima ribarsku tradiciju i registriranih 11 ribarskih obrta. Privlačani su poznati po ludru, ribolovu tradicije, koji se već niz desetljeća prenosi s koljena na koljeno. Gospodarstvo Privlake oslanja se na poljodjelstvo, vinogradarstvo, stočarstvo i turizam. Nin je najvećim dijelom orijentiran na turizam. Zaton Holiday Resort ima značajnu ulogu na razvoj turizma u ninskom kraju, dok se ostatak ponude oslanja na privatni sektor. Marikultura je zastupljena kroz CROMARIS-ov izdvojeni pogon i mrjestilište. Tradicionalno je prisutna i proizvodnja soli. Razvoj poduzetništva potiče se kroz izgradnju tri poduzetničke zone: Poljica Brig, Mirila i Prvi brig.

1.7.1. Ribarstvo i marikultura

Ribarstvo i marikultura jedni su od najznačajnijih izvora prihoda stanovništva, ali i važan dio tradicije i identiteta gradova i općina u LAGUR-u u kojima se velik dio „neribarskog“ stanovništva, ribarstvom bavi i kao dopunskom djelatnošću. Za analizu sektora ribarstva i marikulture uzeli smo četiri djelatnosti prema nacionalnoj NKD2007 klasifikaciji. To su djelatnosti grupe 3 unutar sektora Poljoprivrede i ribarstva (3.1 – ribolov i 3.2 – akvakultura), zatim djelatnost 10.2 unutar sektora prerade (prerada i konzerviranje riba, rakova i školjki) te djelatnosti pod šifrom 46.38 i 47.23 unutar sektora trgovine koji predstavljaju trgovinu ribom na veliko i malo. Važno je napomenuti da skupina 46.38 (trgovina na veliko) uključuje i druge skupine proizvoda osim ribe s oznakom „ostalo“. U analizu nisu uzete djelatnosti koje u praksi imaju utjecaj na sektorsko poslovanje, ali se prema NKD-u ne mogu izdvojiti kao samostalne djelatnosti (proizvodnja ribarske opreme, gradnja i servis brodova, prodaja ribe u nespécializiranim trgovinama i ugostiteljstvu, ribolovni turizam i sl.)

1.7.1.1. Tvrtnke, obrti i broj zaposlenih

Na području LAGUR-a djeluju 52 tvrtke i 172 obrta registriranih za obavljanje djelatnosti ribolova, marikulture, prerade i konzerviranja ribe te trgovine ribe na malo. Od 172 obrta, njih 123 ima registrirane djelatnosti s područja marikulture kao primarne, dok je ostalima to sekundarna djelatnost.

Tablica 6: Trgovačka društva i obrti prema primarnoj djelatnosti i sjedištu poslovanja. | Izvor: HGK Digitalna komora, vlastita obrada

	UKUPNO		Ribolov		Marikultura		Prerada		Trgovina na veliko		Trgovina na malo	
	Pravne osobe	Obrti	Pravne osobe	Obrti	Pravne osobe	Obrti	Pravne osobe	Obrti	Pravne osobe	Obrti	Pravne osobe	Obrti
Kali	13	24	8	23	3	0	1	0	0	0	1	1
Sali	6	22	3	22	1	0	1	0	0	0	1	0
Nin	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Kukljica	0	10	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0
Preko	2	10	1	10	1	0	0	0	0	0	0	0
Zadar	28	45	6	38	12	2	6	0	2	0	2	5
Privlaka	0	11	0	11	0	0	0	0	0	0	0	0
	49	123	18	114	17	3	8	0	2	0	4	6

Tvrtke (pravne osobe) unutar sektora zapošljavaju ukupno 1.341 djelatnika. Za obrte podaci nisu dostupni. Podaci o zaposlenima se evidentiraju prema sjedištu pravne osobe.

Tablica 7: Broj zaposlenih u pravnim osobama prema djelatnostima i gradovima / općinama- Izvor: HGK digitalna komora, vlastita obrada

	Zaposleni Ukupno	Zaposleni Ribolov	Zaposleni Marikultura	Zaposleni Prerada	Zaposleni Trgovina na veliko	Zaposleni Trgovina na malo
Kali	311	186	107	18	0	0
Sali	131	19	6	99	0	7
Nin	0	0	0	0	0	0
Kukljica	0	0	0	0	0	0
Preko	11	2	9	0	0	0
Zadar	888	22	765	85	1	15
Privlaka	0	0	0	0	0	0
	1341	229	887	202	1	22

Ribarstvo i akvakultura tvrtki s područja LAGUR-a sudjeluje u poslovnom sektoru Zadarske županije s 9,6% ukupnih prihoda i 7,3% ukupnog broja zaposlenih. Tvrtke s područja LAGUR-a čine 44,81% ukupnih prihoda te zapošljavaju 36,77% ukupnog broja radnika u sektoru marikulture i ribarstva na nacionalnoj razini.

1.7.1.2. Broj ribara i plovila

Broj ribara na području LAGUR-a procijenjen je prema broju izdanih povlastica za gospodarski ribolov. Registar ribarske flote RH sadrži gospodarska plovila (ona koja imaju povlasticu za obavljanje gospodarskog ribolova na moru i ona koja imaju odobrenje za mali obalni ribolov).

Tablica 8: Broj povlastica / plovila na području FLAG-a prema dužinskoj kategoriji i snazi motora; Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za ribarstvo

JLS	broj plovila / povlastica	Dužinske kategorije plovila (m)			Snage motora (kW)			
		< 12 m	12 -24 m	>24 m	< 20 kW	20-100 kW	100-300 kW	>300 kW
Grad Zadar	77	71	1	5	26	36	10	5
Grad Nin	0							
Općina Kali	48	23	11	14	12	7	9	20
Općina Kukljica	13	5	7	1	1	2	7	3
Općina Preko	20	18	2	0	6	10	3	1
Općina Sali	41	39	2	0	12	23	5	1
Općina Privlaka	14	14	0	0	6	7	1	0
LAGUR UKUPNO	213	170	23	20	63	85	35	30
Zadarska županija	441	365	44	32	133	191	68	49
Ukupno RH	2971	2541	349	81	964	1204	628	175

Flota plovila registriranih na području LAGUR-a većih od 24 metra čini gotovo četvrtinu (24,7%) ukupne nacionalne flote u navedenoj grupi.

1.7.1.3. Količina i struktura ulova

Ulovne količine na području LAGUR-a, raspodijeljene po ulovnim kategorijama prikazane su prema vrstama morskih organizama i lukama iskrcaja, a donose podatke za razdoblje od 2019. do 2022. godine.

Tablica 9: Iskrcane količine morskih organizama prema vrstama - Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, uprava za ribarstvo

Grupa morskih organizama	2019. godina	2020. godina	2021. godina	2022. godina
Bijela riba	153.629,76	114.036,30	143.433,88	142.989,11
Glavonošci	38.808,06	32.447,67	32.343,13	32.767,67
Hrskavična riba	13.573,65	9.728,50	12.279,40	12.230,00
Mala plava riba	16.931.650,71	19.315.634,33	14.054.641,38	13.310.267,58
Ostalo	15,20	35,00	2.451,90	1.812,50
Rakovi	6.431,70	3.952,40	5.048,82	6.781,05
Školjkaši	5,00	39,00	144,00	171,52
Velika plava riba	10.744,30	6.072,85	10.026,15	22.689,50
UKUPNO	17.154.858,38	19.481.946,05	14.260.368,66	13.529.708,93

U promatranom razdoblju, mala plava riba čini 98,74% ukupne količine iskranih morskih organizama. Količina male plave ribe iskrana na području LAGUR-a čini 27,41% ukupne količine na razini RH. Bijela riba, hrskavična riba i glavonošci sudjeluju s 3,9% - 4,6% u ukupnom ulovu na području RH, dok ostale kategorije participiraju ispod 1%.

Ukupna količina iskranog ulova smanjila se u promatranom razdoblju za 21,13%. Ulov male plave ribe je u promatranom razdoblju opao za 21,39%. U padu je i izlov bijele ribe (-6,93%), hrskavične ribe (-9,60%) i glavonožaca (-15,56%), dok je u porastu iskrcaj velike plave ribe, školjki i rakova. Navedeni podaci otkrivaju najveće slabosti i prijetnje sektora; ovisnost o jednoj grupi proizvoda koja ima trend pada.

Na količinu ulova utječe stanje ribljeg fonda, broj ribara i ribarskih plovila i zakonska ograničenja. Riblji fond u Jadranskom moru smanjuje se zabrinjavajućim tempom, na što utječu prekomjerni izlov, klimatske promjene i doseljavanje novih vrsta koje ugrožavaju postojeću populaciju.³⁶ Kad je u pitanju populacija sitne plave ribe, naročito srdele, na žalost, svi trendovi stanja populacije su loši što uključuje smrtnost, biomasu, novačenje, pecaturu...³⁷. Inćuni u Jadranu su u prelovu, što znači da je masa izlovljenih inćuna veća od prirodnog prirasta, no unatoč prelovu, ova riblja vrsta u zadnje vrijeme pokazuje određene pozitivne pomake. Dobre brojke prate tunu, nakon kolapsa otprije desetak godina, sada se bilježi pozitivan prirast, a pozitivan trend bilježi i trlja.

Hrvatska je u 2022. godini blago smanjila ulov i uzgoj morske ribe i drugih morskih organizama u odnosu na godinu ranije, za 0,2%, broj ribara je smanjen za 0,8%, dok je vrijednost ribarstva porasla za 11,6%, pokazuju podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS).³⁸ Do rasta vrijednosti došlo je zbog porasta cijena uzrokovanog manjim ulovom i rastom potražnje.

U protekle tri godine došlo je do značajnije preraspodjele iskrcaja među najvećim iskrcajnim lukama. Od 2020. godine, iskrcaj u luci Zadar – Gaženica se povećao za 38,9% i u 2022. godini iznosi 9.240.206 kg. Iskrcaj u nekad najprometnijoj luci Vela Lamjana (Kali) se smanjio za 73,1% i u 2022. iznosi 1.013.876 kg. Iskrcajne količine smanjene su i u lukama Zadar kod mosta (-67,35%) i Sali Mardešić (-48,21%).

³⁶ <https://more.slobodnadalmacija.hr/om/vijesti/alen-soldo-u-zadnja-tri-desetljeća-zabilježen-je-dolazak-46-novih-vrsta-riba-u-jadransko-more-1319820>

³⁷ <https://gorgonija.com/2022/10/27/stanje-morskih-resursa/>

³⁸ <https://www.poslovni.hr/hrvatska/manje-je-i-ribara-ulov-i-uzgoj-morske-ribe-pao-02-posto-cijene-porasle-4400620>

1.7.1.4. Uzgajališta

Prema Registru dozvola u akvakulturi ³⁹, 31.08.2023. na području LAGUR-a izdano je ukupno 26 dozvola za uzgajališta i mrjestilišta. Dozvolama je obuhvaćeno ukupno područje od 2,4 milijuna m² morske površine. Izdane dozvole odnose se na uzgoj slijedećih vrsta: lubin (*Dicentrachus labrax*), komarča (*Sparus aurata*), zubatac (*Dentex dentex*), pagar (*Pagrus pagrus*), hama (*Argyrosomus regius*), pic (*Diplodus puntazzo*), gof (*Seriola dumerili*), romb (*Platichthys flesus*) i tuna (*Thunnus thynnus*).

Ukupna godišnja dozvoljena količina uzgoja za sva polja i sve vrste iznosi 13.476 tona, 90 milijuna komada riblje mlađi i 120 tisuća komada morskih spužvi. Najveći broj dozvola odnosi se na tvrtke Cromaris d.d.(14), Kali Tuna d.o.o. (6), Marinex & Co d.o.o. posjeduje dvije dozvole, a Esso Grande, Martinović Fish, Nova Mar i Volo po jednu.

1.7.1.5. Trženje

Sektor trgovine se mijenja. Vodeću ulogu u distribuciji svježe i smrznute ribe preuzeli su trgovački lanci koji, gotovo bez iznimke, u svojim hladnjacima nude svježe i smrznute riblje proizvode. Trgovački lanci su svježu ribu učinili dostupnim velikom broju potrošača.

Vidljiva potrošnja proizvoda ribarstva i akvakulture po glavi stanovnika (*per capita*) u Republici Hrvatskoj iznosila je u 2020. godini 19,30 kg po glavi stanovnika, a u 2021. godini 22,90 kg po glavi stanovnika ⁴⁰ čime je gotovo dostignut europski prosjek. Ribarnice više nisu presudne za distribuciju proizvoda na tržištu maloprodaje.

1.7.1.6. Zaključci

Podaci o broju obrta i tvrtki, zaposlenima i prihodima od djelatnosti pokazuju važnost sektora za gospodarski razvoj i održivost života na području LAGUR-a. Istovremeno, detaljnija analiza pokazuje i određene slabosti i prijetnje daljnjeg razvoja te mogućnosti unaprjeđenja.

Analizom dobiti i gubitka utvrđeno je da najznačajniji sektor (marikultura) ukupno bilježi gubitak u poslovanju u iznosu od 12.8 milijuna €. Od 17 registriranih tvrtki, četiri najveće, među kojima prednjače Pelagos Net Farma i Cromaris, bilježe osjetan rast dobiti. Većina ih bilježi stagnaciju ili pad dobiti, a šest ih bilježi gubitke, među kojima i Kali Tuna, jedan od pionira djelatnosti.

U iskrcaju prevladava sitna plava riba koja čini 98% iskrcanog ulova što djelatnost čini gotovo „monokulturnom“. Usto, ulov navedene grupe morskih organizama je opao za 21% u protekle 4 godine, a pad bilježe i druge značajne skupine, s izuzetkom velike plave ribe.

³⁹ <https://ribarstvo.mps.hr/default.aspx?id=415>

⁴⁰ DOSTUPNOST I VIDLJIVA POTROŠNJA PROIZVODARIBARSTVA I AKVAKULTURE U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2020. I 2021. GODINI, Ministarstvo poljoprivrede, odsjek ribarstva

Velik je udio prihoda od „bazičnih“ proizvoda – ribe iz ulova i uzgoja, koji imaju relativno malu dodanu vrijednost. Ulov i uzgoj čine 20, odnosno 60% ukupne proizvodnje u Hrvatskoj, dok sektori veće dodane vrijednosti (prerada i maloprodaja na ribarnicama) čine svega 9% ukupnog obujma u RH. Veći dio ulovljene i uzgojene ribe namijenjen je izvozu.

Stanje ribljeg fonda predstavlja jedan od najvećih rizika poslovanja sektora. Smanjenje fonda jedan je od razloga manjeg ulova u proteklih nekoliko godina, naročito sitne plave ribe. Kritično smanjenje ribljeg fonda može dovesti do novih zabrana, proširenja razdoblja lovostaja i smanjivanja kvota. Na nacionalnoj razini, uvozno-izvozna bilanca pokazuje jednake trendove. Svježe ribe značajno više izvozimo. Smrznuta riba također ima pozitivnu izvozno-uvoznju bilancu, ali uz bitno manju razliku. Istovremeno, filetirana i konzervirana riba (proizvodi veće dodane vrijednosti) su pretežito uvozni proizvodi. Važno je istaknuti i činjenicu da je potrošnja ribe u Republici Hrvatskoj u porastu.

1.7.2. Turizam

Tablica 10: Turistički promet po godinama

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kali	24.469	28.984	31.204	34 880	38 348	38 633	25 962	34 518
Kukljica	57.200	59.243	66.422	62 075	62 865	-	36 130	49 577
Nin	908.166	962.264	1.028.263	1 113 604	1 161 386	1 149 151	533 971	907 666
Preko	142.807	165.520	148.430	177 295	186 080	182 441	148 658	191 357
Privlaka	238.211	244.825	260.696	287 511	282 198	300 706	183 818	261 299
Sali	171.997	161.772	167.218	192 289	191 655	205 741	141 482	213 324
Zadar	1.310.233	1.433.701	1.550.495	1 832 729	1 862 847	2 020 302	822 515	1 518 174

Pokazatelj Indeks turističke razvijenosti (ITR)⁴¹ zajednički su razvili Institut za turizam i Ministarstvo turizma i sporta RH. Izračunava se jednom godišnje, a temelji se na pet osnovnih pokazatelja: (1) broj postelja, (2) broj postelja u hotelima i sličnim smještajnim objektima, (3) broj turista, (4) broj noćenja i (5) broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, pri čemu se svi pokazatelji računaju u apsolutnim i relativnim vrijednostima.

Tablica 4: Indeks turističke razvijenosti JLS. Izvor: Institut za turizam, vlastita obrada

GRAD / općina	Indeks turističke razvijenosti 2022	Kategorija turističke razvijenosti
NIN	33,63	I
ZADAR	32,12	I
Kukljica	25,69	II
Preko	26,36	II
Privlaka (Zadar)	27,38	II
Sali	28,63	II
Kali	17,25	III

⁴¹ Indeks turističke razvijenosti za 2020. godinu; Izvor: <https://www.iztg.hr/hr/novosti/indeks-turisticke-razvijenosti-za-2020-godinu,3291.html>

Sva mjesta su uočila nužnost promišljanja daljnjeg razvoja turizma kako bi izbjegli zamku pretjerane turistifikacije i uništavanja otočkog načina života. Stoga povezivanje ribarstva, marikulture i turizma predstavlja najveći potencijal za razvoj i opstanak otoka.

Izazovi i prijetnje	Snage, prilike i potrebe
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Negativni trendovi stanja ribljeg fonda, naročito u skupini sitne plave ribe u koju spada i srdela, predstavljaju prijetnju poslovanju</i> • <i>Smanjenje ribljeg fonda izravno utječe na smanjenje količine izlova, a može biti i temelj za pooštavanje mjera ograničenja i zabrane izlova</i> • <i>Zakonska regulativa stavlja ograničenja i otežava poslovanje pojedinim subjektima</i> • <i>Velik dio sektora čine obrti i pojedinci koji nemaju pregovaračku snagu i utjecaj na tržišna kretanja</i> • <i>Smanjenje broja stanovnika i radnog kontingenta stvara poteškoće u poslovanju</i> • <i>Moguće promjene ekosustava ili narušavanje bioraznolikosti uzrokovane ljudskim djelovanjem ili klimatskim promjenama mogu imati dugotrajne posljedice za cijeli sektor</i> • <i>Izumiranje tradicionalnih znanja i vještina može dugoročno ugroziti kvalitetu rada u sektoru</i> • <i>Relativno velik udio „bazičnih“ proizvoda u ukupnom prihodu sektora predstavlja neiskorišteni financijski potencijal</i> • <i>Potencijali stvaranja i prodaje proizvoda visoke dodane vrijednosti u turizmu nisu dovoljno prepoznati</i> • <i>Nedovoljna povezanost sektora ribarstva, marikulture i turizma rezultira gubitkom potencijalnih prihoda i otvaranja novih radnih mjesta</i> • <i>Tradicija ribarstva i marikulture i život „uz more i od mora“ nisu u dovoljnoj mjeri prepoznati niti valorizirani kao tradicijske vrijednosti i kulturna baština</i> • <i>Mogući nekontrolirani razvoj turizma predstavlja rizik za kvalitetu života, stvara pritisak na infrastrukturu, uzrokuje inflaciju, rast cijena stanovanja i gentrifikaciju</i> • <i>Sezonski karakter turizma stavlja dodatni pritisak na stanovništvo u smislu nedostatka kapaciteta i radne snage u špici sezone</i> • <i>Nedostatak prostora za rad, programa za samozapošljavanje i poticaja za pokretanje start-up tvrtki s područja marikulture i ribarstva</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj tvrtki, zaposlenih i ukupni prirodni jasno definiraju značaj sektora za zajednicu • Stabilno tržište jamči ekonomsku stabilnost kao temelj za daljnji razvoj sektora • Plasman proizvoda putem trgovačkih lanaca povećava dostupnost proizvoda na nacionalnom tržištu, olakšava komunikaciju i provedbu projekata vidljivosti i brendiranja • Smanjenje ulova s jedne, a povećanje potražnje s druge strane dovode do rasta cijena i mogućnosti ostvarenja većih prihoda • Rast potrošnje proizvoda ribarstva i akvakulture u RH otvara mogućnosti razvoja sektora • Poticanjem morske prehrane u javnim kuhinjama (vrtići, škole, bolnice i dr.) potiče se povećana konzumacija na domaćem tržištu i stvaranje pozitivnih navika kod mlađe populacije • Turizam predstavlja najveći potencijal za rast prihoda od ribarstva i marikulture kroz prodaju proizvoda visoke dodane vrijednosti, a bez potrebe za povećanim izlovom i uzgojem • Poticanjem skraćenih lanaca dobave ostvaruje se pozitivan ekonomski, ekološki i društveni utjecaj • Brendiranjem tradicionalnih proizvoda ribarstva i marikulture za prodaju na domaćem, a posebno turističkom tržištu, potiče se proizvodnja i prodaja proizvoda visoke dodane vrijednosti i povećavaju prihodi od turizma uz smanjenje rizika od pretjerane turistifikacije • Promocijom tradicionalnih jela (sušenje, mariniranje, soljenje i sl.), djelatnosti i običaja vezanih za marikulturu i ribarstvo potiče se potrošnja proizvoda visoke dodane vrijednosti • Očuvanjem okoliša i promocijom očuvanih prirodnih vrijednosti podiže se percepcija vrijednosti proizvoda marikulture i ribarstva i kvalitete života na području LAGUR-a • Edukacijom stanovništva o skraćenim lancima dostave, brendiranju i uspostavi kanala prodaje u turizmu ostvaruju se bolji gospodarski rezultati bez potrebe za povećanjem izlova ili uzgoja • Znanje, vještine i interes stručnjaka i starijih iskusnih djelatnika u ribarstvu i marikulturi nužno je prenijeti na mlade kroz projekte edukacije i interpretacije tradicijske baštine • Projektima i aktivnostima udruživanja, objedinjavanja i zajedničkog brendiranja

ojačati pojedince i male poduzetnike unutar sektora

- Interpretacijom i valorizacijom ribarstva i marikulture kao tradicionalnog načina života i kulturne baštine omogućava se bolja povezanost s turističkim sektorom i jača identitet zajednice

2. Partnerstvo i uključenost lokalnih dionika

2.1. Uključenost lokalnih dionika u izradu LRSR

Za potrebe izrade LRSR 2021. – 2027. korištena je različita metodologija uključivanja lokalnih dionika koja se planira koristiti i u budućim aktivnostima povezanih s provedbom, praćenjem i evaluacijom LRSR. Korišten je pristup „odozdo prema gore“ (*eng. bottom-up*) te su u izradi LRSR sudjelovali predstavnici iz javnog, privatnog (s predstavnicima ribarskog sektora) i civilnog sektora, kao i zaposlenice te predstavnici članova LAGUR-a.

Prije početka izrade LRSR, putem mrežne i Facebook stranice LAGUR-a, pozvani su i informirani svi zainteresirani dionici da kroz pripremljeni obrazac daju svoj doprinos izradi strategije dostavom projektnih prijedloga i ideja za sufinanciranje U periodu od mjesec dana prikupljeno je 10 projektnih ideja iz ukupno tri sektora (javni, gospodarski i privatni) koje su prikazale trenutne potrebe lokalne zajednice te doprinijele pripremi i razradi SWOT analize i mjera LRSR.

Provedene su 4 radionice konzultacija u periodu od 1. – 8. rujna 2023. godine na kojima su se kroz razgovor sa zainteresiranim dionicima s područja LAGUR-a razmjenjivale i iskazivale ideje o potencijalnim projektima i aktivnostima u lokalnoj zajednici kako bi se oblikovale nove mjere usklađene s potrebama na području koje pokriva LAGUR. Također su bile predstavljene provedene aktivnosti u prethodnom razdoblju provedbe LRSR-a. Poziv je bio objavljen na Facebook stranici LAGUR-a, putem radija (radio 057 objave 4 puta dnevno), na web portalima (057 radio) te je na ovaj način informirana šira javnost. Uz navedeno, putem mailing liste informirani su svi članovi i dosadašnji korisnici te se može istaknuti kako su u pripremi sudjelovali predstavnici javnog, privatnog i civilnog sektora.

Tablica 12: Održane radionice konzultacije LRSR

Redni br.	Datum održavanja	Mjesto održavanja	Broj sudionika/ca
1.	1.9.2023.	Kali	4
2.	5.9.2023.	Nin	7
3.	7.9.2023.	Zadar	5
4.	8.9.2023.	Sali	8

U periodu od 25. rujna – 3. listopada 2023. godine provedene su 4 (3 fizičke i jedna elektronska) radionice sa zainteresiranim dionicima s ciljem osnaživanja. Na radionicama se analiziralo

stanje na području LAGUR-a, identificirane su potrebe, snage i slabosti za izradu SWOT analize te su se razrađivali akcijski i financijski planovi provedbe LRSR. Poziv je bio objavljen na mrežnim stranicama LAGUR-a, a sudjelovali su predstavnici javnog, privatnog i civilnog sektora.

Tablica 13: Radionice osnaživanja i SWOT analize

Redni br.	Datum održavanja	Mjesto održavanja	Broj sudionika/ca
1.	25.9.2023.	Zadar	10
2.	27.9.2023.	Kali	12
3.	3.10.2023.	Nin	8
4.	13.10.2023.	Sali – elektronska radionica	7

Za vrijeme izrade LRSR, ured LAGUR-a organizirao je Informativne dane te su se svim zainteresiranim dionicima pružile informacije o izradi LRSR i mogućnosti njihovog uključivanja u proces izrade. Također su mogli dati svoje komentare i prijedloge na izradu LRSR. U drugoj polovici listopada 2023. godine provela se rasprava i prihvaćanje nacrtu LRSR te je nakon toga, 26.10.2023. LRSR usvojena od strane nadležnog tijela LAGUR-a.

2.2. Plan uključivanja lokalnih dionika u buduće aktivnosti

LAGUR će nastaviti s aktivnostima uključivanja lokalnih dionika na temelju dobre prakse koja je prethodila izradi LRSR. Lokalni dionici će se informirati i uključivati u aktivnosti povezane s provedbom, praćenjem i evaluacijom LRSR. Njihovo sudjelovanje će se poticati putem direktne komunikacije, mailing liste te mrežne i Facebook stranice LAGUR-a. Informiranje i educiranje će se raditi za vrijeme održavanja sastanaka, radionica, seminara, tečajeva i sl. Lokalni dionici će se uključivati u informativne radionice i edukacije prije svake objave LAGUR natječaja kako bi se što bolje pripremili za izradu i provedbu aktivnosti.

2.3. Opis partnerstva

LAGUR „Plodovi mora“ osnovan je 4. veljače 2016. g. kao organizacija civilnog društva s neprofitnim karakterom koja okuplja različite predstavnike javnog, privatnog i civilnog sektora u svrhu identifikacije i provedbe Lokalne razvojne strategije u ribarstvu sa željom da se poduzmu zajedničke aktivnosti koje će rezultirati prikupljanjem sredstava i njihovom pravilnom raspodjelom u svrhu unaprjeđenja kvalitete života na području LAGUR-a. Osim toga, glavni dionici u ribarstvu i akvakulturi na ribarstvenom području LAGUR-a, koji su ujedno i članovi-osnivači, imali su jaku želju doprinijeti zaštiti i poboljšanju kvalitete ribljih proizvoda putem jedinstvenog znanja, kulture i tradicije; potaknuti razvitak akvakulture te osigurati protok informacija i transfera znanja za napredak u razvoju ribarskog gospodarstva i stvaranja sinergije te umrežavanja među dionicima kojima je u interesu doprinijeti razvoju

ribarskog gospodarstva.⁴² LAGUR trenutno pokriva područje 7 jedinica lokalne samouprave jugoistočnog dijela Zadarske županije. U tablici 14 prikazana je struktura partnerstva (članstva).⁴³

Tablica 14: Struktura partnerstva LAGUR-a „Plodovi mora“

Partneri	Broj članova	Udio
Javni sektor – 7 JLS + 1 Sveučilište	8	40%
Privatni sektor – sektor ribarstva (1 d.d., 2 d.o.o., 3 obrta, 2 zadruge/organizacije proizvođača)	8	40%
Civilni sektor – udruge (područje djelovanja: zaštita okoliša, održivi razvoj, ruralni razvoj, razvoj hrvatskih otoka, CLLD)	4	20%
UKUPNO	20	100%

Kroz aktivnu uključenost javnog, civilnog, gospodarskog sektora ribarstva i ostalog gospodarskog sektora u izradu LRSR, potaknuta je suradnja između sektora (tripartitno partnerstvo) koji su ključni za održivi razvoj zajednice. Analiza stanja, definiranje mjera i ciljeva te plana provedbe LRSR sagledala se iz različitih kutova gledišta te se kreirala strategija koje će imati dugoročan pozitivan utjecaj na lokalnu zajednicu. Kroz participativno sudjelovanje na sastancima, konzultacijama i aktivnostima informiranja, stvorena su i kvalitetna partnerstva unutar sektora, ali i između različitih sektora što je dodatno doprinijelo prijenosu znanja i ideja. Ovaj pristup pokazao se kao kvalitetan način definiranja zajedničkih ciljeva koji će doprinijeti održivom razvoju ribarstva, akvakulture i srodnih potreba zajednice.

3. Analiza razvojnih potreba područja, uključujući SWOT analizu

3.1. Analiza razvojnih potreba

Analizom osnovnih prostornih, prirodno-geografskih, infrastrukturnih, demografskih i gospodarskih karakteristika područja LAGUR-a „Plodovi mora“, s posebnim osvrtom na sektor ribarstva i akvakulture, u prvom poglavlju dokumenta identificirane su osnovne karakteristike te temeljni razvojni izazovi i prilike područja. Navedeni izazovi i prilike predstavljeni su predstavnicima iz javnog, privatnog i civilnog sektora, kao i predstavnicima članova LAGUR-a tijekom radionica izrade LRSR (rujan-listopad 2023.). Tijekom susreta potvrđeni su zaključci provedenih analiza te su isti uvršteni u SWOT analizu zajedno sa dodatnim zaključcima s predmetnih radionica. U SWOT analizi posebno su istaknute (*boldane*) ključne Snage, Slabosti, Prijetnje i Prilike koje su zajedničkim radom uključenih predstavnika, na taj način posebno istaknute kao prioritetna područja za definiranje Ciljeva i Mjera Strategije. Kao osnovne

⁴² <https://lagurplodovimora.hr/lagur-plodovi-mora-2/>

⁴³ <https://lagurplodovimora.hr/clanovi/>

razvojne potrebe i izazovi, na čije unaprjeđenje (rješavanje) je moguće utjecati provedbom LRSR, posebno se ističu slijedeći:

- **Prirodna baština i resursi** temelj su kvalitete života područja. Trenutno stanje prirodnih resursa je zadovoljavajuće i omogućava daljnji razvoj ribarstva, marikulture i turizma. Ujedno, osjetljivost prirodnih resursa je i najveća prijetnja razvoju. Smanjivanje ribljeg fonda smanjuje ulov i povećava rizik dodatnih ograničenja i zabrana. Turistička aktivnost predstavlja ugrozu za očuvanje okoliša. Klimatske promjene utječu na kreiranje turističke ponude i promjene u ekosustavu. Glavni izazov razvoja predstavljat će održivo korištenje prirodnih resursa. To se postiže poticanjem stvaranja dodane vrijednosti (kvalitete), bez povećanja iskorištavanja resursa (kvantitete).
- **Kulturna baština** područja također predstavlja čvrst temelj za podizanje kvalitete života zajednice, kreiranje prepoznatljivosti i turističke ponude. Ipak, uočljivo je da sama ribarska tradicija nije u dovoljnoj mjeri interpretirana i valorizirana, a mjestimično čak niti doživljena kao „kulturna baština“. Izuzetak su manifestacije – tradicionalne ribarske večeri koje se organiziraju u gotovo svim mjestima na području LAGUR-a i koje mogu predstavljati polaznu osnovu za sustavni pristup valorizaciji.
- **Demografska kretanja** predstavljaju veliku prijetnju održivom razvoju. Smanjen je broj stanovnika i udio radnog kontingenta, a povećan je udio starije populacije. U sektoru ribarstva i marikulture nedostaje radnika, a posebno onih s tradicijskim ribarskim znanjima i vještinama koje se ne mogu naučiti u školama, već se prenose generacijski. Nedostatak radne snage nadomješta se migracijama što stavlja nove izazove pred zajednicu. U projekte i aktivnosti nužno je uključiti što veći broj mladih ljudi kako bi se upoznali i povezali s tradicijom, starijih osoba koje će prenositi znanja i vještine te radnika koji dolaze iz drugih krajeva kako bi upoznali vrijednosti zajednice u kojoj djeluju.
- **Ribarstvo i akvakultura** na području LAGUR-a predstavlja tradicionalnu djelatnost te je izvor egzistencije za veliki dio stanovništva. Prioritetna djelatnost s velikom konkurentskom prednošću u odnosu na RH i temelj razvoja područja. Prijetnja sektoru je trend smanjenog ulova zbog smanjenog ribljeg fonda, sve manjeg broja ribara, povlastica i plovila, pooštavanja mjera ograničenja i zabrana i nedostatka kvalitetne radne snage. Istaknute potrebe odnose se na provedbu mjera za očuvanje ribljeg fonda i kreiranje proizvoda s većom dodanom vrijednošću. To uključuje skraćivanje lanca opskrbe, povećanje kvalitete i dostupnosti proizvoda ribarstva i akvakulture, diverzifikaciju poslovanja, stvaranje i promicanje dodatnih vrijednosti ribarskih i marikulturnih proizvoda

i novih kanala njihovog plasmana (npr. korištenje digitalnih tehnologija). Poseban naglasak potrebno je staviti na jačanje međusektorske suradnje s dionicima u turizmu, kulturi i edukaciji s ciljem razvoja novih proizvoda, usluga i kanala prodaje i osmišljavanja načina interpretacije i valorizacije lokalnih vrijednosti i načina života uz more i od mora.

- **Turizam** u kontekstu održivog razvoja sektora ribarstva i marikulture promatramo kao potencijal za plasman proizvoda visoke dodane vrijednosti, način skraćivanja opskrbnog lanca i tzv. „nevidljivi izvoz“. Naglasak aktivnosti i projekata u turizmu je na razvoju kvalitete nasuprot kvantiteti. Podizanje kvalitete i dodane vrijednosti postiže se interpretacijom i valorizacijom ribarske tradicije, razvojem tradicijskih proizvoda, brendiranjem, zajedničkim aktivnostima s kulturnim, javnim, ugostiteljskim i trgovačkim sektorom. Interpretacijom i valorizacijom ribarske tradicije utječe se i na kvalitetu života zajednice.

3.2. SWOT analiza

UNUTARNJI FAKTORI	POZITIVNI	NEGATIVNI
	SNAGE	SLABOSTI
	Izvrсна kakvoća mora na području LAGUR-a koja utječe na visoku kvalitetu proizvoda ribarstva	Osrednja potrošnja ribe i proizvoda ribarstva / akvakulture po glavi stanovnika
	Natura 2000 područja biološke različitosti i raznolikost staništa	Slaba diversifikacija, nizak stupanj finalizacije lokalnih proizvoda
	Snaga sektora ribarstva i marikulture, izražena u broju subjekata, zaposlenih i ukupnom prihodu	Nedovoljna promocije lokalnih proizvoda i nedostatak brenda
	Snažna tradicija u ribolovu, akvakulturi i preradi	Nedovoljna tržišna valorizacija određenih morskih organizama, nedovoljna informiranost i zaštita potrošača
	Bogata kulturno-povijesna i tradicionalna baština (tradicija ribarstva i brodogradnje) predstavlja važan resurs kulturnog i turističkog razvoja na području LAGUR-a	Niske prosječne plaće u sektoru ribarstva u odnosu na prosječne plaće u RH te prisutnost sivog tržišta
	Jaki ljudski potencijali u sektoru ribolova i akvakulture, u dijelu organiziranih proizvođača i ribarskih zadruga koje su orijentirane na izvoz	Neadekvatno adresiran problem zbrinjavanja otpadnih voda riboprerađivačke industrije (i pripadajućeg visokog troška)
	Stabilno tržište i izvozna orijentacija	Nedovoljno iskorištene mogućnosti korištenja otpada od riblje industrije (riblji otpad, nusproizvodi ribarstva, ribarski alati itd.) kroz stvaranje novih proizvoda (kružno gospodarstvo)
	Značaj ribarskog sektora i akvakulture za lokalnu zajednicu i gospodarsku stabilnost (Sektor čini 9,6% ukupnih prihoda i 7,3% zaposlenih u ukupnom poslovnom sektoru područja)	Nedovoljna razina educiranosti i praktičnih znanja dijela kadra u sektoru ribolova, akvakulture i prerade te nedostatak sustavnog programa međugeneracijskog transfera znanja i vještina
Proaktivan LAGUR kao podrška lokalnoj ribarskoj zajednici	Manjak inovativnosti u poslovanju mikro poduzetnika	
Kvalitetno partnerstvo unutar LAGURA - javni, privatni i civilni sektor (tripartitno partnerstvo)	Nedovoljna razina motivacije dionika sektora (posebice malih proizvođača, ribara) i lokalne zajednice za iskorištavanje mogućnosti EU fondova	
Bogata gastronomska tradicija vezana za marikulturu i ribarstvo	Nedostatak interesa kod mladih, kvalificiranih i poduzetnih osoba za rad u ribarskoj industriji i akvakulturi (u Zadarskoj županiji ne postoji škola za ribare već samo Pomorska škola)	

	<p>Degradacija kvalitete ribe zbog lošeg transporta i skladištenja, neprofesionalne manipulacije i nepravovremenog iskrcaja (kao posljedica nedovoljne opremljenosti dijela subjekata sektora)</p> <p>Zastarjelost dijela prerađivačkih kapaciteta (mali i mikro prerađivači) za preradu ribe i morskih organizama</p> <p>Nedovoljna ekološka učinkovitost djelatnosti ribarstva i akvakulture</p> <p>Loši uvjeti rada u pogledu zaštite zdravlja i sigurnosti, znanja i dotrajale opreme za dio subjekata</p> <p>Nedostatna zastupljenost predstavnika lokalnog ribarskog sektora u nacionalnim strukovnim tijelima</p> <p>Tradicija prodaje samo određenih vrsta ribe i morskih organizama u ugostiteljskim objektima (nesezonska riba iz uzgoja) te nedovoljno razvijeni proizvodi temeljeni na gastronomskoj tradiciji ribarstva i marikulture.</p> <p>Nedostatna i neadekvatna infrastruktura za održavanje kulturnih i zabavnih sadržaja, prezentaciju nasljeđa, i poticanja kulturne produkcije</p> <p>Neadekvatna infrastruktura za prodaju (i promociju) proizvoda ribarstva i akvakulture</p> <p>Nedovoljno razvijen brend proizvoda kao i povezanost s turističkim kanalima prodaje</p> <p>Relativno slabo razvijena interpretacija tradicijske baštine vezane za marikulturu i ribarstvo kao i primjena digitalnih tehnologija za potrebe valorizacije iste</p> <p>Neadekvatna povezanost otoka s kopnom i drugim otocima, neadekvatna infrastruktura za hitne intervencije (povezivanje kopno-otoci) te neadekvatna infrastruktura za digitalizaciju javnih usluga</p>	
VANJSKI FAKTORI	PRILIKE	PRIJETNJE
	Daljnje jačanje koordinacije i povezivanje prerađivačkog i ulovnog sektora	Daljnji pad gustoće ribljih populacija zbog prekomjernog iskorištavanja ribljih resursa
	Povećanje udjela ribarstva i akvakulture u dohotku obalnog i otočnog stanovništva	Moguća ekološka onečišćenja uzrokovana onečišćivačima s mora i kopna
	Daljnje udruživanje raznih interesnih skupina i osnivanje organizacija proizvođača uz poticanje interesnog udruživanja, zajedničko nastupanje na tržištu malih uzgajivača kako bi zadržali ili povećali konkurentnost	Porast prosječne temperature mora kao posljedice globalnog zatopljenja i ostale klimatske promjene
	Razvijena međusektorska suradnja na području LAGUR-a	Unatoč povišenoj svijesti o potrebi očuvanja okoliša i njegovom održivom upravljanju/korištenju, ponašanje zajednice se ne mijenja u skladu s tim.
	Daljnji razvoj i nadogradnja gospodarskih djelatnosti koje su neposredno vezane uz djelatnost ribolova	Utjecaj gospodarske krize u nacionalnom i međunarodnom okruženju
	Povećanje ekološke učinkovitosti djelatnosti ribarstva kroz promjene na plovilima i ribolovnim alatima	Nesagledavanje stvarnih potreba u planiranju ribarske infrastrukture i suprastrukture od strane javnih tijela (birokracija koja zaostaje za realnim tržišnim potrebama)
	Povećanje važnosti plavog rasta	Konkurencija za morski prostor i korištenje obalnog područja (nautički turizam, sportske luke i lučice)
Povećanje svijesti o okolišu i održivom upravljanju prirodnim resursima i razvojnim mogućnostima	Nepopularno zanimanje i unosnije alternativne mogućnosti karijere za mlade u odnosu na ribarski sektor	

Rastući turistički sektor s potencijalnim povećanjem tržišne potražnje i integracijom sa sektorom ribarstva	Gubitak tradicionalnih vještina i znanja povezanih s ribarstvom
Brendiranje, certificiranje i promocija proizvoda ribarstva i akvakulture	Negativni demografski trendovi: starenje stanovništva, iseljavanje aktivne i visokoobrazovane radne snage
Jačanje svijesti potrošača o važnosti i prednostima redovite konzumacije ribljih proizvoda kao temeljnog dijela mediteranske prehrane, kao i važnosti održivih (kratkih) lanaca proizvodnje i distribucije.	Konkurencija stranih i većih proizvođača s nižim troškovima proizvodnje i time nižim cijenama finalnih proizvoda
Rastući interes sektora ribarstva za školovanjem stručnog kadra i cjeloživotnim obrazovanjem (posebno za izvozno orijentirane članice zadruga i organizacije proizvođača)	Prevelika ovisnost pojedinih JLS unutar LAGUR-a o turizmu, ribarstvu ili marikulturi
Izvoz i blizina inozemnih tržišta	Posljedice prekomjernog turizma kroz povećane troškove života i stanovanja, preopterećenje infrastrukture, gentrifikaciju i uništavanje prirodne i tradicijske baštine.
EU potpore namijenjene ribarstvu	Promjene u zakonodavstvu i regulativi – daljnji gubitak kvota i povlastica
Trend modernizacije prerađivačke industrije s ciljem prilagodbe održivom gospodarstvu	Politička nestabilnost i negativni globalni utjecaji (inflacija, pandemije, ratovi)
Integriranje ribara u sektor turizma u svrhu socio-gospodarske održivosti	Moguće posljedice klimatskih promjena na bioraznolikost, gospodarstvo i način života
Primjena novih tehnologija u proizvodnim, prerađivačkim i distributivnim lancima ribarstva i akvakulture	Posljedice lošeg gospodarenja otpadom na bioraznolikost
Valorizacija baštine kroz razvoj i daljnje unaprjeđenje ponude kulturnog turizma te primjene ICT rješenja (npr. digitalizacije baštine) s ciljem očuvanja, dostupnosti široj javnosti, daljnjem istraživanju, i dr.	Dolazak invazivnih morskih vrsta te utjecaj na domaće vrste
Legislativa koja podržava održivi razvoj i zaštitu prirode (nacionalni i EU)	Slabiji rast i veća smrtnost školjkaša zbog acidifikacije mora te prijetnje od novih parazita i virusa.
Razvoj inovativnih usluga i centara za podršku (umirovljenim) ribarima kao npr. ribari-edukatori (edukacija vrtičke i školske djece te budućih ribara; ribari-čuvari morske baštine (osvještavanje zajednice) i sl.	Narušena socioekonomska stabilnost ribarskog sektora zbog klimatskih promjena
Financiranje projekata infrastrukturnog unaprjeđenja i unaprjeđenja usluga iz EU i nacionalnih fondova kao npr. Integrirani teritorijalni program (ITP), Program Konkurentnost i kohezija, Program Učinkoviti ljudski potencijali, teritorijalne suradnje itd.	Depopulacija otočnog prostora LAGUR-a negativno utječe na otočni kulturni identitet. Smanjuje se intenzitet međugeneracijskoga prijenosa tradicionalne otočne kulture što se posebno odnosi na nematerijalnu kulturnu baštinu
Pozitivni migracijski trendovi uspostavljaju ravnotežu na tržištu rada	Povećani pritisci na morska staništa koja su bitna za riblje populacije
Pojava pozitivne percepcije mediteranskog i otočnog načina života kao suprotnosti nehumanog života u velikim sredinama.	
Uspostava kratkih lanaca distribucije „od mora do stola“ uz korištenje inovativnih komunikacijskih rješenja, društvenih mreža, aplikacija i IT tehnologije.	

4. Ciljevi, integrirani i inovativni karakter LRSR

Analiza stanja i razvojnih potreba, razgovori i radionice s dionicima iznjedrili su viziju područja LAGUR-a, na temelju koje su osmišljeni ciljevi, mjere i aktivnosti u narednom programskom razdoblju.

Područje LAGUR-a je prostor visoke kvalitete življenja, utemeljen na mediteranskom stilu života „uz more i od mora“. Zaštićene prirodne vrijednosti jamče dugoročnu održivost ekonomskog razvoja. Stabilan i suvremeno organiziran sektor ribarstva i marikulture jamči zaposlenost i ekonomsku sigurnost. Očuvane i valorizirane društvene vrijednosti stvaraju ugodno i zdravo okruženje za život i zasnivanje obitelji.

LAGUR je osnovan s ciljem poticanja lokalnih dionika, da unatoč problemima i poteškoćama, zajedničkim djelovanjem, doprinose održivom razvoju i društvenom kapitalu za dobrobit ribarstvenog područja i zajednica koje u njemu žive, poštujući pritom tradicijske i kulturne vrijednosti; s ciljem stvaranja boljih uvjeta za zapošljavanje, jačanje konkurentnosti na tržištu, podizanja svijesti o potrebi ulaganja u obrazovanje i razvoj kompetencija, prepoznavanja turističke ponude temeljene na očuvanoj baštini i, najvažnije, kako bi se postigla veća socijalna uključenost marginaliziranih skupina kojima se često smatraju i sami ribari.

Integrirani i inovativni karakter

Integrirani karakter LRSR LAGUR-a „Plodovi mora“ ostvaruje se međusobnom povezanošću između prethodno navedenih ciljeva (horizontalna usklađenost), kao i s usklađenošću ciljeva, prioriteta i mjera, sa strateškim dokumentima višeg reda (vertikalna usklađenost). Uz navedeno, primjenom participativnog (tripartitnog) i *bottom-up* pristupa, potakla se međusektorska suradnja kroz zajedničko promišljanje svih uključenih dionika o temeljnim izazovima područja kao i mogućim rješenjima korisnima za cijelu zajednicu. Tripartitno partnerstvo i *bottom-up* pristup primjenjuje se i pri provedbi LRSR kao i na razini donošenja odluka. U tijelima koja donose odluke moraju biti (i jesu) zastupljena sva tri sektora od kojih niti jedan ne smije imati većinu. Rezultat navedenih zajedničkih promišljanja je upravo predmetna strategija. S ciljem ostvarenja definiranih ciljeva SC1 Razvoj lokalne zajednice temeljen na očuvanju, valorizaciji i promicanju prirodnih, društvenih i kulturnih vrijednosti kao i SC2 Jačanje otpornosti, očuvanje zaposlenosti i unaprjeđenje poslovanja sektora ribarstva i akvakulture s ciljem razvoja i unaprjeđenja kvalitete života zajednice, LRSR-om se zagovara primjena novih tehnologija kao i inovativnih pristupa društvenom i gospodarskom razvoju kako bi se očuvale i valorizirale kulturne i prirodne posebnosti te stvorili preduvjeti za povećavanje vrijednosti proizvoda ribarstva i marikulture. Potiče se suradnja s civilnim sektorom kao i sa

znanstvenom zajednicom. Osim kroz ciljeve, prioritete i mjere, inovativnost se ogleda i kroz kriterije za odabir projekata gdje se dodatno boduje primjena inovativnih i digitalnih rješenja za razvoj novih proizvoda/usluga.

Horizontalna načela

Strategijom se promiču (te dodatno boduje) i primjena horizontalnih načela tijekom provedbe LRSR. Horizontalna načela koja su integrirana u LRSR su:

Načelo jednakih mogućnosti

- Načelo jednakih mogućnosti ugrađeno je kroz sve prioritete mjere te se ocjenjuje i kao jedan od kriterija odabira projektnih prijedloga. Prednost će se dati projektima koji osiguravaju jednake mogućnosti, nediskriminaciju, ravnopravnost spolova i pristupačnost za osobe s invaliditetom te sudjelovanje drugih ranjivih skupina (osobe s posebnim potrebama, osobe starije životne dobi, manjine i dr.). Prilikom izrade strategije načelo jednakih mogućnosti je poštovano te su na radionicama i sastancima sudjelovale različite spolne i dobne skupine dionika. Svakako važno je istaknuti kako je ravnopravnost spolova zastupljena i u poslovanju LAGUR-a budući da 3 od 7 predstavnika Upravnog odbora čine žene.

Načela održivog razvoja i zaštite okoliša

- Načela održivog razvoja i zaštite okoliša sadržano je u viziji, ciljevima, prioritetima i mjerama LRSR te predstavlja jasno zalaganje predstavnika LAGUR-a da s planiranim projektima očuvaju, unaprijede i zaštite okoliš kao preduvjet za daljnji održivi razvoj.

Načelo dobrog upravljanja, uključujući i suradnju s civilnim društvom

- Zagovaranje partnerskog pristupa (participativnosti) i suradnje s civilnim društvom, uz načelo odgovornosti i transparentnosti su načela koja su poštivana prilikom izrade LRSR-a a njihova implementacija zagovara se i kroz planirane projekte, odnosno dodatno se vrednuje.

Važno je naglasiti kako se pridržavanje zakonskih odredbi koje predstavljaju minimalne zahtjeve pri provedbi horizontalnih politika ne smatra doprinosom horizontalnim politikama već ispunjenjem zakonske obaveze (projekt je negativan u pogledu horizontalnih načela). Ukoliko projekt sadrži dodatne aktivnosti uz propisani minimum poštivanja zakonskih odredbi, tada projekt promiče horizontalne politike EU te ostvaruje dodatne bodove.

4.1. Ciljevi i prioritete LRSR

Dva su osnovna pravca djelovanja za unaprjeđenje kvalitete života i poslovanja u sektoru ribarstva na području LAGUR-a. Prvi pravac djelovanja je očuvanje prirodnih i

društvenih vrijednosti koje su prepoznate kao temelj održivog razvoja i kvalitete života zajednice. Drugi pravac djelovanja usmjeren je na unaprjeđenje poslovanja u sektoru ribarstva i marikulture kao temeljnoj djelatnosti na kojoj počiva održivi ekonomski razvoj područja.

U skladu s tim, definirana su dva specifična cilja SC1 Razvoj lokalne zajednice temeljen na očuvanju, valorizaciji i promicanju prirodnih, društvenih i kulturnih vrijednosti i SC2 Jačanje otpornosti, očuvanje zaposlenosti i unaprjeđenje poslovanja sektora ribarstva i akvakulture s ciljem razvoja i unaprjeđenja kvalitete života zajednice, s povezanim prioritetima i mjerama.

Specifični cilj 1. Razvoj lokalne zajednice temeljen na očuvanju, valorizaciji i promicanju prirodnih, društvenih i kulturnih vrijednosti	Prioritet I. Zaštita i obnova prirode i bioraznolikosti	Mjera 1.1. Zaštita, obnova i valorizacija prirodnih resursa i bioraznolikosti
	Prioritet II. Očuvanje, valorizacija i promicanje (materijalnih i nematerijalnih) lokalnih vrijednosti i baštine temeljenih na životu uz more i na moru	Mjera 2.1. Ulaganje u infrastrukturu i turističke sadržaje s ciljem valorizacije baštine vezane uz život na i uz more
		Mjera 2.2. Poticanje sadržaja, događanja i ostalih aktivnosti s ciljem valorizacije, promocije i očuvanja društvenih, kulturnih, gospodarskih i drugih vrijednosti lokalne zajednice
Specifični cilj 2. Jačanje otpornosti, očuvanje zaposlenosti i unaprjeđenje poslovanja sektora ribarstva i akvakulture s ciljem razvoja i unaprjeđenja kvalitete života zajednice	Prioritet III. Povećanje konzumacije, kvalitete, dostupnosti i dodane vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture jačanjem distribucijske infrastrukture, kapaciteta te poticanjem kratkih lanaca opskrbe	Mjera 3.1. Povećanje kvalitete i dostupnosti proizvoda ribarstva i akvakulture u lokalnoj zajednici i na lokalnom tržištu
		Mjera 3.2. Unaprjeđenje poslovanja dionika u sektoru ribarstva i akvakulture jačanjem održivosti, diversifikacije poslovanja, inovacija i brendiranja

Navedeni ciljevi osmišljeni su na temelju analize i razgovora s dionicima, a doprinijet će i realizaciji ciljeva strategija višeg reda, i to:

Program za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.-2027

- Prioritet: 1. Poticanje održivog ribarstva te obnova i očuvanje vodenih bioloških resursa, Specifični cilj: 1.1. Jačanje gospodarski, socijalno i okolišno održivih ribolovnih aktivnosti, Specifični cilj: 1.6. Doprinos zaštiti i obnovi vodene bioraznolikosti i ekosustava.
- Prioritet: 2. Poticanje održivih aktivnosti akvakulture te prerade i stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture, čime se pridonosi sigurnosti opskrbe hranom u Uniji; Specifični cilj: 2.1. Promicanje održivih aktivnosti akvakulture, osobito jačanje konkurentnosti akvakulturne proizvodnje, uz istodobno osiguravanje dugoročne okolišne održivosti aktivnosti; Specifični cilj: 2.2. Promicanje stavljanja na tržište, kvalitete i dodane vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture te prerada tih proizvoda.
- Prioritet: 3. Omogućivanje održivog plavoga gospodarstva u obalnim, otočnim i kopnenim područjima te poticanje održivog razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica.

Specifični cilj: 3.1. Omogućivanje održivog plavoga gospodarstva u obalnim, otočnim i kopnenim područjima te poticanje održivog razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica.

Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

- PC.1. Poticanje industrijske tranzicije prema nišama visoke dodane vrijednosti
- PC.2. Stvaranje snažnog malog i srednjeg poduzetništva i poticajnog poslovnog okruženja
- PC.3. Povećanje uloge znanosti i istraživanja u gospodarstvu Zadarske županije
- PC.4. Razvoj Zadarske županije kao prepoznatljive destinacije održivog, pametnog i cjelogodišnjeg turizma
- PC.5. Očuvanje i valorizacija kulturne i povijesne baštine uz razvoj kreativnih industrija i dostupnost kulturnih sadržaja na području cijele Zadarske županije
- PC.6. Povećanje usklađenosti odgojno-obrazovnog sustava s potrebama društva i gospodarstva
- PC.10. Razvoj Zadarske županije kao poticajnog okruženja za mlade i obitelji
- PC.12. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša, očuvanja prirodne baštine i održivog upravljanja prostornim resursima
- PC.15. Razvoj konkurentne, otporne i održive poljoprivrede i prehrambenog sektora
- PC.16. Razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture

Teritorijalna strategija razvoja otoka Zadarske županije 2021. – 2027.

- Unaprjeđenje poslovne i javne infrastrukture na otocima
- Valorizacija kulturne baštine i razvoj kulturnih usluga na otocima

Nacionalni plan razvoja otoka 2021.- 2027.

- Prioritet 2. Održivi razvoj otočnog gospodarstva
- Prioritet 3. Pametno i održivo upravljanje otočnim resursima i okolišem

4.2. Opis djelovanja (mjera)

U skladu s prikazanim specifičnim ciljevima, prioritetima i mjerama, raspisivat će se budući natječaji. Prikazi mjera obuhvaćaju opis i svrhu mjere, prihvatljive aktivnosti, ciljane korisnike te udio u ukupnoj alokaciji LRSR te kriterije prihvatljivosti.

U nastavku su navedeni indikativni opći uvjeti prihvatljivosti koji se primjenjuju na sve mjere LRSR-a, a konačni uvjeti prihvatljivosti bit će definirani LAGUR Natječajem:

- korisnik mora imati sjedište/prebivalište na području LAGUR-a
- projekti se moraju provoditi na području obuhvata LAGUR-a

- projekt ne smije fizički završiti ili biti u cijelosti proveden u trenutku podnošenja prijave na LAGUR Natječaj
- projekt mora udovoljavati ograničenjima povezanim s iznosom potpore
- projekti koji su predmet potpore ne smiju biti financirani drugim javnim izdacima
- projekt mora biti usklađen s relevantnim specifičnim ciljem i prioritetom LRSR te mjerom u okviru koje se natječaj otvara
- nositelj projekta mora imati podmirene odnosno regulirane financijske obveze prema državnom proračunu Republike Hrvatske
- nositelj projekta ne smije biti u stečaju, predstečajnom postupku, likvidaciji ili blokadi
- nositelj projekta ne smije biti u sukobu interesa s izvođačima radova i/ili ponuditeljima/dobavljačima roba i/ili usluga koji su predmet ulaganja
- sva plaćanja moraju se potkrijepiti računima i izvodima koji dokazuju plaćanje ili njima ekvivalentnim dokumentima
- kod projekata kod kojih postoji mogućnost negativnog utjecaja na okoliš ulaganju treba prethoditi procjena očekivanog utjecaja na okoliš u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18) i Uredbom o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 61/14, 03/17). Također, u skladu s odredbama Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) provodi se procjena utjecaja na ekološku mrežu za zahvat ili njegove dijelove a koji bi sami po sebi ili u kombinaciji s drugim zahvatima mogli imati značajan negativni utjecaj na ciljeve očuvanja i cjelovitost ekološke mreže Natura 2000
- opći troškovi nastali prije prijave na natječaj prihvatljivi su do 10% vrijednosti ukupno prihvatljivih troškova bez općih troškova

Popis prihvatljivih i neprihvatljivih troškova te uvjeta prihvatljivosti za svaku mjeru bit će razrađeni prilikom raspisivanja natječaja.

Kriteriji odabira

Kriteriji odabira osmišljeni su u skladu s odgovarajućim prioritetima, odnosno specifičnim ciljevima, a svrha im je vrednovanje i prioritiziranje projekata. Tablica kriterija odabira nalazi se u Prilogu 5.

Specifični kriteriji odabira navedeni su u okviru opisa svake mjere te se u okviru svake pojedinačne mjere isti dodatno vrednuju (Prilog 6). Detaljan opis svakog kriterija bit će razrađen prilikom raspisivanja natječaja.

Intenzitet i iznos potpore

Kriteriji za povećanje intenziteta potpore kao i maksimalni iznos potpore po projektu, detaljno će biti definirani i obrazloženi u LAGUR Natječaju.

Intenzitet potpore iznosi 50%. Odstupanja/povećanja u odnosu na osnovni intenzitet potpore su indikativni, a konačni intenzitet definirat će se LAGUR Natječajem.

U slučajevima kada projekt ispunjava kriterij:

- od zajedničkog je interesa - povećanje intenziteta potpore za 30 postotnih bodova,
- ima zajedničkog korisnika - povećanje intenziteta potpore za 30 postotnih bodova,
- ima inovativne značajke, prema potrebi, na lokalnoj razini - povećanje intenziteta potpore za 50 postotnih bodova.

Ako projekt ispunjava dva ili više kriterija te osigurava javni pristup rezultatima, intenzitet potpore iznosi 100% prihvatljivih troškova projekta.

Ako je korisnik javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog značaja (čl. 106. st. 2 TFEU), intenzitet potpore iznosi 100% prihvatljivih troškova projekta. Druga odstupanja od intenziteta potpore (sukladno čl. 41. i Prilogu III Uredbe EU 2021/1139) bit će dodatno razrađena u okviru LAGUR Natječaja.

Odstupanja/povećanja u odnosu na osnovni intenzitet potpore su indikativni, a konačni intenzitet definirat će se LAGUR Natječajem.

Mjere

SPECIFIČNI CILJ 1. RAZVOJ LOKALNE ZAJEDNICE TEMELJEN NA OČUVANJU, VALORIZACIJI I PROMICANJU PRIRODNIH, DRUŠTVENIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI

OBRAZLOŽENJE CILJA

Područje LAGUR-a karakterizira očuvan morski krajolik te izvrsna kakvoća mora što, osim na razvoj turizma, pogodno utječe i na ribarstvo i razvoj marikulture. Područje je velike biološke raznolikosti i raznolikosti staništa. Unatoč tome, ekološka učinkovitost djelatnosti ribarstva i marikulture je nedovoljna kao i infrastruktura predviđena za zbrinjavanje otpada koji je posljedica obavljanja djelatnosti ribarstva i akvakulture. Mogućnosti korištenja otpada i nusproizvoda ribarstva i marikulture kroz stvaranje novih proizvoda nedovoljno su iskorištene.

Područje LAGUR-a bogato je kulturno-povijesnom i tradicijskom baštinom što, unatoč slaboj realizaciji, predstavlja važan resurs kulturnog i turističkog razvoja. Područje od davnina slovi kao najuspješnije u ribarstvu i marikulturi (prvi spomen ribarstva, prvi spomen ribarskih pošti, osnivanje prvih ribarskih zadruga, početci modernog uzgoja itd.), a isto se odražava i na današnju statistiku (prve organizacije proizvođača, najuspješniji uzgajivači, veliki postotak ukupnog ulova i uzgoja, velika flota, itd.). Manjak inovativnosti, primjene digitalnih rješenja te nedostatna i neadekvatna infrastruktura, osobito ona za održavanje kulturnih, društvenih i zabavnih sadržaja razlog su slabo razvijene interpretacije baštine i drugih lokalnih vrijednosti koji bi doveli do prepoznatljivosti i valorizacije identiteta lokane zajednica kao ribarskog.

Sukladno navedenom, Specifični cilj 1. postići će se realizacijom prioriteta i mjera u okviru istih:

- **PRIORITET I. Zaštita i obnove prirode i bioraznolikosti**
- **PRIORITET II. Očuvanje, valorizacija i promicanje (materijalnih i nematerijalnih) lokalnih vrijednosti i baštine temeljenih na životu uz more i na moru.**

INDIKATORI (MJERLJIVI POKAZATELJI) REZULTATA NA RAZINI STRATEŠKOG CILJA LRSR
(SUKLADNO POKAZATELJIMA REZULTATA ZA PRIORITET 3 PROGRAMA ZA RIBARSTVO I
AKVAKULTURU ZA PROGRAMSKO RAZDOBLJE 2021.-2027.)

CR07 Zadržana radna mjesta	C13 Aktivnosti suradnje između dionika
6	15
Izvor informacija	LAGUR „Plodovi mora“; Upravljačko tijelo

PRIORITET I.**Zaštita i obnove prirode i bioraznolikosti****MJERA 1.1. ZAŠTITA, OBNOVA I VALORIZACIJA PRIRODNIH RESURSA I BIORAZNOLIKOSTI****OPIS I SVRHA MJERE**

Svrha ove mjere jest očuvanje biološkog staništa, poticanje bioraznolikosti, očuvanje morskog krajolika i lokalnih zajednica te njegov održivi razvoj, odnosno, poboljšano upravljanje i smanjenje utjecaja na morska staništa u području LAGUR-a s ciljem povećavanja ribljeg fonda i zaštite podmorja čime bi se poboljšala kvaliteta mora, a time i proizvoda ribarstva i marikulture. Velik dio područja obuhvaćen je ekološkom mrežom Natura 2000. Provedbom mjere jačaju se i iskorištavaju prednosti koje se odnose na okoliš u ribarstvenim područjima.

Područje LAGUR-a karakterizira izvrsna kakvoća mora te je ekološka svijest među ribarima i lokalnim stanovništvom relativno visoka. Unatoč tome, potrebno je kontinuirano provoditi aktivnosti podizanja razine svijesti o važnosti očuvanja i zaštiti biološke raznolikosti, morskog okoliša i priobalja. Ninski zaljev te Zadarski kanal predstavljaju posebno osjetljiv prostor zbog relativno zatvorenog i prometnog kanalskog prostora što može predstavljati veću opasnosti u smislu onečišćenja mora i priobalja susjednih otoka. U dijelovima područja LAGUR-a razvijen je nautički turizam koji također predstavlja prijetnju u smislu zagađenja mora. Uz pozitivne ekonomske i socijalne učinke izrazito razvijene djelatnosti ribarstva i marikulture, upitan je ekološki utjecaj uzgoja na okoliš u neposrednoj blizini uzgajališta. Na području lokalne inicijative također postoji problem neadekvatnog zbrinjavanja ribljeg otpada te opreme i alata korištenih u marikulturi i ribarstvu koji više nisu upotrebljivi.

PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI

- Poticanje zaštite i obnove bioraznolikosti mora i morskih staništa
- Zaštita i očuvanje okoliša uključujući provedbu ekoloških akcija
- Adekvatno zbrinjavanje opreme ili ribljeg otpada ili njihova alternativna namjena (izrada predmeta od neupotrebljivih plastičnih mreža, izrada suvenira, odjeće, od riblje kože, kostiju i sl.) u svrhu smanjenja otpada, a time i zagađenja mora
- Edukativne, promotivne i informativne aktivnosti te opći troškovi

Prihvatljive aktivnosti detaljno će biti propisane LAGUR Natječajem.

CILJANI KORISNICI

Jedinice lokalne samouprave (JLS), komunalna poduzeća i trgovačka društva u većinskom vlasništvu JLS, organizacije civilnog društva, turističke zajednice, javne ustanove, organizacije subjekata u ribarstvu, mikro, mala i srednja poduzeća (sukladno definiciji MSP uređenoj Preporukom Komisije 2003/361/EZ), velika poduzeća

KRITERIJI PRIHVATLJIVOSTI

Prednost imaju ulaganja koja promiču partnerstvo između znanstveno-istraživačkih tijela i dionika iz sektora ribarstva i akvakulture.

Prednost imaju projekti čije aktivnosti se provode na području ekološke mreže Natura 2000.

Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju cilja LRSR te udovoljavaju ostalim uvjetima i kriterijima prihvatljivosti koji će biti propisani LAGUR natječajem.

UDIO POTPORE U UKUPNOM FONDU STRATEGIJE

6,82%

MJERLJIVI POKAZATELJI OSTVARENJA (ISPORUKE, OUTPUTI) MJERE

Pokazatelj ostvarenja	Međuevaluacija 2026. / broj	Ciljana vrijednost 2029. / broj
Ukupno isplaćeni projekti za realizaciju Mjere 1.1.	4	4
Financijski podržani projekti partnera unutar jedne (pojedinačne) interesne skupine	1	1
Financijski podržani projekti partnera iz dvije interesne skupine	1	1
Financijski podržani projekti partnera iz tri pojedinačne interesne skupine	2	2

MJERLJIVI POKAZATELJI OČEKIVANIH REZULTATA MJERE

Pokazatelj ostvarenja	Međuevaluacija 2026. / broj	Ciljana vrijednost 2029. / broj
Stvorena radna mjesta (novozaposleni)	0	0
Zadržana radna mjesta	1	1
Stvoreni gospodarski subjekti	0	0
Provedeni projekti s ciljem zaštite, obnove i očuvanja okoliša i bioraznolikosti	3	3

Subjekti koji su usvojili ili poboljšali sustav upravljanja okolišem	2	2
Subjekti koji su usvojili ili poboljšali sustav jednakosti / jednakih mogućnosti	1	1
PRIORITET II.		
Očuvanje, valorizacija i promicanje (materijalnih i nematerijalnih) lokalnih vrijednosti i baštine temeljenih na životu uz more i na moru		
MJERA 2.1. Ulaganje u infrastrukturu i turističke sadržaje s ciljem valorizacije baštine vezane uz život na i uz more		
OPIS I SVRHA MJERE		
<p>Svrha mjere je valorizacija i promocija te obnova i očuvanje materijalnih i nematerijalnih vrijednosti temeljenih na životu uz more i na moru, uključujući elemente koje lokalna zajednica smatra ribarskom/maritimnom baštinom i vlastitim identitetom vezanim uz pojam mora i ribe. Područje LAGUR-a bogatao je prirodnim, kulturnim i društvenim vrijednostima čiji se segmenti od strane lokalnih zajednica prepoznaju kao identitet i tradicijska baština koji su slabo interpretirani, a time je i područje slabo prepoznato (osobito od strane posjetitelja) kao ribarstveno snažno, a koje je potrebno očuvati i na adekvatan način promovirati. Sve vrijednosti naslanjaju se ili se temelje na životu u neposrednoj blizini mora i na moru. (Kulturni) turizam baziran na tradiciji i načinu života na i uz more, predstavlja temelj za razvoj kulturno – turističkih proizvoda kroz kreativne, inovativne i edukativne pristupe u svrhu valorizacije i promocije iste s naglaskom na uvođenje inovativnih/digitalnih rješenja. Turizam se smatra poželjnom nadogradnjom na ribarsku tradiciju. Ovom mjerom potaknula bi se suradnja ribarskog i turističkog sektora te lokalne zajednice u svrhu valorizacije i očuvanja tradicije i identiteta ribarstvenog područja s ciljem promocije i postizanja prepoznatljivosti. Svrha mjere je isključivo promocija i valorizacija lokalne ribarske i maritimne baštine i identiteta te poboljšanje infrastrukture, a time i životnog standarda lokalne ribarske zajednice. Ovakve vrste ulaganja potiču popularizaciju i osuvremenjivanje pristupa pomorskoj/ribarstvenoj kulturnoj baštini koja je sastavni dio života lokalnog stanovništva.</p> <p>Potrebno je potaknuti privatno poduzetništvo pružajući mu potporu i usmjeravajući ga s ciljem očuvanja ribarske tradicije, iznalaženja novih izvora dohotka i suživota ribarstva i turizma. Ulaganja u tehnološka i digitalna rješenja, obnovljive izvore energije s ciljem kreiranja suvremenog i inovativnog sadržaja te jedinstvene ponude doprinose valorizaciji sektora ribarstva i akvakulture i promociji lokalnih zajednica kao ribarskih.</p> <p>S obzirom da je područje LAGUR-a specifično i obuhvaća brojne otoke, ovom mjerom želi se potaknuti i povezivanje udaljenih i disperziranih područja kako bi se stvorile integrirane edukativne i turističke rute koje bi se temeljile na osobitostima područja.</p>		
PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI		
<ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja, obnova, prenamjena i/ili opremanje javno-društvene infrastrukture (parkovi, igrališta, društveni domovi i sl.) • Izgradnja, obnova i/ili opremanje turističke infrastrukture (interaktivno-edukativni prostori, vidikovci, šetnice, muzeji, interpretacijski centri, plovila namijenjena za prijevoz posjetitelja turističkih atrakcija i sl.) te razvoj edukativnih ruta/staza/punktova • Stvaranje novih turističkih sadržaja, aktivnosti, proizvoda i usluga • Edukativne, promotivne i informativne aktivnosti te opći troškovi 		
Prihvatljive aktivnosti detaljno će biti propisane LAGUR Natječajem.		
CILJANI KORISNICI		
Jedinice lokalne samouprave (JLS), komunalna poduzeća i trgovačka društva u većinskom vlasništvu JLS, organizacije civilnog društva, turističke zajednice, javne ustanove, organizacije subjekata u ribarstvu, mikro, mala i srednja poduzeća (sukladno definiciji MSP uređenoj Preporukom Komisije 2003/361/EZ), velika poduzeća		
KRITERIJI PRIHVATLJIVOSTI		
Sve aktivnosti moraju doprinijeti očuvanju i valorizaciji vrijednosti i baštine temeljenih na životu na i uz more. Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju cilja LRSR te udovoljavaju ostalim uvjetima i kriterijima prihvatljivosti koji će biti propisani LAGUR natječajem.		
UDIO POTPORE U UKUPNOM FONDU STRATEGIJE		
35,36%		
MJERLJIVI POKAZATELJI OSTVARENJA (ISPORUKE, OUTPUTI) MJERE		
Pokazatelj ostvarenja	Meduevaluacija 2026. / broj	Ciljana vrijednost 2029. / broj
Ukupno isplaćeni projekti za realizaciju Mjere 2.1.	8	8

Financijski podržani projekti partnera unutar jedne (pojedinačne) interesne skupine	2	2
Financijski podržani projekti partnera iz dvije interesne skupine	3	3
Financijski podržani projekti partnera iz tri pojedinačne interesne skupine	3	3

MJERLJIVI POKAZATELJI OČEKIVANIH REZULTATA MJERE

Pokazatelj ostvarenja	Meduevaluacija 2026. / broj	Ciljana vrijednost 2029. / broj
Stvorena radna mjesta (novozaposleni)	4	4
Zadržana radna mjesta	4	4
Stvoreni gospodarski subjekti	2	2
Subjekti koji su usvojili ili poboljšali sustav upravljanja okolišem	3	3
Stvorena/obnovljena infrastruktura i sadržaji s ciljem očuvanja i valorizacije baštine	6	6
Subjekti koji su usvojili ili poboljšali sustav jednakosti / jednakih mogućnosti	4	4

MJERA 2.2 Poticanje sadržaja, događanja i ostalih aktivnosti s ciljem valorizacije, promocije i očuvanja društvenih, kulturnih, gospodarskih i drugih vrijednosti lokalne zajednice

OPIS I SVRHA MJERE

Svrha mjere je poticanje promocije i popularizacije kulturne baštine vezane uz život na i uz more, koja je sastavni dio života lokalnog stanovništva. Također, potiče se povezivanje sektora ribarstva i akvakulture s turizmom, ali i lokalnim zajednicama koje polako napuštaju neke tradicionalne djelatnosti i ne koriste mogućnosti da ih inoviraju i povežu s drugim rastućim sektorima. Mjera se odnosi i na ulaganja u aktivnosti koji imaju pozitivan učinak na očuvanje ribarske tradicije i baštine ribarstvenog područja, uključujući i onu gastronomsku, baziranu na ribi. Potpora je namijenjena poticanju aktivnosti koje će za rezultat imati promociju tradicije i baštine vezane uz život na i uz more.

Ovom mjerom se potiču ulaganja u informacijsko-edukacijske aktivnosti, promociju ili prezentaciju znanja, vještina i kompetencija ključnih za održivi razvoj ribarske zajednice s ciljem valorizacije i promocije ribarstva i akvakulture (kao rastućeg, živog sektora ili baštine), promicanja potrošnje i nutritivnih vrijednosti ribe i ostalih morskih organizama te privlačenja mladih u ribarski/akvakulturni sektor.

Višestruke koristi provedbe ove mjere ogledaju se u vidu gospodarskog rasta i društvene dobrobiti s obzirom da bi povećanje svijesti o važnosti ribarstva i potrošnje ribe i ostalih morskih organizama dovelo do efekta prelijevanja na mnogobrojne sektore (od otvaranja prodajnih mjesta i povećanja ponude lokalne sezonske ribe i proizvoda ribarstva, do privlačenja posjetitelja, povećanja razine potrošnje ribe i ostalih morskih organizama, poboljšanja uvjeta poslovanja i povećanje dohotka lokalnih ribara i proizvođača, povećanje interesa mladih generacija za rad u ribarskom sektoru i sl.).

Osim toga, protekom vremena gube se brojna tradicionalna znanja i vještine ulova i prerade ribe koja su bitna za funkcioniranje ribarskog sektora (npr. krpanje ribarskih mreža i popravak drvenih brodova) ili su temelj stvaranja ribarske/maritimne baštine zbog svoje kulturološke i tradicionalne vrijednosti (npr. pojedine ribolovne tehnike ili alati, izrada alata od prirodnih materijala i sl.). Koristeći različite pristupe i kanale može se doprijeti do velikog broja različitih ciljnih skupina kao što su mlađa populacija, turisti, umirovljeni ribari i sl. koji će na taj način očuvati njihovu vrijednost.

Lokalne manifestacije jedan su od najboljih načina promocije sektora ribarstva i akvakulture, a LAGUR područje poznato je upravo po, već, tradicionalnim, ali i sve brojnijim, novim, manifestacijama. Kao suvremeni pristup očuvanju lokalnih vrijednosti života na moru i uz more, potiče se ulaganje u izradu video, audio i tiskanih materijala, radionice pripreme ribljih proizvoda i jela i sl. Navedeno treba biti temelj za razvoj novih kreativnih kulturno-turističkih proizvoda i približavanje istih lokalnom stanovništvu te domaćim i stranim posjetiteljima.

Krajnji cilj ove mjere je povezati ribare s lokalnim stanovništvom, upoznati turiste s dugogodišnjom tradicijom ribarske i akvakulturne djelatnosti ovog područja te očuvati i zaštititi baštinu. Osim valorizacije i promocije ribarstva, svrha ove mjere jest povezivanje znanosti i struke putem razvoja manifestacija i događaja povezanih s ribarstvom i akvakulturom s dodatnim ciljem jačanja uloge ribarstvenih zajednica u lokalnom razvoju i upravljanju lokalnim ribarstvenim resursima te pomorskim aktivnostima, razmjeni iskustva i stvaranja poslovnih prilika ili s ciljem istraživanja, mapiranja, predstavljanja i promocije rezultata istraživanja lokalne materijalne i nematerijalne baštine temeljene na ribarstvu, marikulturi, životu uz more i na moru i sl.

PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI

- Razvoj i provedba (specijaliziranih) aktivnosti osposobljavanja ili usavršavanja različitih dobnih skupina s ciljem unaprjeđenja obavljanja (dopunskih) djelatnosti ili s ciljem prezentacije znanja, vještina i kompetencija vezanih uz ribarstvo ili akvakulturu
- Razvoj i provedba aktivnosti s ciljem informiranja o prirodnim, kulturnim i društvenim potrebama i vrijednostima lokalne zajednice
- Osmišljavanje/razvoj, izrada i provedba društvenih (igraonice, kampanje i sl.) i sličnih sadržaja i aktivnosti u svrhu valorizacije, promocije i očuvanja društvenih, gospodarskih i kulturnih vrijednosti područja
- Poticanje stvaranja kulturnih ili umjetničkih (pokazne aktivnosti, umjetničke izvedbe, instalacije i sl.) sadržaja
- Poticanje ulaganja u digitalne sadržaje
- Potpore organizaciji i provedbi društvenih, kulturnih, gospodarskih, obrazovnih, stručnih događanja vezanih uz sektor ribarstva i akvakulture
- Edukativne, promotivne i informativne aktivnosti te opći troškovi

Prihvatljive aktivnosti detaljno će biti propisane LAGUR Natječajem.

CILJANI KORISNICI

Jedinice lokalne samouprave (JLS), komunalna poduzeća i trgovačka društva u većinskom vlasništvu JLS, organizacije civilnog društva, turističke zajednice, javne ustanove, organizacije subjekata u ribarstvu, mikro, mala i srednja poduzeća (sukladno definiciji MSP uređenoj Preporukom Komisije 2003/361/EZ), velika poduzeća

KRITERIJI PRIHVATLJIVOSTI

Aktivnosti moraju doprinosti uključenosti dionika iz sektora ribarstva i akvakulture kroz organizaciju (znanstvenih i/ili stručnih) skupova, seminara, okruglih stolova, rasprava, predavanja, pokaznih aktivnosti i sl.

Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju cilja LRSR te udovoljavaju ostalim uvjetima i kriterijima prihvatljivosti koji će biti propisani LAGUR natječajem.

UDIO POTPORE U UKUPNOM FONDU STRATEGIJE

11,36%

MJERLJIVI POKAZATELJI OSTVARENJA (ISPORUKE, OUTPUTI) MJERE

Pokazatelj ostvarenja	Meduevaluacija 2026. / broj	Ciljana vrijednost 2029. / broj
Ukupno isplaćeni projekti za realizaciju Mjere 2.2.	6	8
Financijski podržani projekti partnera unutar jedne (pojedinačne) interesne skupine	2	2
Financijski podržani projekti partnera iz dvije interesne skupine	2	3
Financijski podržani projekti partnera iz tri pojedinačne interesne skupine	2	3

MJERLJIVI POKAZATELJI OČEKIVANIH REZULTATA MJERE

Pokazatelj ostvarenja	Meduevaluacija 2026. / broj	Ciljana vrijednost 2029. / broj
Stvorena radna mjesta (novozaposleni)	0	0
Zadržana radna mjesta	1	1
Stvoreni gospodarski subjekti	0	0
Subjekti koji su usvojili ili poboljšali sustav upravljanja okolišem	0	0
Broj razvijenih društvenih/kulturnih sadržaja	4	6
Broj razvijenih informativno/edukativnih radionice	2	2
Broj događanja s uključenim dionicima iz sektora ribarstva/akvakulture.	8	8
Subjekti koji su usvojili ili poboljšali sustav jednakosti / jednakih mogućnosti	4	4

SPECIFIČNI CILJ 2. JAČANJE OTPORNOSTI, OČUVANJE ZAPOSLENOSTI I UNAPRJEĐENJE POSLOVANJA SEKTORA RIBARSTVA I AKVAKULTURE S CILJEM RAZVOJA I UNAPRJEĐENJA KVALITETE ŽIVOTA ZAJEDNICE

OBRAZLOŽENJE CILJA

Razvijeni sektor ribarstva i akvakulture područja imaju visok potencijal u povezivanju s drugim sektorima, osobito kroz distribuciju proizvoda. Na taj način stvaraju se novi kanali prodaje, a istovremeno promovira i valorizira sektor ribarstva i akvakulture, a sve dovodi do unaprjeđenja kvalitete života zajednice koja „živi od ribarstva“. Kao veliki nedostatak područja koje prednjači u razvijenosti sektora, osobito uzgoju i ulovu, pokazala se zastarjela i neuređena infrastruktura za maloprodaju proizvoda ribarstva i akvakulture mikro i malih poduzetnika, osobito na otocima. Veliki potencijal područja, s već dovoljno razvijenim ribarstvom i akvakulturom, predstavlja diversifikacija djelatnosti koja jača otpornost sektora na stalne promjene.

Iako već uhodani postojeći kanali prodaje dobro funkcioniraju, stalne promjene u sektoru iziskuju uvođenje inovativnih i digitalnih rješenja u poslovanju, stalno ulaganje u opremu i proširenje prodajnih kanala kako bi se povećava vrijednost, kvaliteta, ali i dostupnost proizvoda.

Sukladno navedenom, Specifični cilj 2. postići će se realizacijom prioriteta i mjera u okviru istih:

- **PRIORITET III. Povećanje konzumacije, kvalitete, dostupnosti i dodane vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture jačanjem distribucijske infrastrukture, kapaciteta te poticanjem kratkih lanaca opskrbe**

INDIKATORI (MJERLJIVI POKAZATELJI) REZULTATA NA RAZINI STRATEŠKOG CILJA LRSR (SUKLADNO POKAZATELJIMA REZULTATA ZA PRIORITET 3 PROGRAMA ZA RIBARSTVO I AKVAKULTURU ZA PROGRAMSKO RAZDOBLJE 2021.-2027.)

CR07 Zadržana radna mjesta	C13 Aktivnosti suradnje između dionika
7	3
Izvor informacija	LAGUR „Plodovi mora“; Upravljačko tijelo

PRIORITET III.

Povećanje konzumacije, kvalitete, dostupnosti i dodane vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture jačanjem distribucijske infrastrukture, kapaciteta te poticanjem kratkih lanaca opskrbe

MJERA 3.1. Povećanje kvalitete i dostupnosti proizvoda ribarstva i akvakulture u lokalnoj zajednici i na lokalnom tržištu

OPIS I CILJ MJERE

Ovom mjerom se želi potaknuti očuvanje proizvodnje, ali i unaprjeđenje prodaje kroz povezivanje ribarstva i akvakulture s lokalnom kulturom i tradicijom kao alatima unaprjeđenja i održivog razvoja sektora. Mjera je usmjerena na jačanje otpornosti, očuvanje zaposlenosti i unaprjeđenje poslovanja u sektoru ribarstva i akvakulture. Svrha ove mjere je razvoj i unaprjeđenje kvalitete života u zajednici kroz poboljšanje distribucijske infrastrukture i povećanje dostupnosti proizvoda ribarstva i akvakulture.

Mjerom se podržava razvoj gastro-punktova, (ugostiteljskih i sličnih objekata) kako bi se stvorili novi kanali za distribuciju i konzumaciju proizvoda ovog sektora. Ulaganjem u projektne aktivnosti u okviru ove mjere, može se izravno utjecati na problem nedostatka adekvatne infrastrukture za prodaju i promociju proizvoda ribarstva i akvakulture. S druge strane, otvaranje, razvoj i promociju gastro-punktova za prodaju gotovih proizvoda ribarstva i akvakulture može imati pozitivan utjecaj na valorizaciju lokalnih proizvoda i proizvođača ili povezivanje lokalne kulinarne tradicije pripreme kvalitetnih i zdravih jela od ribe i drugih morskih organizama sa suvremenom turističkom ponudom. Sektor ribarstva na području LAGUR-a prepoznat je kao jedan od prioritetnih sektora i ima značajan potencijal za daljnji razvoj.

Provođenjem mjere pruža se mogućnost utjecaja na problem osrednje potrošnje ribe i proizvoda ribarstva/akvakulture po glavi stanovnika, a osobito u javnim ustanovama i kod djece. Prilika koja se pruža kroz ovu mjeru leži u potencijalu za jačanje svijesti potrošača o važnosti i prednostima redovite konzumacije ribljih proizvoda kao temeljnog sastojka (tradicionalne) mediteranske prehrane. Izazovi na koje se s ovom mjerom želi utjecati su i tradicija prodaje i pripreme samo određenih vrsta ribe i morskih organizama (koji se često ograničavaju samo na ne sezonsku ribu iz uzgoja) te nedovoljno razvijeni proizvodi temeljeni na gastronomskoj tradiciji ribarstva i marikulture.

Budući da su maloprodajni prostori proizvoda ribarstva i akvakulture nedostatni, ova mjera pruža mogućnost stvaranja novih tržišnih prilika za sektor ribarstva i akvakulture, pridonoseći većoj održivosti i potrošnji na lokalnoj razini. Kratki lanci distribucije omogućavaju direktnu vezu između proizvođača ribarstva i akvakulture te potrošača. Osim toga korištenje IT tehnologije, aplikacija i društvenih mreža može doprinijeti boljoj transparentnosti i komunikaciji između potrošača i proizvođača. Potrebno je naglasiti, da smanjenje duljine lanca distribucije također ima potencijal smanjenja negativnog utjecaja na okoliš, promovirajući održive prakse u ribarstvu.

PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI

- Gradnja/rekonstrukcija/adaptacija/nabava infrastrukture s ciljem povećanja dostupnosti i kvalitete te maloprodaje proizvoda (prodajni štandovi, prodajne kućice, kiosci, montažne ribarnice, ribarnice na otvorenom i sl.)
- Gradnja/rekonstrukcija/adaptacija/nabava infrastrukture s ciljem povećanja dostupnosti proizvoda i razvoja gastro punkta (food truck, restoran, fast food, kušaonica i sl.)

- Opremanje objekata za prodaju i skladištenje proizvoda ribarstva i akvakulture
- Opremanje objekata koji u opisu poslovanja nude/pripremaju proizvode ribarstva i akvakulture (ugostiteljski objekti, kuhinje u javnim i drugim ustanovama i sl.)
- Razvoj aplikacija i drugih digitalnih rješenja s ciljem skraćivanja lanca opskrbe, povećanja kvalitete i povećanje dostupnosti proizvoda
- Edukativne, promotivne i informativne aktivnosti te opći troškovi

Prihvatljive aktivnosti detaljno će biti propisane LAGUR Natječajem.

CILJANI KORISNICI

Jedinice lokalne samouprave (JLS), komunalna poduzeća i trgovačka društva u većinskom vlasništvu JLS, organizacije civilnog društva, turističke zajednice, javne ustanove, organizacije subjekata u ribarstvu, mikro, mala, srednja poduzeća (sukladno definiciji MSP uređenoj Preporukom Komisije 2003/361/EZ), velika poduzeća, fizičke osobe

KRITERIJI PRIHVATLJIVOSTI

Fizičke osobe mogu se prijaviti uz uvjet naknadnog otvaranja djelatnosti, ali prije konačne isplate sredstava.

Prostori u koje se ulaže u svojoj ponudi moraju imati više od 60% proizvoda ribarstva i akvakulture.

Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju cilja LRSR te udovoljavaju ostalim uvjetima i kriterijima prihvatljivosti koji će biti propisani LAGUR natječajem.

UDIO POTPORE U UKUPNOM FONDU STRATEGIJE

14,64%

MJERLJIVI POKAZATELJI OSTVARENJA (ISPORUKE, OUTPUTI) MJERE

Pokazatelj ostvarenja	Meduevaluacija 2026. / broj	Ciljana vrijednost 2029. / broj
Ukupno isplaćeni projekti za realizaciju Mjere 3.1.	5	5
Financijski podržani projekti partnera unutar jedne (pojedinačne) interesne skupine	3	3
Financijski podržani projekti partnera iz dvije interesne skupine	2	2
Financijski podržani projekti partnera iz tri pojedinačne interesne skupine	0	0

MJERLJIVI POKAZATELJI OČEKIVANIH REZULTATA MJERE

Pokazatelj ostvarenja	Meduevaluacija 2026. / broj	Ciljana vrijednost 2029. / broj
Stvorena radna mjesta (novozaposleni)	3	3
Zadržana radna mjesta	5	5
Stvoreni gospodarski subjekti	2	2
Subjekti koji su usvojili ili poboljšali sustav upravljanja okolišem	1	1
Subjekti koji su usvojili ili poboljšali sustav jednakosti / jednakih mogućnosti	3	3

MJERA 3.2. Unaprjeđenje poslovanja dionika u sektoru ribarstva i akvakulture jačanjem održivosti, diversifikacije poslovanja, inovacija i brendiranja

OPIS I CILJ MJERE

Svrha mjere je potaknuti dionike u sektoru ribarstva i akvakulture na proširenje svojih poslovnih aktivnosti i na ulaganje u nove djelatnosti. Provedbom ove mjere želi se osigurati diversifikacija i otvaranje novih radnih mjesta poticanjem ulaganja u komplementarne djelatnosti ribarstva i akvakulture što dovodi do jačanja otpornosti sektora i povećanja prihoda. Svrha mjere je ružiti potporu kroz savjetodavnu pomoć ili opremanje za pokretanje nove djelatnosti ili za nabavu adekvatne opreme postojećih objekata.

Ova mjera podržava razvoj inovativnih proizvoda i modela prodaje koji donose veću dodanu vrijednost proizvoda. Potiču se investicije u razvoju proizvoda temeljenih na ribarstvu i akvakulturi, kao i kreativnih načina njihove

distribucije. Osim toga, mjera promiče zajedničku strategiju brendiranja kako bi se podigla prepoznatljivost i povjerenje u lokalne proizvode ribarstva i akvakulture. To dodatno povećava vrijednost ovih proizvoda na tržištu. Ova mjera ima za ciljeve, uključujući jačanje otpornosti sektora ribarstva i akvakulture na izazove, očuvanje radnih mjesta u tom sektoru i poboljšanje kvalitete života zajednice. Mjera se fokusira na rješavanje specifičnih identificiranih problema područja, kao što su nedostatak promocije lokalnih proizvoda, degradacija kvalitete ribe, potreba za modernizacijom infrastrukture, osobito u preradi, i nedostatno brendiranje proizvoda.

PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI

- Ulaganje u uspostavu/opremanje novih/postojećih objekata za preradu proizvoda ribarstva i akvakulture
- Razvoj proizvoda visoke dodane vrijednosti te inovativnih modela prodaje i upotrebe proizvoda ribarstva i akvakulture
- Diversifikacija i novi oblici prihoda unutar ili izvan gospodarskog ribolova-opremanje novog poslovnog prostora, potpore za savjetodavne usluge i edukativne programe za otvaranje dodatne djelatnosti i sl. (ribolovni turizam, ugostiteljski objekti, smještaj u ribarskom duhu i sl.)
- Razvoj komplementarnih djelatnosti (proizvodnja leda za očuvanje ribe, izrada ambalaže za transport ribe i sl.)
- Ulaganje u poboljšanje transporta s ciljem povećanja kvalitete i dostupnosti proizvoda ribarstva i akvakulture
- Unaprjeđenje poslovanja (nabava opreme neophodne za poslovanje, razvoj aplikacija i drugih digitalnih rješenja s ciljem skraćivanja lanca opskrbe, povećanja kvalitete i povećanje dostupnosti proizvoda)
- Izrada zajedničke strategije brendiranja i vizualnog identiteta lokalnih proizvoda ribarstva i akvakulture
- Edukativne, promotivne i informativne aktivnosti te opći troškovi

Prihvatljive aktivnosti detaljno će biti propisane LAGUR Natječajem.

CILJANI KORISNICI

Mikro, mala, srednja poduzeća (sukladno definiciji MSP uređenoj Preporukom Komisije 2003/361/EZ), ribari, uzgajivači i prerađivači proizvoda ribarstva i akvakulture, organizacije subjekata u ribarstvu te javnopravna tijela

KRITERIJI PRIHVATLJIVOSTI

Djelatnost se može otvoriti i kasnije, ali prije konačne isplate sredstava.

Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju cilja LRSR te udovoljavaju ostalim uvjetima i kriterijima prihvatljivosti koji će biti propisani LAGUR natječajem.

UDIO POTPORE U UKUPNOM FONDU STRATEGIJE

6,82%

MJERLJIVI POKAZATELJI OSTVARENJA (ISPORUKE, OUTPUTI) MJERE

Pokazatelj ostvarenja	Meduevaluacija 2026. / broj	Ciljana vrijednost 2029. / broj
Ukupno isplaćeni projekti za realizaciju Mjere 3.1.	2	1
Financijski podržani projekti partnera unutar jedne (pojedinačne) interesne skupine	2	2
Financijski podržani projekti partnera iz dvije interesne skupine	1	1
Financijski podržani projekti partnera iz tri pojedinačne interesne skupine	0	0

MJERLJIVI POKAZATELJI OČEKIVANIH REZULTATA MJERE

Pokazatelj ostvarenja	Meduevaluacija 2026. / broj	Ciljana vrijednost 2029. / broj
Stvorena radna mjesta (novozaposleni)	1	1
Zadržana radna mjesta	2	2
Stvoreni gospodarski subjekti	1	1
Subjekti koji su usvojili ili poboljšali sustav upravljanja okolišem	0	0
Subjekti koji su usvojili ili poboljšali sustav jednakosti / jednakih mogućnosti	0	0

5. Upravljanje, praćenje i evaluacija LRSR

5.1. Opis sposobnosti za provedbu LRSR

Tijela LAGUR-a „Plodovi mora“

U tablici 15. dan je pregled tijela LAGUR-a, broj članova i uloge.

Tablica 15: Tijela LAGUR-a, broj članova i uloge

Tijelo LAGUR-a	Broj članova	Uloga
Skupština	20	Najviše tijelo upravljanja LAGUR-a „Plodovi mora” i obavlja sve poslove propisane Statuom
Upravni odbor	7	Donošenje operativnih odluka LAGUR- a „Plodovi mora”
Predsjednik	1	Zastupa, predstavlja i odgovoran je za zakonitost rada LAGUR- a „Plodovi mora” te za druge aktivnosti propisane Statutom
Voditelj	1	Zastupa, predstavlja i odgovoran je za zakonitost rada LAGUR- a „Plodovi mora” te za druge aktivnosti propisane Statutom; Obavlja operativne poslove ureda i provodi odluke UO i Skupštine LAGUR-a, komunicira s članovima

Skupština je predstavničko i najviše tijelo upravljanja. Skupštinu čine svi članovi LAGUR-a. U nadležnosti Skupštine je donošenje općih akata LAGUR-a (Statut i ostali dokumenti), bira i razrješava članove i Tijela LAGUR-a, usvaja LRSR kao i redovna financijska i godišnja izvješća o radu LAGUR-a te ostale poslove propisane Statutom. LAGUR trenutno broji 20 članova (u 2023. godini su se priključila 3 nova člana) i u skladu s tripartitnim partnerstvom ima zastupljene partnere iz sva 3 sektora – javni, privatni i civilni, s tim da privatni sektor čini gospodarski ribarski sektor. Javni sektor predstavljaju jedinice lokalne samouprave na području LAGUR-a te Sveučilište u Zadru, a civilni sektor je tematski vezan za područje djelovanja LAGUR-a (zaštita prirode, LAG, razvitak otoka). Pregled članova LAGUR-a nalazi se u tablici 16.

Tablica 56: Članovi LAGUR-a „Plodovi mora“ te članovi Skupštine prema sektorima

Sektor	Civilni	Gospodarski		Javni		Ukupno
	Udruge	Tvrtke/obrti	Zadruge/Organizacije proizvođača	JLS	Sveučilište	
Broj članova	4	6	2	7	1	20
Postotak u Skupštini	20%	30%	10%	35%	5%	100%

Upravni odbor LAGUR-a ima 7 članova, i to sukladno LEADER metodologiji zastupljenosti poslovnog, civilnog i javnog sektora. Upravni odbor brine o izvršenju usvojenog programa rada LAGUR-a i provedbi odluka Skupštine, sudjeluje u informiranju članstva i javnosti, odlučuje o primanju članova, kao i o ostalim poslovima propisanim Statutom. U tablici 17. navedeni su članovi Upravnog odbora po sektorima.

Tablica 17: Članovi Upravnog odbora LAGUR-a „Plodovi mora“ prema sektorima

Sektor	Civilni	Gospodarski		Javni		Ukupno
	Udruge	Tvrtke/obrti	Zadruga/Organizacije proizvođača	JLS	Sveučilište	
Broj članova	1	2	1	3	0	7
Postotak u Skupštini	14,29%	28,57%	14,29%	42,85%	0%	100%

Osoblje Ureda LAGUR-a „Plodovi mora“

Ured LAGUR-a nalazi se u mjestu Kali i u njemu su trenutno zaposlene dvije osobe, na radnim mjestima voditelj/ica LAGUR-a i administrator/stručni suradnik/ca u provedbi LRSR. Obje zaposlene osobe raspolažu s VSS te imaju iskustvo iz prethodnog programskog razdoblja 2014.-2020. Voditeljica LAGUR-a aktivno sudjeluje u obavljanju svih funkcija definiranih Statutom udruge te zastupa udruhu, poduzima sve pravne radnje u ime i za račun udruge, vodi administrativno i materijalno-financijsko poslovanje udruge, aktivno sudjeluje na sastancima, radionicama i sl., održava suradnju s lokalnom zajednicom, sudjeluje u provedbi LRSR te komunicira s nadležnim tijelima.

Stručni suradnik/ca obavlja poslove po nalogu Voditelja, Predsjednika, Upravnog odbora ili Skupštine, obavlja administrativne, organizacijske i logističke poslove te druge poslove ureda, pruža pomoć u pripremi LAGUR natječaja, koordinira i administrativno sudjeluje u svim fazama provedbe LRSR i sl. Sukladno navedenom, ured LAGUR-a obavlja opće, stručne, administrativne, tehničke i druge poslove u svrhu provedbe LRSR i drugih obaveza propisanih Statutom i Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta i unutarnjem ustrojstvu. Također, Ured LAGUR-a aktivno radi na promociji organizacije kao i na uključivanju novih članova. Zaposlene osobe raspolažu radnim iskustvom u provedbi CLLD-a i LEADER pristupa u prethodnom programskom razdoblju uz stalno usavršavanje. Aktivno sudjeluju u cjelokupnom radu organizacije kao i u pripremi i provedbi natječaja LRSR te praćenju i evaluaciji odobrenih projekata. Ured LAGUR-a animira i potiče članove i ostale zainteresirane dionike na prijavu na natječaje te im savjetodavno pomaže u pripremi natječaja i tijekom provedbe aktivnosti. U pripremi i provedbi LRSR u prethodnom razdoblju (2014. – 2020.), koristio se LEADER pristup, odnosno princip „odozdo prema gore“ te su se članovi i drugi zainteresirani dionici aktivno pozivali na sudjelovanje u provedbi LRSR kroz sudjelovanje na radionicama, sastancima, prijavama na natječaje i provedbom aktivnosti. Također su sudjelovali u izmjenama LRSR u prethodnom razdoblju (2014. – 2020.) kroz sastanke, radionice i upitnike. LEADER pristup korišten je i u izradi nove LRSR za programsko razdoblje 2021. – 2027. LAGUR „Plodovi mora“ uspješno razmjenjuje iskustva s LAG-om „Mareta“ koji se nalazi na području djelovanja LAGUR-a te je ujedno i član LAGUR-a. Plan poboljšanja rada zasniva se na

povećanju broja zaposlenih te na pohađanje edukacija s ciljem usvajanja novih i usavršavanja postojećih znanja i vještina.

Iskustva iz prethodnog razdoblja

LAGUR „Plodovi mora“ osnovan je 4. veljače 2016. godine od strane 18 osnivača lokalne inicijative kao organizacija civilnog društva neprofitnog karaktera. U prethodnom razdoblju provedbe LRSR 2014. – 2020., pripremljeno je i provedeno 15 natječajna iz 6 različitih mjera. Odobreno je ukupno 42 projekta te je ugovoren iznos malo manji od 1,6 milijuna eura. Zaposlenici LAGUR-a su aktivno sudjelovali u pružanju potrebnih informacija za prijavu na natječajne te pratili provedbu istih. 8 članova LAGUR-a iz javnog i privatno-ribarskog sektora su se aktivno prijavljivali na natječajne te su uspješno proveli projekte koji su doprinijeli održivom razvoju lokalne zajednice na području LAGUR-a s naglaskom na ribarstvo i maritimnu baštinu. Ostali dionici koji su se prijavljivali na natječajne uz navedene sektore predstavljali su i civilni sektor. Članovi LAGUR-a već su uhodani i verzirani na prijavu na natječajne iz prethodnog razdoblja 2014.-2020. te se očekuje da budu aktivni i dalje, te da se i drugi članovi uključe.

Novo programsko razdoblje provedbe LRSR – 2021. – 2027.

Za provedbu LRSR LAGUR-a „Plodovi mora“ u sedmogodišnjem periodu provedbe predviđeni su izvori financiranja od bespovratnih sredstava Programa za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.-2027., članarina članova LAGUR-a, donacija te mogućnosti korištenja bespovratnih sredstava iz drugih nacionalnih i EU izvora. Također, predviđena su privatna sredstva korisnika (nositelja projekata), ovisno o stopi sufinanciranja, kako je opisano u pojedinim mjerama.

Osnovna strategija održivosti LRSR je diversifikacija izvora financiranja. LAGUR ostvaruje godišnje primitke od članarina u iznosu od 7.170,00 EUR. LAGUR je u fazi razrade projekata koji bi se mogli financirati iz nacionalnih i EU fondova samostalno ali i u partnerstvu s drugim institucijama i organizacijama civilnog društva. Provedba projekata u okviru LRSR 2021. – 2027., tekući troškovi i troškovi vođenja LRSR uz već spomenute izvore financirat će se Potporom izdanom temeljem Pravilnika o uvjetima, kriterijima, načinu odabira, financiranja i provedbe lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu u okviru Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo RH za programsko razdoblje 2021. – 2027. Od ukupno alocirane potpore, udio od 25% iskoristit će se za troškove rada, troškove osoblja, troškove osposobljavanja, troškove

povezane s odnosima s javnošću, financijske troškove te ostale troškove povezane s praćenjem i evaluacijom LRSR i za troškove vođenja LRSR. U tablici 18. dan je indikativan prikaz prihoda i rashoda za novo programsko razdoblje.

Tablica 18: Indikativan prikaz prihoda i rashoda

Naziv	Plan 2023.	Plan 2024.	Plan 2025.	Plan 2026.	Plan 2027.	Plan 2028.	Plan 2029.
Prihodi po potpori za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a	0,00	83.323,14	98.000,00	98.000,00	98.000,00	95.000,00	93.500,00
Npr. prihodi od članarina i članskih doprinosa	0,00	7.170,00	7.170,00	7.170,00	7.170,00	7.170,00	7.170,00
Npr. prihodi iz drugih izvora (potpora JL(R)S, zaklade...)	0,00	10.600,00	10.600,00	10.600,00	0,00	0,00	0,00
Prihodi UKUPNO	0,00	101.093,14	115.770,00	115.770,00	105.170,00	102.170,00	100.670,00
Rashodi za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a	0,00	83.323,14	98.000,00	98.000,00	98.000,00	95.000,00	93.500,00
Npr. rashodi za provedbu LRSR-a koji nisu obuhvaćeni tekućim troškovima i troškovima vođenja	0,00	2.500,00	2.500,00	2.500,00	2.500,00	2.500,00	2.500,00
Rashodi UKUPNO	0,00	85.823,14	100.500,00	100.500,00	100.500,00	97.500,00	96.000,00
Razlika - višak/ manjak	0,00	15.270,00	15.270,00	15.270,00	4.670,00	4.670,00	4.670,00

5.2. Opis postupaka pripreme natječaja i odabira projekta

Postupak pripreme Natječaja obavljaju LAGUR djelatnici. Postupak pripreme Natječaja je detaljno definiran Pravilnikom za provedbu LRSR te internim procedurama LAGUR-a koje odobrava Upravni odbor (do dana izrade LRSR – nije donesen Pravilnik o provedbi LRSR). Sukladno navedenom, LAGUR Natječaji će se raspisivati za pojedinu mjeru prema akcijskom i financijskom planu, koji su dio LRSR-a. Natječaj se sastoji od teksta Natječaja, priloga te obrazaca koje ispunjavaju nositelji projekta. Tekst Natječaja te pripadajuće priloge i obrasce odobrava Upravni odbor LAGUR-a prije objave Natječaja.

Djelatnici LAGUR-a, i po potrebi vanjski stručnjaci, izradit će dodatne procedure za rad, uključujući kontrolne liste za provjeru kriterija prihvatljivosti i kriterija odabira navedenih u LRSR te dodatne radne dokumente za svaku mjeru navedenu u LRSR, koji će se koristiti prilikom ocjene prijavljenih projekata na LAGUR Natječaj.

LAGUR Natječaj mora minimalno sadržavati sljedeće: predmet, svrhu i iznos raspoloživih sredstava, uvjete prihvatljivosti nositelja projekta i partnera, uvjete prihvatljivosti troškova, neprihvatljive troškove, kriterije odabira projekta, detaljni postupak odabira projekta, visinu i intenzitet potpore s jasno definiranim kriterijima za uvećanja intenziteta, način, uvjete i rokove prijave projekta te rok provedbe projekta. LAGUR će Natječaj objaviti na svojoj mrežnoj stranici te na društvenim mrežama.

Postupak odabira projekata provodi se na razini LAGUR-a i sastoji se od sljedećih faza:

- Administrativna provjera projekta - Analiza 1;
- Ocjenjivanje projekta - Analiza 2;
- Odabir projekta od strane nadležnog tijela LAGUR-a,
- Prigovori na odluke nadležnog tijela LAGUR-a.

Cilj Analize 1 je utvrditi pravovremenost i potpunost prijave, prihvatljivost nositelja projekta sukladno odredbama propisanim LAGUR Natječajem kao i provjera osnovnih uvjeta prihvatljivosti projekta. Administrativni kriteriji te posljedično i administrativna provjera, po svojoj naravi, ne ulaze u sadržaj i kvalitetu samog projekta već se u postupku provjere postupa prema zadanim, jasnim i transparentnim pravilima, jednakim za sve nositelje projekata, obazirući se samo i isključivo na postavljene administrativne zahtjeve.

Nakon završetka administrativne provjere (Analize 1) svi potpuni i prihvatljivi Zahtjevi za potporu se upućuju na ocjenjivanje projekata. Prije samog ocjenjivanja projekata LAGUR administratori provjeravaju usklađenost projekta s uvjetima prihvatljivosti, utvrđuju prihvatljive aktivnosti i troškove istih, intenzitet i iznos potpore. Provjeru sukladnosti s kriterijima odabira provodi Ocjenjivački odbor LAGUR-a. Ocjenjivački odbor LAGUR-a imenuje Upravni odbor LAGUR-a, sukladno Statutu odnosno općim ili internim aktima LAGUR-a.

Nakon što su prijave projekata isključene iz Analize 1/Analize 2 ili su pozitivno ocijenjene nakon Analize 2, LAGUR saziva sjednicu nadležnog tijela LAGUR-a. Članovi nadležnog tijela LAGUR-a, za svaki pozitivno i/ili negativno ocijenjen projekt, provode glasovanje i time započinje 3. faza u postupku odabira projekata. Nakon odabira/odbijanja projekta od strane nadležnog tijela LAGUR-a, izdaju se Odluke nositeljima projekta. Nositelji projekta imaju pravo podnijeti prigovor na Odluke nadležnog tijela LAGUR-a. Popis projekata koji su odabrani od strane LAGUR-a bit će objavljeni na mrežnoj stranici LAGUR-a nakon utvrđivanja rang liste odabranih projekata.

Daljnji postupak odobravanja projekta i dodjele potpore provodi Upravljačko tijelo. Predmet postupka dodjele potpore su samo odabrani projekti na LAGUR razini za koje Upravljačko tijelo donosi Rješenje o dodjeli sredstava. U situacijama kada Upravljačko tijelo utvrdi da LAGUR nije postupio u skladu s kriterijima propisanim Pravilnikom te da Zahtjev za potporu nije zadovoljio kriterije prihvatljivosti, odbit će Zahtjev za potporu.

5.3. Način praćenja i evaluacije provedbe LRSR

Uspješna provedba LRSR LAGUR-a „Plodovi mora“ podrazumijeva uspostavu sustava **praćenja provedbe i vrednovanja učinaka provedbe LRSR** kako bi se omogućilo učinkovito i redovito mjerenje napredovanja prema ostvarenju strateških ciljeva, pravodobno djelovanje u slučaju pojave odstupanja te prilagodba provedbe kako bi se što učinkovitije dostiglo ostvarenje ciljeva LRSR. **Provedba LRSR** pratit će se **minimalno jednom godišnje**, ali i u sklopu redovnih aktivnosti LAGUR-a i to kroz:

1. Pripremu i usvajanje redovitih godišnjih izvješća o provedbi LRSR i postizanju ciljeva, temeljem definiranih pokazatelja isporučevina i rezultata,
2. Pripremu i donošenje redovitog izvješća o radu ureda LAGUR-a i provedbi LRSR, temeljem godišnjeg akcijskog plana implementacije LRSR,
3. Pripremu i provedbu redovitih izvješća o provedbi pojedinačnih projekata za realizaciju mjera utvrđenih LRSR, na području LAGUR-a.

Praćenje provedbe LRSR u nadležnosti je članova Upravnog odbora, osoba odgovornih za zastupanje i zaposlenika LAGUR-a. Po potrebi se može osnovati tijelo/radna skupina u čijoj nadležnosti bi bilo praćenje i evaluacija LRSR, sastavljeno od djelatnika LAGUR-a, članova Upravnog odbora i vanjskih stručnjaka (u slučaju vanjskog vrednovanja).

1. LAGUR će Upravljачkom tijelu najkasnije **do 15. veljače tekuće godine (godina „n“)** dostaviti godišnje izvješće o provedbi LRSR za razdoblje od **1. siječnja do 31. prosinca prethodne godine (godina „n-1“)**. Godišnje izvješće dostavljat će se propisanim putem na propisanom obrascu. Za vrijeme trajanja programskog razdoblja minimalno dva puta provest će se vanjsko vrednovanje provedbe LRSR od strane vanjskog stručnjaka, dok će redovito vrednovanje provoditi sam LAGUR. Godišnja izvješća o radu i vanjsko vrednovanje bit će javno dostupni na web stranicama LAGUR-a. Oba dokumenta odobravaju Upravni odbor i Skupština LAGUR-a. Rezultati praćenja i evaluacijska izvješća će se objaviti ciljanim skupinama i široj javnosti putem web stranice i javnih predstavljanja.
2. Temeljem godišnjeg akcijskog plana implementacije LRSR, za kvalitetnu provedbu LRSR i njen učinak na lokalnu zajednicu, izrađivat će se redovito izvješće o radu ureda LAGUR-a i provedbi LRSR.

Za točke 1. i 2. prikupljat će se sljedeći podaci: dinamika trošenja proračuna, statistika prijavljenih, obrađenih, odobrenih i provedenih projektnih prijedloga, doprinos provedenih projekata ciljevima i pokazateljima LRSR-a, opis aktivnosti edukacije i jačanja kapaciteta, prijenosa znanja i dobrih praksi te animacije i informiranja

stanovništva LAGUR-a, kao i napredak projekata suradnje. Prikupljat će se i informacije iz vanjskih dokumenata/izvora kao što su nacionalna statistika, podaci lokalnih tijela, podaci o poslovanju od gospodarske komore, turističke zajednice i sl. Prikupljene podatke će djelatnici LAGUR-a bilježiti i unositi u baze podataka kako bi bili dostupni za izradu različitih tablica za potrebe izvještavanja i vrednovanja provedbe LRSR.

3. U svrhu provjere napretka, utjecaja, postignuća, djelotvornosti i učinkovitosti LRSR u ostvarenju postavljenih ciljeva, LAGUR će prikupljati **podatke o pokazateljima ostvarenja** mjera odabranih za financiranje u različitim fazama provedbe projekata. Kontinuirani nadzor nužan je kako bi se procijenio napredak u provedbi te kako bi se identificirale sve potencijalne razlike između planiranih i provedenih aktivnosti, planiranih isporučevina (*outputa*) i rezultata, kako bi se pratili financijski pokazatelji implementacije te kako bi se pratila usklađenost sa zakonskim okvirima i strateškim dokumentima. Mjerenje postignutog u sklopu provedbe aktivnosti omogućit će pravovremene korekcije aktivnosti i načina upotrebe alociranih resursa. Informacije potrebne za praćenje prikupljat će se iz više vrsta izvora kao što su izvješća o provedbi i praćenju provedbe odabranih projekata, dokumentacija odluka LAGUR-a, izvješća o napretku te popratne projektne dokumentacije. Informacije će se prikupljati primjenom raznih alata: izravno od nositelja projekta i ostalih dionika radom na terenu, anketama, razgovorom s krajnjim korisnicima te putem godišnjih sastanaka LAGUR-a, koristeći pristup „odozdo prema gore“. Podaci koje je nositelj projekta dužan dostavljati LAGUR-u bit će definirani u Procedurama/ Natječaju kao i rokovi za dostavu istih.

Indikatori za mjerenje učinka provedbe LRSR prikazani su uz opis pojedine mjere u okviru poglavlja 4.2. Opis djelovanja (mjera).

Vrednovanje LRSR koristi unutarnju i vanjsku (vanjski stručnjak) kontrolu provedbe i upravljanja LRSR, s ciljem utvrđivanja razine uspješnosti.

Proces vrednovanja podrazumijeva provjeru zadanih elemenata s ciljem izrade izvješća o kvaliteti dokumenta i njegovoj provedbi ili izradi prijedloga za reviziju. U tablici 19. dan je prikaz plana praćenja i evaluacije učinaka provedbe LRSR.

Unutarnje (interno) vrednovanje provodi LAGUR na razini svake godine kroz pripremu godišnjeg akcijskog plana i sastavljanja izvješća o radu. Ovim postupkom prati se uspješnost provedbe LRSR kroz identificirane indikatore „odozdo prema gore“.

Vanjsko vrednovanje vodi neovisni stručnjak, minimalno dva puta tijekom provedbe LRSR, koristeći metode:

- **Analize LRSR** – utvrđivanje usklađenosti s nacionalnim programima i nacionalnom politikom. Prilikom analize potrebno je provesti i analizu stanja područja LAGUR-a kojom se utvrđuju potrebne promjene u odnosu na početnu LRSR te postavljenih strateških ciljeva i prioriteta mjera.
- **Analize godišnjih izvješća o provedbi LRSR** – utvrđivanje doprinosa planiranim indikatorima na razini ciljeva i prioriteta mjera, pregled zapažanja o postupcima provedbe te detektiranim izazovima u provedbi.
- **Usmene konzultacije** – intervju s uredom LAGUR-a kao bi se istražili stavovi o procedurama upravljanja dokumentom te analiza povratnih informacija o provedbi LRSR na razini svake godine. Intervjue je potrebno provesti i s lokalnim dionicima, predstavnicima javnog, privatnog (s naglaskom na gospodarske subjekte u ribarstvu i akvakulturi) i civilnog sektora radi informacija o provedbi LRSR, aktivnostima LAGUR-a te njihovom mišljenju o mogućim poboljšanjima koji se provode revizijom dokumenta. Moguće je uključiti i anketni upitnik među lokalnim dionicima kako bi se dobio veći broj odgovora o utjecaju provedbe LRSR na područje LAGUR-a te prijedlozi i komentari za njeno poboljšanje.
- **Izrade preporuka temeljem prikupljenih ulaznih podataka** – vanjski stručnjak izrađuje izvješće o vrednovanju koje sadržava: prikaz korištene analitičke metode, opis ciljne skupine, analizu prikupljenih podataka, izvješće o postignuću zadanih indikatora na razini godine i za razdoblje vrednovanja, preporuke o potrebi revizije strategije i daljnjeg rada na provedbi te analizu ljudskih kapaciteta koji upravljaju provedbom LRSR.

Tablica 196: Plan praćenja i evaluacije učinaka provedbe LRSR LAGUR-a „Plodovi mora“

	Praćenje provedbe	Unutarnje vrednovanje	Vanjsko vrednovanje
Izvršitelj/nositelj aktivnosti	Ured LAGUR-a i Upravni odbor	Ured LAGUR-a i Upravni odbor	Ured LAGUR-a i Upravni odbor, vanjski stručnjaci
Odgovorno tijelo	Članovi Upravnog odbora, osobe odgovorne za zastupanje i zaposlenici LAGUR-a	Članovi Upravnog odbora, osobe odgovorne za zastupanje i zaposlenici LAGUR-a	Članovi Upravnog odbora, osobe odgovorne za zastupanje i zaposlenici LAGUR-a
Dinamika izvještavanja	Jednom godišnje	Jednom godišnje	2026./2027. (međuevaluacijsko razdoblje); 2030./2031. (završno vrednovanje ukupne LRSR)
Elementi praćenja	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza proračuna LAGUR-a • Statistika prijava projekata • Doprinos projekata ciljevima i pokazateljima LRSR • Aktivnosti animacije LAGUR-a i projekti suradnje • Praćenje ostalih pokazatelja 	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnja izvješća o praćenju • Rezultati i učinci provedenih projekata • Praćenje uspješnosti na razini definiranih pokazatelja 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza proračuna LAGUR-a • Statistika prijava projekata • Statistika uspješnosti natječaja • Rezultati i učinci provedenih projekata • Praćenje uspješnosti na razini definiranih pokazatelja

		• Efikasnost provođenja integriranog i inovativnog razvoja područja	
Rezultat	Akcijski plan za narednu godinu	Izmjena LRSR-a, ukoliko je potrebno	Ex-post izvješće

6. Indikativni akcijski plan provedbe LRSR

Akcijski plan predstavlja indikativni tijek provedbe aktivnosti za postizanje ciljeva LRSR prema programskom razdoblju 2021.-2027. Prilikom izrade indikativnog akcijskog plana vodilo se računa o stanju i potrebama područja sukladno dobivenim informacijama na terenu od strane lokalnih dionika i zaprimljenim projektnim idejama te iskustvu u provedbi u prethodnom razdoblju. U 2024. godini predviđa se provedba mjera za koje se pokazao najveći interes. U 2025. godini planirana je provedba mjera manjih infrastrukturnih ulaganja, dok se u 2026. godini predviđa provedba projekata koji ne iziskuju velika financijska i vremenska ulaganja. Tijekom cijelog programskog razdoblja planira se provedba i praćenje LRSR.

<i>Aktivnost</i>			2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.
SC1	Prioritet I	Mjera 1.1.							
	Prioritet II	Mjera 2.1.							
		Mjera 2.2.							
SC2	Prioritet III	Mjera 3.1.							
		Mjera 3.2.							
Provedba i praćenje LRSR									

7. Financijski plan

Financijski plan prikazuje udio potrebnih sredstava za provedbu projektnih prioriternih aktivnosti u programskom razdoblju 2021.-2027. godinu te njihovu indikativnu godišnju distribuciju po mjerama LRSR. Financijski plan uključuje i pregled tekućih troškova i troškova vođenja LRSR. Tekući troškovi i troškovi vođenja LRSR podrazumijevaju troškove osoblja, rada, osposobljavanja, financijske troškove, troškove povezane s odnosima s javnošću, troškove vezane uz evaluaciju i praćenje LRSR, troškove nastale s ciljem razmjene informacija i promicanja LRSR, pružanja potpore potencijalnim korisnicima u razvoju projektnih ideja i u pripremi dokumentacije potrebne za prijavu projekta.

<i>Aktivnost</i>			Financijska alokacija (EUR)						Ukupno (EUR)	Udio (%) u ukupnoj alokaciji	
			2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.			2029.
SC1	Prioritet I	Mjera 1.1.	0	80.000,00	74.484,61	0	0	0	0	154.484,61	6,82%

	Prioritet II	Mjera 2.1.	0	800.933,59	0	0	0	0	0	800.933,59	35,36%
		Mjera 2.2.	0	200.000,00	50.000,00	7.323,34	0	0	0	257.323,34	11,36%
SC2	Prioritet III	Mjera 3.1.	0	300.000,00	31.620,92	0	0	0	0	331.620,92	14,64%
		Mjera 3.2.	0	70.000,00	70.000,00	14.484,61	0	0	0	154.484,61	6,82%
	Tekući troškovi i troškovi vođenja		0	83.323,14	98.000,00	98.000,00	98.000,00	95.000,00	93.500,00	566.323,14	25%
UKUPNO										2.265.170,21	100%

Prilozi

Prilog 1: Popis Zaštićenih kulturnih dobara na području LAGUR-a Plodovi mora

RB	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Mjesto	Vrsta	Pravni status
1	Z-733	Ostaci antičke luke	Zaton	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
2	Z-67	Olupina ratnog broda "Szent Istvan"	Premuda	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
3	Z-3433	Arheološki ostaci rimske stambene kuće s mozaicima	Nin	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
4	Z-4429	Arheološka zona Muline	Ugljan	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
5	Z-3432	Pećina Vlakno	Savar	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
6	Z-4011	Arheološki ostaci crkve na položaju Musapstan	Crno	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
7	Z-3021	Ostaci niza brodoloma	Silba	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
8	Z-2382	Crkva sv. Jeronima	Kukljica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
9	Z-2990	Rimski mozaik	Nin	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
10	Z-4254	Crkva sv. Hipolita i Kasijana	Ugljan	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
11	Z-2380	Ostaci crkve sv. Ivana	Sali	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
12	Z-7695	Arheološki ostaci crkve sv. Viktora na položaju Citorij	Sali	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
13	Z-2383	Crkva i samostan sv. Mihovila	Zaglav	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
14	Z-4233	Tradicijsko lončarstvo otoka Iža	Veli Iž	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
15	Z-4339	Obrambena kula „Kastel”	Olib	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
16	Z-4255	Crkva sv. Ciriaka (Kiriak, Krial, Kriaka)	Premuda	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
17	Z-4257	Crkva Rođenje Blažene Djevice Marije (sv. Jakov)	Premuda	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
18	Z-4256	Crkva Blažene Gospe od Karmela	Silba	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
19	Z-2627	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije (Gospa Maslinska)	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
20	Z-2625	Ostaci crkve sv. Marine	Zadar	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
21	Z-3019	Fontana "Carska fontana"	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
22	Z-1334	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije	Ošljak	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
23	Z-1333	Samostan i crkva sv. Jeronima	Ugljan	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
24	Z-1330	Crkva sv. Nikole	Crno	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
25	Z-759	Episkopalni kompleks	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
26	Z-1338	Crkva sv. Ivana Krstitelja	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
27	Z-754	Kompleks ženskog odgajališta sv. Dimitrija	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
28	Z-1337	Ostaci samostana sv. Nikole sa crkvom i zvonikom	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
29	Z-739	Crkva sv. Andrije i sv. Petra Starog	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
30	Z-1329	Crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
31	Z-7712	Spomenik palim borcima i žrtvama fašizma	Preko	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
32	Z-5048	Ljetnikovac obitelji Lantana	Sutomišćica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
33	Z-5047	Ljetnikovac obitelji Califfi (Brčića dvor)	Ugljan	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
34	Z-7713	Spomenik palim borcima	Ugljan	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
35	Z-5045	Crkva sv. Roka	Sali	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
36	Z-7647	Spomenik palim borcima	Sali	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

37	Z-7665	Spomenik palim borcima	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
38	Z-7029	Povijesno-memorijalna cjelina bivšeg koncentracijskog logora	Molat	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
39	Z-737	Palača Ghirardini	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
40	Z-738	Veliki Arsenal	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
41	Z-740	Crkva sv. Mihovila i samostan franjevac	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
42	Z-741	Crkva sv. Marije i samostan benediktinki	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
43	Z-742	Crkva sv. Frane i samostan franjevac	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
44	Z-743	Crkva sv. Dominika i ostaci samostana	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
45	Z-744	Palača Petrizio	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
46	Z-745	Palača Nassis	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
47	Z-746	Palača Grisogono	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
48	Z-747	Palača Fozze	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
49	Z-748	Palača Borelli	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
50	Z-749	Ostaci crkve sv. Tome	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
51	Z-750	Ostaci crkve sv. Stošije	Zadar	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
52	Z-751	Ostaci crkve sv. Lovre	Zadar	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
53	Z-752	Ostaci crkve sv. Klimenta	Zadar	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
54	Z-753	Ostaci crkve Stomorica (S. Maria de Pusterla)	Zadar	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
55	Z-755	Kompleks stare bolnice	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
56	Z-756	Gradsko groblje	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
57	Z-757	Gradska straža	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
58	Z-758	Gradska loža	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
59	Z-760	Crkva sv. Šimuna	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
60	Z-761	Crkva sv. Krševana	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
61	Z-762	Crkva sv. Ilije i zgrada uz nju	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
62	Z-763	Crkva Gospe od Kaštela (Gospe od Zdravlja)	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
63	Z-764	Citadela	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
64	Z-765	Crkva Gospe Loretske	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
65	Z-1189	Crkva sv. Petra	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
66	Z-1190	Crkva sv. Martina	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
67	Z-1191	Crkva Gospe od Ružarija	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
68	Z-1193	Kula	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
69	Z-1194	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije i groblje	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
70	Z-1195, N-34	Crkva sv. Križa i okolno područje s prapovijesnim i antičkim nalazima	Nin	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro, Kulturno dobro od nacionalnog značenja
71	Z-1196, N-35	Crkva sv. Asela (Anselma)	Nin	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro, Kulturno dobro od nacionalnog značenja
72	Z-1199	Ostaci crkve sv. Bartula	Petrčane	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro

73	Z-1209	Kula	Zaton	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
74	Z-1336	Crkva sv. Nikole	Zaton	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
75	Z-1561	Ljetnikovac Dražić	Kali	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
76	Z-1562	Crkva sv. Marije	Mali Iž	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
77	Z-1563	Crkva sv. Ivana	Preko	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
78	Z-1564	Tvrđava sv. Mihovila	Poljana	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
79	Z-1565	Samostan sv. Pavla	Preko	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
80	Z-1566	Kuća Petricioli	Sali	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
81	Z-1567	Kaštel Guerini i crkvice sv. Nikole	Sali	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
82	Z-1568	Crkva sv. Pelegrina	Savar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
83	Z-1569	Kuća Vrgada	Ugljan	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
84	Z-4950	Kuća Rančić	Sali	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
85	Z-4949	Kulturno-prosvjetni dom "Sloga"	Veli Iž	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
86	Z-4845	Govor zadarskih Arbanasa (Arbanaški govor)	Zadar	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
87	Z-3409	Kulturno-povijesna cjelina grada Zadra	Zadar	Kulturnopovijesna na cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
88	Z-3992	Kulturno-povijesna cjelina grada Nina (NIN-otok) i kopnena arheološka zona	Nin	Kulturnopovijesna na cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
89	Z-3167	Kulturno-povijesna cjelina Diklo	Zadar	Kulturnopovijesna na cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
90	Z-1570	Crkva Gospe od Sniga	Kukljica	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
91	Z-5046	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije	Sali	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
92	ZZD-46	Kuća "De Ponte"	Lukoran	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
93	Z-5737	Komunjski magazin (Stara uljara)	Premuda	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
94	Z-5723	Glazbena praksa Tovareća mužika	Sali	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
95	Z-5812	Sklop zgrada nekadašnje Preparandije i Tvornice duhana	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
96	Z-6074	Svetkovina Gospe od Zečeva	Nin	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
97	Z-7572	Mali arsenal	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
98	Z-6826	Kapetanska kuća Marinić s Toretom	Silba	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
99	Z-6968	Crkva sv. Ambroza	Nin	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
100	Z-6967	Svjetionik Sestrica Vela - Tajer	Sali	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
101	Z-7071	Crkva sv. Vida	Privlaka,	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
102	Z-7069	Sibenski tanac	Silba	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
103	Z-7106	Kompleks Namjesništva (bivše Providurove i Kneževe palače)	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
104	P-6078	Antički brodolom s teretom tegula kod Molata	Molat	Arheologija	Preventivno zaštićeno dobro
105	P-6181	Graditeljski sklop Ljetnikovac Begna (Turan)	Mali Iž	Nepokretna pojedinačna	Preventivno zaštićeno dobro
106	P-6465	Ostaci kasnoantičkog objekta na lokalitetu Kampus-Mirine na otočiću Utran	Brbinj	Arheologija	Preventivno zaštićeno dobro
107	P-6525	Arheološko nalazište Mirine	Ugljan	Arheologija	Preventivno zaštićeno dobro
108	P-6545	Upravna zgrada Opće bolnice Zadar	Zadar	Nepokretna pojedinačna	Preventivno zaštićeno dobro
109	Z-7701	Rodna kuća Petra Lorinija	Sali	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
110	ZZD-47	Ladanjsko-gospodarski sklop obitelji Gverini na otoku Lavdari	Sali	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

Prilog 2: Zaštićena područja prirode sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19),) na području LAGUR-a

Redni br.	Naziv prema aktu	Naziv	Površina (ha)	Datum proglašenja	Kategorija zaštite	Podkategorija zaštite	Nadležnost
1.	Telašćica	Telašćica	7011,7	13.04.1988.	Park prirode	/	JU PP Telašćica
2.	Maslinik Saljsko polje na Dugom otoku	Saljsko polje	202,1	07.03.1969.	Posebni rezervat	Botanički	JU NATURA-JADERA
3.	Sjeverozapadni dio Dugog otoka	Sjeverozapadni dio Dugog otoka	652,16	07.11.1967.	Značajni krajobraz	/	
4.	Otok Ošljak	Ošljak (Preko)	33,89	09.02.1985.	Značajni krajobraz	/	
5.	Park Vladimira Nazora u Zadru	Zadar- Park Vladimira Nazora	4	20.12.1968.	Spomenik parkovne arhitekture	Park	
6.	Proglašenje fosila i njihovih nalazišta zaštićenim dijelovima prirode - Brbišćica	Brbišćica	/	15. 4. 2021.	Zaštićeni dio prirode	/	

Izvor: <https://www.bioportal.hr/> (pristupljeno 4. listopada 2023. godine), vlastita obrada

Prilog 3: Područje ekološke mreže – Natura 2000 lokaliteti na području LAGUR-a

RB	IME PEM-a ⁴⁴	KOD PEM-a ¹	TIP PEM-a ¹	Link za info	Ciljne vrste (prisutnost = x)	Ciljna staništa (prisutnost = x)
1.	SZ Dalmacija i Pag	HR1000023	POP ⁴⁵	https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR1000023	x	
2.	Ravni Kotari	HR1000024		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR1000024	x	
3.	Sredio Zadarskog arhipelaga	HR1000034		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR1000034	x	
4.	NP Kornati i PP Telašćica	HR1000035		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR1000035	x	
5.	Jama Kukljici	HR2000055	POVS ⁴⁶	https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR2000055		x
6.	Premuda	HR2001278		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR2001278	x	x
7.	Silba	HR2001279		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR2001279	x	x
8.	Olib	HR2001280		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR2001280	x	x
9.	Ninski stanovi – livade	HR2001325		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR2001325	x	x
10.	Bokanjačko blato	HR2001366		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR2001366	x	
11.	Olib – podmorje	HR3000052		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000052		x
12.	Silba – podmorje	HR3000053		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000053		x
13.	Premuda – vanjska strana	HR3000054		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000054		x
14.	More oko otoka Grujica	HR3000056		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000056		x
15.	Planik i Planičić	HR3000058	POVS ³	https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000058		x
16.	More oko otoka Škarda	HR3000060		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000060		x
17.	Plićine oko Maslinjaka; Vodenjaka, Kamenjaka	HR3000061		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000061		x
18.	Plićine oko Tramerke	HR3000062		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000062		x
19.	Prolaz između Zapuntela i Ista	HR3000063		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000063		x
20.	Brguljski zaljev – o. Molat	HR3000064		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000064		x
21.	Bonaster – o. Molat	HR3000065		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000065		x
22.	JI dio o. Molata	HR3000066		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000066		x
23.	Luka Solišćica; Dugi Otok	HR3000067		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000067		x
24.	Uvala Golubinka – rt Lopata	HR3000068		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000068		x
25.	Uvala Sakarun	HR3000069		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000069		x
26.	Z. obala Dugog otoka	HR3000070		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000070		x

⁴⁴ PEM – područje ekološke mreže

⁴⁵ POP – područja očuvanja značajna za ptice

⁴⁶ POVS – područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove

27.	Uvala Brbišćica	HR3000071		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000071		x
28.	Uvala Zagračina	HR3000072		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000072		x
29.	J rt o. Zverinac	HR3000073	POVS ³	https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000073		x
30.	Rivanjski kanal sa Sestricama	HR3000074		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000074		x
31.	Otok Jidula do rt Ovčjak; prolaz V. Zdrelec	HR3000075		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000075		x
32.	Punta Parda	HR3000076		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000076		x
33.	J dio o. Iža i o. Mrtovnjak	HR3000077		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000077		x
34.	Otok Tukošćak i o. Mrtonjak	HR3000078		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000078		x
35.	Otok Karantunić	HR3000079		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000079		x
36.	Uvala Sabuša	HR3000080		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000080		X
37.	Ninski zaljev	HR3000176		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000176		X
38.	Špilja kod iškog Mrtovnjaka	HR3000208		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000208		X
39.	J. Molat – Dugi – Kornat – Žirje – Zlarin – Murter – Pašman – Ugljan – Rivanj – Sestrunj – Molat	HR3000419		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000419	x	X
40.	Solana Nin	HR3000421		https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR3000421	x	X
41.	Privlaka – Ninski zaljev – Ljubački zaljev	HR4000005		POVS ³	https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR4000005	
42.	Silbanski grebeni	HR4000025	https://interni.bioportal.hr/ekomreza/natura/report/site?site-code=HR4000025			X

Izvor: <https://www.bioportal.hr/> (pristupljeno 25. rujna 2023. godine), vlastita obrada

Prilog 4: Planovi upravljanja za zaštićene i Natura 2000 lokalitete na području LAGUR-a

Naziv Plana upravljanja (PU)	Zaštićeni i Natura 2000 lokalitete
Plan upravljanja područjima ekološke mreže Ravni kotari (PU 6006)	POP ⁴⁷ HR100024 Ravni kotari i POVS ⁴⁸ HR2001361 Ravni kotari
Plan upravljanja područjima ekološke mreže Ninskog zaljeva i okolice (PU 6080)	6 POVS-a: HR3000176 Ninski zaljev ; HR3000175 Ljubački zaljev; HR4000005 Privlaka-Ninski zaljev-Ljubački zaljev ; HR4000006 Uvala Plemići; HR3000421 Solana Nin ; HR2001325 Ninski stanovi – livade
Plan upravljanja područjima ekološke mreže otoka Silbe (PU 6100)	3 POVS-a: HR2001279 Silba ; HR3000053 Silba – podmorje ; HR4000025 Silbanski grebeni
Plan upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže Dugog otoka (PU 6128)	2 zaštićena područja: značajni krajobraz SZ dio Dugog otoka i posebni rezervat – botanički Maslinik Saljsko polje i 8 POVS-a HR3000067 Luka Solišćica ; Dugi Otok ; HR3000068 Uvala Golubinka – rt Lopata ; HR3000069 Uvala Sakarun ; HR3000070 Z. obala Dugog otoka ; HR3000071 Uvala Brbišćica ; HR3000072 Uvala Zagračina ; HR3000073 J rt o. Zverinac ; HR3000078 Otok Tukošćak i otok Mrtonjak
Plan upravljanja područjem ekološke mreže Srednji kanal – Murtersko more (PU 6130)	POVS HR3000419 J. Molat–Dugi–Kornat–Žirje–Zlarin–Murter–Pašman–Ugljan–Rivanj–Sestrunj–Molat
Plan upravljanja područjem ekološke mreže Bokanjačko blato (PU 8030)	POVS HR2001366 Bokanjačko blato

⁴⁷ POP – područje očuvanja značajno za ptice

⁴⁸ POVS – područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove

Prilog 5: Kriteriji odabira

KRITERIJI ODABIRA (primjenjivi na sve mjere u okviru LRSR)	Maksimalan broj bodova
1. Projekt doprinosi stvaranje ili očuvanje radnih mjesta po principu ekvivalenta punog radnog vremena: a) Stvaranje više od 1 radnog mjesta: 10 bodova b) Stvaranje 1 ili manje radnog mjesta: 8 bodova c) Očuvanje radnih mjesta za više od 2 radna mjesta: 6 bodova d) Očuvanje radnih mjesta za 0,5 do 2 radna mjesta: 4 boda e) Očuvanje radnih mjesta za manje od 0,5 radna mjesta: 2 boda	16
2. Projekt doprinosi teritorijalnoj koheziji područja lokalne inicijative: Projekt se provodi na području 3 ili više naselja: 2 boda	2
3. Lokacija ulaganja ili sjedište nositelja projekta je na jednom od otoka LAGUR područja: a) Otok pripada I. skupini otoka: 4 boda b) Otok pripada II. skupini otoka: 2 boda	6
4. Uključenost lokalnih dionika (javni, gospodarski, civilni sektor): S obzirom na vrstu i kvalitetu partnerstva boduje se: a) Partnerstvo unutar tri sektora: 6 boda b) Partnerstvo unutar dva sektora: 4 boda c) Partnerstvo unutar istog sektora: 2 boda	6
5. Horizontalna pitanja: Nositelj projekta je: a) Žena s više od 50% vlasništva u pravnom subjektu koje se prijavljuje ili ima više od 50% žena u upravljačkoj strukturi: 2 boda b) Mlada osoba do 35 godina ili mlada osoba do 35 godina s više od 50% vlasništva u pravnom subjektu koji se prijavljuje: 2 boda	4
6. Horizontalna pitanja: Ulaganje osigurava pristupačnost ili socijalno uključivanje neke od osjetljivih/marginaliziranih/ranjivih skupina (nezaposleni, osobe s invaliditetom, osobe treće životne dobi i dr.): 2 boda	2
7. Ulaganje doprinosi promicanju digitalnih proizvoda, usluga i aplikacija te promiče inovativna digitalna rješenja: 2 boda	2
8. Upravljanje okolišem: a) Projektne aktivnosti imaju za cilj ponovnu upotrebu predmeta/ribljeg otpada: 2 boda b) Projektna ideja predviđa uvođenje/korištenje obnovljivih izvora energije i/ili doprinos energetskej efikasnosti: 2 boda c) Projektne aktivnosti provode se na području ekološke mreže Natura 2000: 2 boda	6
Maksimalan broj bodova po kriterijima za svaku mjeru posebno	2
UKUPAN MAKSIMALAN BROJ BODOVA	46

Prilog 6: Specifični kriteriji odabira primjenjivi za pojedinačne mjere

KRITERIJI ODABIRA primjenjivi na Mjeru 1.1.	Maksimalan broj bodova
1.1. Ulaganje doprinosi promicanju partnerstva između znanstveno-istraživačkih tijela i dionika iz sektora ribarstva i akvakulture.	2

KRITERIJI ODABIRA primjenjivi na Mjeru 2.1.	Maksimalan broj bodova
2.1. Ulaganje doprinosi stvaranju novog proizvoda/usluge/aktivnosti/metode/sadržaja/rješenja.	2

KRITERIJI ODABIRA primjenjivi na Mjeru 2.2.	Maksimalan broj bodova
2.2. U okviru aktivnosti organiziran je znanstveno-stručni skup ili slično događanje.	2

KRITERIJI ODABIRA primjenjivi na Mjeru 3.1.	Maksimalan broj bodova
3.1. Ulaganje rezultira postizanju svih ciljeva: povećanje dostupnosti, potrošnje i kvalitete proizvoda ribarstva i akvakulture, podrška održivosti lokalnog gospodarstva kroz suradnju s dionicima iz ribarskog i akvakulturnog sektora s područja LAGUR-a	2

KRITERIJI ODABIRA primjenjivi na Mjeru 3.2.	Maksimalan broj bodova
3.2. Ulaganje provodi subjekt u ribarstvu koji ima manje od 20 zaposlenih, a isto rezultira uvođenjem novih proizvoda/usluga koje nije imao prije provođenja ulaganja.	2